

SÅ UTVECKLAS SYDÖSTRA SVERIGE

EN STUDIE AV NÄRINGSLIVETS TILLVÄXT
OCH PRODUKTIVITET

Handelskammaren
I sydsvenska företags intresse

SÅ UTVECKLAS SYDÖSTRA SVERIGE

– EN STUDIE AV NÄRINGSLIVETS
TILLVÄXT OCH PRODUKTIVITET

PERNILLA JOHANSSON

Handelskammaren

I sydsvenska företags intresse

© Sydsvenska Industri- och Handelskammaren, 2019

ISBN: 978-91-89301-05-4

Författare: Pernilla Johansson

Grafisk produktion: Klas Håkansson, Entreprenörskapsforum

Tryck: TMG Tabergs

FÖRORD

När vi diskuterar tillväxt och ökad välfärd är fokus oftast på sysselsättning. Även om sysselsättning är viktigt vet vi att det mesta av tillväxten handlar om mer än hur mycket vi arbetar. Det handlar framför allt om hur vi arbetar och om vad vi gör, det vill säga om det vi gör är relevant för omvärlden. Detta ”hur och vad” är kärnan i begreppet produktivitet.

För att undersöka detta skapades en analysgrupp som vi kallar Produktivitetskommissionen Sydost.

Den här boken är en sammanfattning av kommissionens omfattande arbete. Detta arbete har haft två viktiga syften. Analytiskt har vi strävat efter att få en djupare förståelse av näringslivets utveckling och villkoren för produktivitet. Men även arbetsformerna har varit viktiga självändamål.

Arbetet har genomförts i samverkan mellan Handelskammarens, regionernas och kommunernas analytiker. Till stöd för det arbetet har vi samlat en grupp högt kvalificerade experter – som formellt utgör kommissionen. På detta sätt har analysen vuxit fram och förankrats under arbetet. Dessutom har ledande tjänstemän och politiker funnits med i arbetet.

Att på detta sätt arbeta fram en komplex och avancerad analys har varit mycket lärorikt och innebär också att vägen till implementering av slutsatser blir kortare. Detta är den största och mest djuplodande analys som någonsin genomförts av näringslivet i Sydost. Men det är sannolikt också det mest analytiskt förankrade någonsin.

Analysen visar att Sydost har unika egenskaper, utmaningar och möjligheter. Dessutom visar den att vi tillsammans har möjlighet att påverka utvecklingen. Vi vill därför tacka alla medverkande i:

Arbetsgruppen:

Mathias Karlsson, Nina Öhrn Karlsson, Susanne Eriksson, Robin Rikardsson, Martin Hedlund, Ronnie Kihlman, Pia Kronengen och Simon Ljungqvist.

Expertgruppen:

Johan Eklund (ordförande), Lena Sellgren, Susanne Sandberg, Katarina Lundahl.

Näringslivsansvariga på kommunerna i Kalmar, Karlskrona och Växjö:

Thomas Davidsson, Pia Holgersson och Anna Sjödal.

Kalmar, Karlskrona och Växjö, januari 2019

Per Tryding

Fil.dr., Vice VD Handelskammaren

Samarbetspartners:

Kalmar kommun

KARLSKRONA
KOMMUN

REGION
BLEKINGE

Region Kalmar län

REGION
KRONOBERG

Handelskammaren
I sydsvenska företags intresse

Växjö
kommun

INNEHÅLL

FÖRORD	3
INNEHÅLL	5
SAMMANFATTNING	7
1. INLEDNING	11
1.1. Sydost och näringslivets tillväxt	12
1.2. Tillväxtens två dimensioner	13
1.3. Produktivitet är avgörande för tillväxten	15
1.4. Lokala arbetsmarknadsregioner har olika förutsättningar	16
1.5. Åtgärder för stärkt produktivitet och tillväxt	17
2. TILLVÄXT, PRODUKTIVITET OCH OMVÄNDLING I ETT REGIONALT PERSPEKTIV	19
2.1. Varför uppstår regionala skillnader i produktivitet?	19
2.2. Trender som påverkar den regionala ekonomin	20
2.3. Branscher och produktivitet	22
3. NÄRINGSLIVETS TILLVÄXT I SYDOST: ETT BRANSCHPERSPEKTIV	25
3.1. Olika branschgrupper och statistik	29
3.2. Tjänstebanscher dominerar, men specialisering i tillverkning	32
3.3. Kunskapsintensiva tjänstebanscher dominerar tillväxten i Sydost	34
3.4. Skillnader mellan länen	36
3.5. Avslutning	40
4. DEN EKONOMISKA GEOGRAFIN I SYDOST	43
4.1. Löneinkomster korsar kommungränserna	44
4.2. Olika typer av kommuner	45
4.3. Nio lokala arbetsmarknadsregioner	47
4.4. Storleken på arbetsmarknadsregionerna varierar	49
4.5. Kraftig arbetsmarknadsförstoring i Sverige, men inte i Sydost	50
5. STORA SKILLNADER MELLAN ARBETSMARKNADSREGIONER	53
5.1. Storlek och geografi spelar roll för tillväxten	55
5.2. Kompetens och kunskapsintensiva jobb koncentreras till större regioner ...	59
5.3. ... och större städer	62
5.4. Tillverkningsindustrin omvandlas, men i olika takt	64
5.5. Företagsstruktur spelar också roll	67
5.6. I linje med förutsättningar?	69
5.7. Sårbarhet och konjunkturkänslighet	71
5.8. Väger det offentliga upp?	72
5.9. Avslutning	74
6. FÖRDJUPNING KOMPETENS OCH INNOVATION	75
6.1. Linnéuniversitet och BTH examinerar årligen cirka 3 500 studenter	75
6.2. Inflyttning är också en viktig rekryteringskanal	77
6.3. En Yrkeshögskola på frammarsch	79
6.4. Företagen i Kronobergs län investerar mer i forskning och utveckling	81
7. FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR STÄRKT TILLVÄXT I SYDOST	85
7.1. Infrastruktursatsningar som näringspolitik	85
7.2. Stärkt kompetens genom nya utbildningar och samverkan	86
7.3. Åtgärder för en snabbare omvandling av industrin och näringslivet	86
7.4. Framtida analyser	86
REFERENSER	89
APPENDIX	91

SAMMANFATTNING

Näringslivets tillväxt skapar inkomster och skatteintäkter

En grundläggande förutsättning för ekonomisk tillväxt i en region är att det finns företag som genererar vinster och anställer. Detta skapar sysselsättning och löneinkomster vilket i förlängningen ökar skattekraften. När antal sysselsatta eller lönesumman ökar skatteintäkterna utan att skattesatsen behöver höjas. Den ekonomiska tillväxten i näringslivet kommer antingen från att sysselsättningen ökar eller att ny teknik och innovationer leder till ökad produktivitet i företagen.

Sydost består av 3 län, 25 kommuner och 9 arbetsmarknadsregioner med totalt 600 000 invånare

Sydost består av Kronoberg, Kalmar och Blekinge län som har 600 000 invånare fördelade på 25 kommuner och nio arbetsmarknadsregioner inom vilka personer bor och arbetar. Näringslivet i Sydost sysselsätter knappt 200 000 personer och i regionen finns flera stora, internationella bolag som IKEA, Volvo och Scania med flera tusen anställda.

Långa restider innebär att den ekonomiska geografin i Sydost är utspridd och att de lokala arbetsmarknadsregionerna är relativt små med 10 000 till 50 000 sysselsatta i näringslivet. Detta spelar roll för regionens tillväxt eftersom högutbildad arbetskraft och kunskapsintensiva företag koncentreras till stora regioner.

Näringslivets ekonomiska tillväxt drivs av produktivitet, men tillväxttakten skiljer sig mellan länen

Näringslivet i Kronoberg län har haft en ekonomisk tillväxt i linje med riksgenomsnittet för Sverige 2000–2016, medan tillväxten i Blekinge och Kalmar län varit betydligt lägre. I Kalmar och Blekinge län stod produktivitetsökningar för hela tillväxten eftersom antal sysselsatta i näringslivet har minskat under perioden. I Kronoberg län stod produktivitetsökning för 80 procent av den ekonomiska tillväxten och ökad sysselsättning för 20 procent.

Kunskapsintensiva tjänstebranscher driver tillväxten, särskilt i Kronobergs län

Kronoberg har en snabbt växande kunskapsintensiv tjänstesektor med hög produktivitet. I Kalmar län växer den kunskapsintensiva tjänstesektorn inte lika snabbt, samtidigt som tillverkningsindustrin inte har bidragit till tillväxten under perioden. I Blekinge föll näringslivets förädlingsvärde kraftigt i samband med finanskrisen som bröt ut 2008 och varken de högteknologiska industri-företagen eller de kunskapsintensiva tjänstebranscherna har återhämtat sig i regionen. Medan företagens satsningar på forskning och utveckling (FoU) har ökat de senaste åren i Kronobergs län har de fallit i Blekinge. I Kalmar län ligger de kvar på en relativt låg nivå. Detta indikerar att skillnaderna i tillväxt inte ändras de närmaste åren.

Näringslivets tillväxt och produktivitet skiljer sig mellan olika arbetsmarknadsregioner

Sysselsättningsstillväxten i näringslivet och produktiviteten skiljer sig betydligt mellan olika lokala arbetsmarknadsregioner (LA-regioner) i Sydost. Att Kronoberg haft stark tillväxt beror på att Älmhult LA och Växjö LA är tillväxtregioner med stigande sysselsättning i näringslivet och hög produktivitet mätt som lön per sysselsatt. Särskilt Älmhult LA sticker ut i båda dimensionerna med en sysselsättningsstillväxt och produktivitet i linje med storstadsregionerna i Sverige.

Oskarshamn LA, Västra Blekinge LA, Karlskrona LA och Ljungby LA är regioner som kännetecknas av relativt hög lön per sysselsatt, men svagt stigande eller fallande sysselsättning. I Västra Blekinge LA och Ljungby LA faller sysselsättningen i näringslivet, medan sysselsättningen i genomsnitt har ökat med 0,1 procent per år sedan 2004 i näringslivet i Oskarshamn LA och Karlskrona LA.

Kalmar LA, Vimmerby LA och Västervik LA är regioner som har relativt låg lön per sysselsatt. Medan näringslivets sysselsättning ökar i Kalmar LA med i genomsnitt 0,2 per år sedan 2004 faller den i Vimmerby LA och Västervik LA.

Stor skillnad i näringslivets kompetens i Sydost

En viktig förklaring till tillväxtskillnaderna är att det är stora skillnader i utbildningsnivå mellan arbetsmarknadsregionerna. Medan näringslivet i Älmhult LA har 20 procent sysselsatta med lång eftergymnasial utbildning, Karlskrona LA, Växjö LA och Kalmar LA kring 15 procent är motsvarande i övriga regioner 10 procent eller lägre.

I regionen finns två lärosäten för högre utbildning, Linnéuniversitetet och Blekinge tekniska högskola, som spelar stor roll för företagens kompetensförsörjning.

Knappt hälften av de som rekryteras med specialiserad eftergymnasial utbildning kommer från lärosätet i det egna länet, medan drygt hälften är inflyttare.

Tillverkningsindustrin omvandlas, men i olika takt

Samtliga LA-regioner i Sydost har en större andel sysselsatta i tillverkningsindustrin än genomsnittet för Sverige. Det pågår en tydlig kunskapsomvandling och digital transformation inom industrin. En konsekvens är att nya yrken ersätter gamla. Samtidigt som sysselsättningen totalt sett faller i sektorn, ökar exempelvis antalet civilingenjörer inom industrin i samtliga regioner i Sydost förutom Kalmar LA och Västra Blekinge LA. Tillsammans med Vimmerby LA och Oskarshamn LA är andelen kvalificerade yrken i industrin relativt låg i dessa regioner, vilket kan förklara att tillverkningsindustrin inte har återhämtat sig i Kalmar län under det senaste decenniet.

Skillnader i förutsättningar förklarar skillnad i produktivitet

Skillnader i kompetens förklarar inte att Oskarshamn LA och Västra Blekinge LA har högst produktivitet i Sydost tillsammans med Älmhult LA. Andra faktorer som spelar roll är företagsstruktur i termer av andel stora företag, innovationsgrad och i vilken utsträckning företagen handlar på den globala marknaden. När hänsyn tas till dessa faktorer har de flesta LA-regionerna i Sydost en lön per sysselsatt ungefär i linje med dess förutsättningar. Regioner vars produktivitet hänger ihop med enskilda företag och varuhandel är dock mer sårbara för globala konjunktursvängningar.

Tillväxt genom ”lånad” storlek

Att näringslivet i Älmhult LA har en tillväxt i linje med storstadsregionerna och en särskilt hög utbildningsnivå beror på IKEA:s expansion som har varit möjlig tack vare pendling av högutbildad arbetskraft från bland annat Malmö/Lund. En region behöver alltså inte vara stor i sig själv för att växa, utan tillgänglighet/goda pendlingsmöjligheter till andra stora regioner, så kallad ”lånad storlek”, kan också vara en förutsättning för tillväxt.

Ingen arbetsmarknadsförstoring senaste decennierna

Utöver tätare förbindelser mellan Älmhult och Malmö/Lund har det i princip inte skett någon arbetsmarknadsförstoring under de senaste decennierna i Sydost. I övriga Sverige däremot har antalet regioner minskat betydligt när förbättringar av infrastrukturen har lett till förkortade restider och arbetspendling över längre avstånd. I Skåne har arbetsmarknadsförstoring bidragit till att Malmöregionens storlek har fördubblats jämfört med 1985. Under samma tidsperiod har befolkningen i de tre större LA-regionerna i Sydost ökat med 10–20 procent.

Infrastruktur, kompetens och omvandling för stärkt tillväxt

För att stärka produktiviteten och tillväxten i Sydost framöver bör åtgärder sättas in på tre områden: infrastruktur, kompetens och omvandling. Satsningar på infrastruktur som förkortar restider och förstorar arbetsmarknader är av avgörande betydelse för regionens framtida tillväxt. För att stärka kompetensen i regionen behöver samverkan mellan näringslivet och lärosätena stärkas, men även fler utbildningsplatser på Yrkeshögskolan kan vara en väg framåt. Det krävs även åtgärder för en snabbare omvandling av industrin och näringslivet, vilket kräver ökat utbyte mellan bolag och innovationsstrukturer i regionen.

KAPITEL 1

INLEDNING

Går det bra för en region eller en kommun? Växer den? Vad kan göras för att stärka utvecklingen? Detta är vanliga frågor men det är inte självklart vad frågeställningarna syftar på och vilken information som behövs för att förstå vad som kan stärka utvecklingen.

Den här rapporten fokuserar på näringslivets ekonomiska tillväxt. Folk vill bo där det finns jobb. Därför är en grundläggande förutsättning för tillväxt i en region att det finns **företag som genererar vinster och anställer**. Men i en globaliserad värld verkar företagen inte enbart på en plats. Många företag är en del av globala värdekedjor med utveckling, produktion och marknadsföring med mera i olika delar av världen liksom i olika delar av Sverige. Går det då att studera näringslivets utveckling i en enskild region?

Skattekraften i en region bestäms till stor del av hur många som har ett arbete och deras inkomstnivåer. Det är därmed relevant att studera hur lönesumman och sysselsättningen utvecklas inom en region där personer bor och arbetar. När antal sysselsatta eller när lönesumma ökar ger det **högre skatteintäkter** utan att skattesatsen behöver höjas.

Vad avses då med en region i det här sammanhanget? Personer arbetar inte alltid i den kommun där de bor, flera personer bor i en kommun och arbetar i en annan. Kommun är därför en för liten geografi när vi studerar sysselsättning och löneinkomster och län är i flera fall en för stor enhet. I denna rapport analyserar vi därför näringslivet utifrån **lokala arbetsmarknadsregioner**.

De globala värdekedjorna som uppstått i kölvattnen av de senaste decenniernas globalisering har inneburit att företag och länder har specialiserat sig i olika delar av värdekedjan. Företag i länder som Sverige, med relativt hög utbildningsnivå, har specialiserat sig i de mer kunskapsintensiva delarna som forskning och utveckling, design m.m. Denna specialisering har lett till att efterfrågan på mindre kvalificerad arbetskraft har minskat, samtidigt som mycket av de kunskapsintensiva verksamheterna koncentrerats allt mer till de större regionerna. **Ökad globalisering**

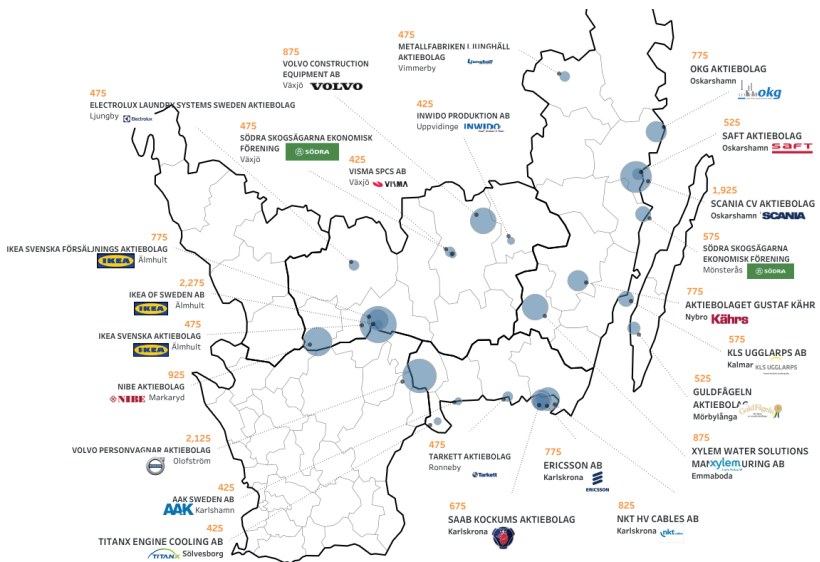
och urbanisering är alltså två processer som förstärker varandra. Samtidigt bidrar ökad digitalisering till att produktionen blir alltmer kunskapsintensiv, vilket ytterligare förstärker dessa trender.

Kompetens och innovationskraft är de viktigaste ingredienserna för hög produktivitet och tillväxt och när dessa koncentreras till större regioner innebär det att den egna regionens storlek och geografi spelar stor roll för tillväxten, vilket diskuteras i kapitel 2.

1.1. Sydost och näringslivets tillväxt

Sydost består av tre län – Blekinge, Kalmar och Kronoberg – som är indelade i 25 kommuner. Regionen har 600 000 invånare, vilket motsvarar 6 procent av Sveriges befolkning och en arbetsmarknad som sysselsätter cirka 285 000 personer. Näringslivet i regionen sysselsätter 190 000 personer i nio olika lokala arbetsmarknadsregioner. I regionen finns två universitet; Linnéuniversitetet som har verksamhet i Växjö, Kalmar och Ljungby samt Blekinge tekniska högskola som har verksamhet i Karlskrona och Karlshamn. Flera stora företag har verksamhet i regionen. Exempel på företag med stora arbetsställen i regionen är IKEA, Volvo, Scania, Södra, Ericsson, Xylem Water Solutions och NKT HV Cables AB.

Karta 1. Stora bolag i Sydost utifrån antal anställda år 2018

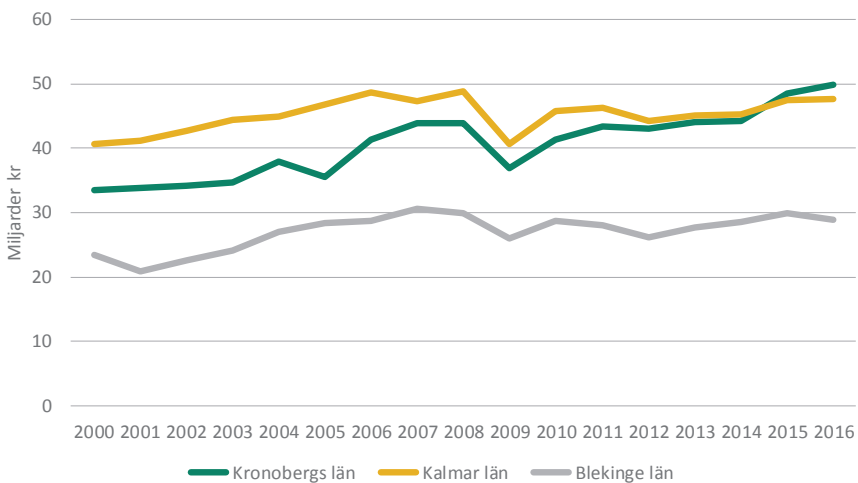

Källa: SCB Företagsregister via www.foretagsklimat.se

Kalmar län är störst med omkring 250 000 invånare, i Kronoberg bor 200 000 och i Blekinge 150 000. I början av 2000-talet var detta också storleksordningen sett till ekonomin mätt som näringslivets totala förädlingsvärde.¹

Men utvecklingen har skiljt sig mellan länen i Sydost och sedan 2015 är Kronoberg största län i termer av näringslivets förädlingsvärde (se Figur 1). Särskilt under finanskrisen och den efterföljande skuldkrisen i södra Europa som drabbade svensk export hårt 2008–2012. Men även under återhämtningsperioden efter krisåren har utvecklingen skiljt sig åt i de tre länen. Finanskrisen skyndade på den pågående strukturomvandlingen och medan Kronobergs näringsliv tog sig starkt genom den globala lågkonjunkturen, har det tagit lång tid för näringslivet i Kalmar och Blekinge att återhämta sig.

Figur 1. Näringslivets storlek i Kronoberg, Kalmar och Blekinge län, 2000–2016

Källor: SCB och Handelskammaren

Anm.: Avser förädlingsvärdet i näringslivet uttryckt i 2010 års prisnivå.

1.2. Tillväxtens två dimensioner

Tillväxten i förädlingsvärdet kommer från att fler är sysselsatta eller att förädlingsvärdet per sysselsatt ökar. Förädlingsvärdet per sysselsatt ökar om 1) vi arbetar fler timmar per person, 2) företag arbetar smartare eller mer effektivt genom att använda ny teknik eller nya innovationer eller 3) kapitalintensiva verksamheter utgör en större andel av näringslivet.

1. Förädlingsvärdet mäter summan av löner och vinster som genereras i näringslivet i en enskild region.

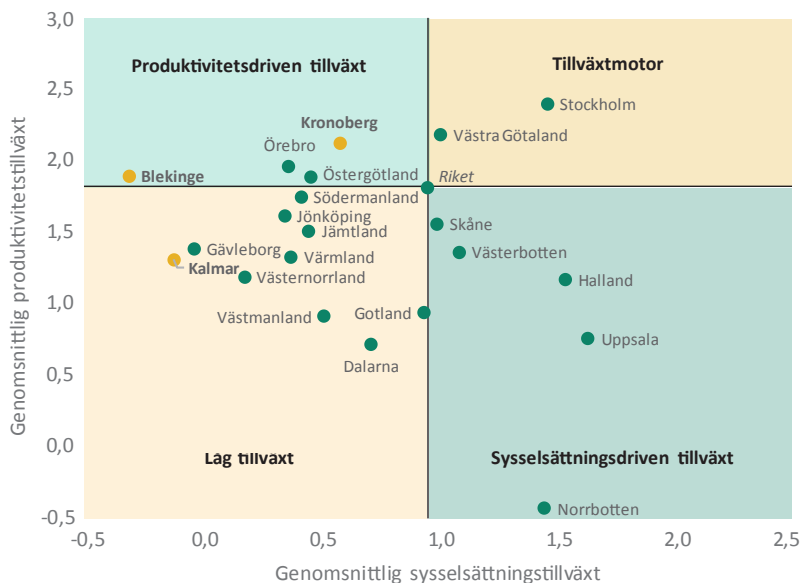
Till stor del förklaras tillväxten i förädlingsvärdet av förbättrad produktivitet eller effektivitet. I den här rapporten benämns förädlingsvärde per sysselsatt produktivitet.² Lite förenklat går det att beskriva som att tillväxten i näringslivets förädlingsvärde antingen kommer från att antal sysselsatta ökar eller från ökad produktivitet:

Figur 2. Tillväxtens två dimensioner

Anm.: Produktivitet avser arbetsproduktivitet och definieras som förädlingsvärde per sysselsatt

Figur 3. Sysselsättnings- och produktivitetstillväxt i näringslivet i svenska län, 2000–2016

Källor: SCB och Handelskammaren

Anm.: Produktivitet avser näringslivets förädlingsvärde i fasta priser per sysselsatt.

Hur sysselsättning och produktivitet hänger ihop är inte självklart. En hög produktivitetstillväxt kan uppstå genom att sysselsättningen sjunker bland dem som är minst produktiva. Men en hög produktivitetstillväxt kan också hänga ihop

2. I den ekonomiska forskningen kan produktivitet avse arbetsproduktivitet eller total faktorproduktivitet. I den här rapporten avses arbetsproduktivitet.

med att sysselsättningen ökar. När företag blir mer produktiva ökar deras konkurrenskraft, vilket leder till större efterfrågan och incitament att anställa fler. På regional nivå efterfrågar produktiva företag lokala varor och tjänster, vilket kan skapa arbetstillfällen i andra företag.

Det är stor skillnad i näringslivets tillväxt mellan svenska regioner och i vilken utsträckning det är sysselsättning eller produktivitet som är drivkraften. Figur 3 visar näringslivets tillväxt i svenska län under perioden 2000–2016, uppdelat på sysselsättning och produktivitet mätt som förädlingsvärde per sysselsatt. Medan företagen i vissa regioner, exempelvis Blekinge och Kronoberg, drivs av högre produktivitet, har företagen i andra regioner en mer sysselsättningsdriven tillväxt som i Skåne och Halland. Storstadsregionerna Västra Götaland och Stockholm är landets tillväxtmotorer som har hög tillväxt i termer av både produktivitet och sysselsättning. Flertalet regioner har dock haft en lägre tillväxt än riksgenomsnittet i båda dimensionerna, däribland näringslivet i Kalmar län. Utvecklingen innebär att den ekonomiska koncentrationen till storstadsregionerna har ökat under perioden.

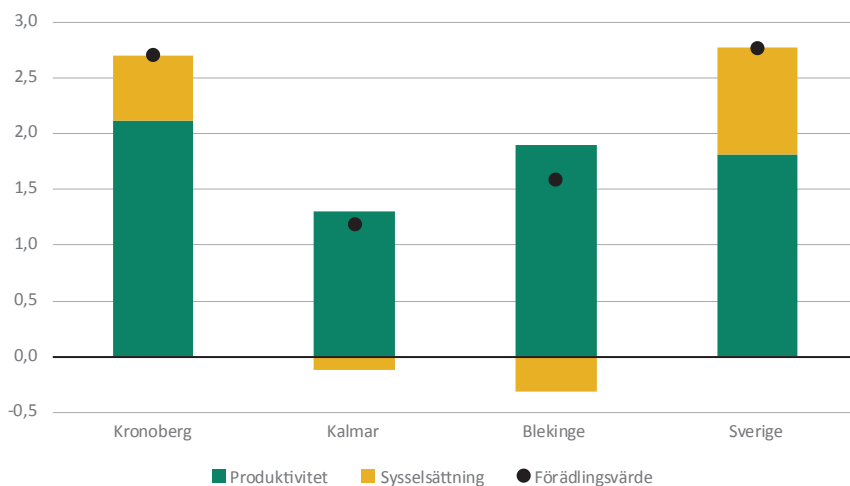
1.3. Produktivitet är avgörande för tillväxten

På längre sikt är det framför allt produktivitet som är drivkraften för tillväxt. I Sverige har produktivitetssökningar stått för ungefär 80 procent av tillväxten sedan 1980.³ I ett ännu längre perspektiv är ett lands eller en regions levnadsstandard helt beroende av produktivitetens utveckling. I SNS Konjunkturrådsrapport (Lundgren m.fl., 2007) påpekas att arbetstiden i Sverige i princip har halverats från 70–80 timmar i veckan i början av 1900-talet till 40 timmar idag, samtidigt som inkomsterna har stigit 30 gånger. Huvudförklaringen till utvecklingen är att produktiviteten har ökat genom att arbetskraft och kapital används mer effektivt.

Figur 4 illustrerar näringslivets tillväxt i Sydost och Sverige sedan 2000, vilket är den period som vi har tillgång till regional statistik. Även under denna period stod produktiviteten för den största delen av tillväxten i Sverige som helhet, cirka 70 procent. I Kronobergs näringsliv, som växte i linje med riksgenomsnittet under perioden, stod produktiviteten för 80 procent av tillväxten. I Kalmar och Blekinge har produktivitetstillväxten i näringslivet varit helt avgörande för tillväxten, eftersom sysselsättningen i de båda länen har minskat under samma period. Det innebär att produktiviteten stod för mer än 100 procent av tillväxten i de båda länen sedan 2000. I kapitel 3 analyseras tillväxten i olika tidsperioder och hur olika branscher påverkar utvecklingen i Sydost.

3. Avser arbetsproduktivitet mätt som BNP per sysselsatt och bygger på statistik från SCB Nationalräkenskaperna.

Figur 4. Sysselsättnings- och produktivitetstillväxt i näringslivet i Sydost och Sverige, 2000–2016

Källor: SCB och Handelskammaren

Anm.: Produktivitet avser förädlingsvärdet i näringslivet i fasta priser per sysselsatt i näringslivet.

1.4. Lokala arbetsmarknadsregioner har olika förutsättningar

Bakom de länsvisa siffrorna på makronivå döljer sig utvecklingen i olika arbetsmarknadsregioner. En lokal arbetsmarknadsregion definieras utifrån var personer bor och arbetar. Sydosts ekonomiska geografi består av nio olika arbetsmarknadsregioner av olika storlek, vilket beskrivs i kapitel 4.

Utöver storlek skiljer sig förutsättningarna i termer av kompetens, näringslivs- och företagsstruktur, tillgänglighet till andra regioner och grad av internationalisering, vilket leder till skillnader i tillväxt. Kapitel 5 visar att Sydost har tillväxtregioner med stigande sysselsättning i näringslivet och hög produktivitet. Här finns också arbetsmarknadsregioner med hög produktivitet, men svag eller fallande sysselsättning i näringslivet samt regioner med relativt låg produktivitet och svag eller fallande sysselsättning.

I kapitel 6 fördjupas analysen av kompetens och innovationer i Sydost. Fördjupningen undersöker betydelsen av Linnéuniversitetets och Blekinge tekniska högskola för kompetensförsörjning i regionen, liksom inflyttning. Även företagens satsningar på forskning och utveckling analyseras.

1.5. Åtgärder för stärkt produktivitet och tillväxt

Utöver att analysera utvecklingen i Sydost syftar rapporten till att föreslå åtgärder för stärkt produktivitet och tillväxt i sydöstra Sverige. I avslutningskapitlet lyfts tre områden som spelar stor roll för utvecklingen i Sydost: infrastruktur, kompetens och omvandling.

TILLVÄXT, PRODUKTIVITET OCH OMVANDLING I ETT REGIONALT PERSPEKTIV

Vad förklarar skillnader i tillväxt mellan olika regioner och olika länder? För att förstå skillnaderna behöver vi förstå skillnader i produktivitet. Enflo och Rosés (2015) visar att den största delen av de regionala olikheterna i Sverige beror på skillnader i produktivitet. Cirka 85 procent av skillnaderna i BRP per capita mellan svenska län sedan 1860 och fram till idag har uppkommit på grund av skillnader i produktivitet. Olika produktivitetens utveckling är alltså en avgörande faktor bakom regionala inkomstskillnader.

I detta kapitel beskrivs vad som förklarar regionala skillnader i produktivitet, vilka trender som påverkar utvecklingen samt hur olika branscher bidrar till tillväxten.

2.1. Varför uppstår regionala skillnader i produktivitet?⁴

Tillväxteorier och teorier inom ekonomisk geografi kan förklara varför det uppstår produktivitetsskillnader mellan regioner och hur ekonomisk aktivitet fördelar sig geografiskt.

Den neoklassiska tillväxtteorin (Solow, 1956) lyfter kapitalinvesteringarnas och teknikutvecklingens betydelse för utvecklingen i produktivitet. Att produktivitetsskillnader består mellan regioner beror enligt modellen på skillnader i teknikutvecklingen. De endogena tillväxtmodellerna visar att teknikutvecklingen drivs av investeringar i kunskap i form av utbildning, forskning och utveckling. Kunskap har starka spridningseffekter i samhället och ju mer vi vet, desto mer kan vi uppfinna (Lucas, 1988 och Romer, 1990). I regioner som satsar mycket på utbildning och forskning kan teknikutvecklingen därför bli snabbare och tillväxten högre. Eftersom kunskap föder kunskap är ett möjligt utfall av modellen att vissa regioner drar ifrån med ökade regionala skillnader som resultat.

4. Detta avsnitt utgår från kapitel 2 i Johansson (2017).

Men hur kunskapsintensiv en region är beror inte bara på hur mycket som satsas på utbildning och forskning i regionen, utan också på vilka individer och verksamheter som flyttar till regionen. Inom forskningen om den nya ekonomiska geografins betonas den så kallade sorterings-effekten, som innebär att mer produktiva verksamheter och välutbildad arbetskraft har en större benägenhet att lokalisera sig i regioner med ett stort inslag av kunskapsintensiva verksamheter (Combes m.fl., 2008). Konsekvensen blir att större och mer tätare regioner drar till sig mer produktiva verksamheter och välutbildad arbetskraft, vilket innebär att dessa regioner blir mer produktiva.⁵ Modern forskning visar att detta är en huvudsaklig förklaring till regionala skillnader i löner och produktivitet.

Men också miljön och storleken på de ekonomiska aktiviteterna i en region kan ha betydelse. Om produktionen skapar positiva externa effekter som ökar produktiviteten på den plats där produktionen bedrivs, uppstår en självförstärkande effekt av ökad koncentration, så kallade agglomerationsekonomier (Duranton och Puga, 2004). Företag som ligger i närheten av andra företag kan dra nytta av varandra eftersom det är närmare till leverantörer och kunder samtidigt som det kan vara lättare att hitta relevant arbetskraft i en större region. En större arbetsmarknad förbättrar möjligheten för en arbetstagare att hitta ”rätt” jobb, samtidigt som det blir lättare för företagen att hitta ”rätt” arbetskraft, vilket stimulerar produktivitetens utvecklingen.

En regions produktivitet bestäms också av regionens geografiska förutsättningar, såsom tillgång till naturresurser och geografiskt läge. Mineralutvinning är till exempel en bransch som kännetecknas av höga förädlingsvärden per sysselsatt, och regioner med tillgång till mineraler har generellt högre produktivitet. Det geografiska läget bestämmer också möjligheten till transporter, till exempel om regionen är kustnära och har tillgång till hamnar. Det geografiska läget kan också spela roll i termer av kunskaps-spridning och tillgång till kompetens. Studier visar att tillväxt i BNP per capita är högre i regioner som har kortare avstånd till storstadsområden, vilket tolkas som att kunskaps-spridningen minskar med avståndet (Ahrend och Schumann, 2014).

2.2. Trender som påverkar den regionala ekonomin

Den ekonomiska utvecklingens geografi visar på tilltagande divergens mellan stora och små regioner i Sverige. Medan sysselsättningen sedan början av 1990-talet har ökat med över 20 procent i storstadsregionerna, har övriga regioner växt betydligt långsammare eller haft fallande sysselsättning (Andersson och Larsson, 2019). Samma mönster återfinns i flera länder.

5. Sorteringseffekten kan även påverka skillnader i produktivitet mellan länder, men vad gäller företags och individers rörlighet är denna betydligt större inom än mellan länder.

Flera trender har under senare årtionden tillsammans bidragit till att förstärka städernas roll som produktionsmiljöer. Internationell forskning pekar på att den teknologiska utvecklingen, inte minst digitaliseringen och globalisering, varit avgörande i att förskjuta produktionen i många utvecklade länder mot kunskapsintensiv verksamhet. Den pågående strukturomvandlingen innebär att tillväxten i allt större utsträckning koncentreras till stora regioner.

Skillnaderna mellan stora och små regioner tilltog i kölvattnet av den strukturomvandling som skedde i samband med 1990-talskrisen. Under 1990-talet försvann hundratusentals jobb i tillverkningsindustrin, dvs. inom branscher som ofta är utspridda geografiskt. Sysselsättningstillväxten efter krisen skedde nästan uteslutande i tjänstebranscher, i synnerhet inom kunskapsintensiva tjänster som tenderar att vara lokaliserade i större städer.

Förekomsten av globala värdekedjor stärker ytterligare kunskapsintensiteten i produktionen och koncentrationen till storstadsregionerna (se fördjupningsruta 1). Företagen i Sverige tenderar att öka sin specialisering till icke-rutinartade arbetsuppgifter och aktiviteter som utförs av kvalificerad arbetskraft. Denna typ av verksamhet koncentreras i större utsträckning till regioner med ett stort inslag av kunskapsintensiva verksamheter.

Fördjupningsruta 1. Globala värdekedjor och produktivitet

En allt större andel av världens ekonomiska aktiviteter utförs i produktionskedjor som spänner över flera länder – så kallade globala värdekedjor. Detta medför ett antal konsekvenser. För det första kommer handeln och direktinvesteringarna mellan länder att öka när insatsvaror skickas till varandra i större utsträckning. För det andra omfördelas värdeskapandet mellan de regioner och länder som ingår i kedjan, vilket leder till ändrade förutsättningar för skatteuttag och arbetstillfällen. För det tredje finns det goda skäl att tro att produktiviteten ökar när det sker en specialisering av produktionens olika delar (Timmer, 2013).

Hur ett land eller en region påverkas av globala värdekedjor beror bland annat på var i kedjan företagen verkar. Tillväxtanalys (2016) visar i en rapport om svenska multinationella företag att företagen tenderar att öka sin specialisering till icke-rutinartade arbetsuppgifter och aktiviteter som utförs av kvalificerad arbetskraft i moderbolaget i Sverige. Därmed tycks efterfrågan på mindre kvalificerad arbetskraft minska i Sverige samtidigt som mer av produktionen koncentreras till storstadsregionerna.

Samtidigt visar studier att de värden som skapas i de globala värdekedjorna inte flyttar i lika stor utsträckning utan att en stor del av det totala förädlingsvärdet fortsatt tillfaller moderbolaget. Värdeskapandet är mindre knutet till materiella faktorer såsom var produkten sätts ihop och mer knutet till immateriella faktorer. Ta exemplet iPhone. Trots att den största delen av den globala värdekedja som behövs för dess tillkomst ligger utanför USA är det ändå Apple Inc. som får den största delen av det totala ekonomiska överskottet. Detta är ett resultat av att Apple äger varumärket och att det är den minst konkurrensutsatta delen av värdekedjan (Ali-Yrkkö och Rouvinen, 2013). Lokaliseringen av huvudkontor blir därför en viktig faktor när det gäller att ta del av värdeskapandet av globala värdekedjor.

Utvecklingen i olika regioner i Sverige är alltså i mångt och mycket en konsekvens av globala trender som globalisering, urbanisering och digitalisering.

2.3. Branscher och produktivitet

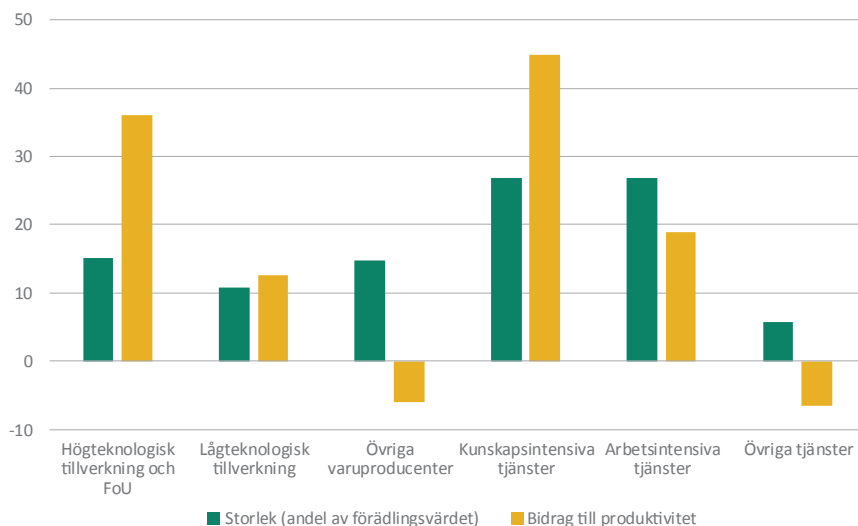
Historiskt har tillverkningsindustrin stått för merparten av produktivitetstillväxten (se exempelvis Lundgren m.fl., 2007). Vad händer då när allt större del av den ekonomiska aktiviteten utgörs av tjänsteföretag samtidigt som industrin tjänstefieras.⁶ Och vad innebär det för den regionala ekonomin att tillverkningsindustrin har en mer utspridd geografi jämfört med tjänstebanschererna?

Det faktum att produktivitetstillväxten ofta är högre inom tillverkningsindustrin gäller för de flesta OECD-länder. Fenomenet brukar kallas för Baumols sjukdom efter nationalekonomen William Baumol. I korthet går Baumols resonemang ut på att möjligheterna att öka produktiviteten inom vissa tjänstesektorer är betydligt svårare än i exempelvis tillverkningsindustrin. Det beror på att många tjänstesektorer är mer arbetskraftsberoende och inte kan automatiseras i samma utsträckning som varutillverkning. Baumols klassiska exempel är att det fortfarande tar lika lång tid för en stråkkvartett att framföra en Beethoven-konsert som det gjorde under 1800-talet. Lundgren m.fl. (2007) visar att tillverkningsindustrin, som under perioden 1993–2005 stod för knappt 30 procent av ekonomin i Sverige, stod för nästan 70 procent av produktivitetstillväxten under samma period.

6. Se exempelvis Business Sweden Tjänsterevolutionen - En global möjlighet för Sverige och svenska företag <https://www.business-sweden.se/contentassets/30dbae8463ab4d12a1a7afd4c05da02c/tjansterevolutionen---swe.pdf>.

När tjänstebranscher utgör en allt större del av ekonomin borde detta därmed medföra att produktivitetstillväxten minskar. Johansson (2017) visar att omvandlingen har lett till lägre produktivitetstillväxt i Sverige det senaste decenniet. Samtidigt har de kunskapsintensiva tjänstebranscherna som har växt i omfattning, stått för en allt större del av produktivitetstillväxten. I Sverige utgjorde de kunskapsintensiva tjänstebranscherna i genomsnitt drygt en fjärdedel av näringslivet 2000–2016, men de stod för nästan hälften av produktivitetstillväxten (se Figur 5). Tillverkningsindustrin står fortfarande för en lika stor andel av produktivitetstillväxten, men det är framför allt den högteknologiska industrin med företag inom life science, fordons- och mobilindustrin, som har hög tillväxt. Det är alltså viktigt att analysera vilken typ av industri och vilken typ av tjänster som finns i olika regioner.

Figur 5. Respektive branschgrupps storlek och bidrag till produktivitetstillväxten i Sverige 2000–2016, procent.

Källor: SCB och Handelskammaren.

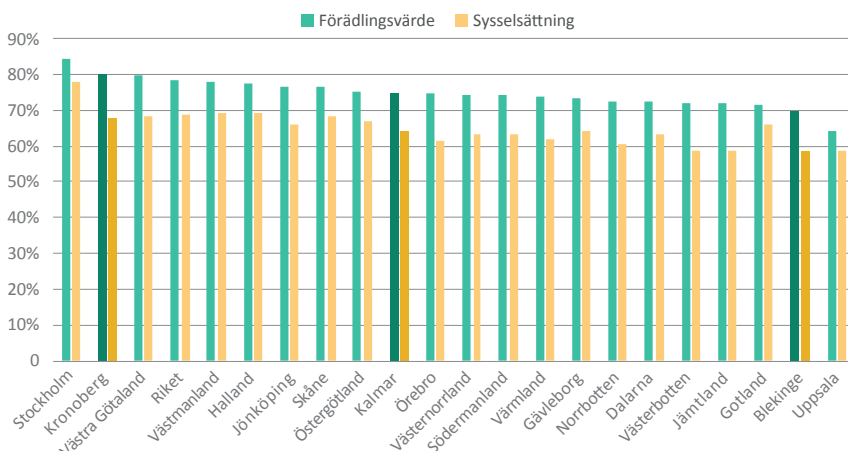
Anm.: Bidrag beräknas som branschgruppens andel av förädlingsvärdet multiplicerat med tillväxten. Storlek avser genomsnittlig andel av förädlingsvärdet i löpande priser.

KAPITEL 3

NÄRINGSLIVETS TILLVÄXT I SYDOST: ETT BRANSCHPERSPEKTIV

Fokus för detta kapitel är näringslivets tillväxt i Kronoberg, Kalmar och Blekinge län. Näringslivet utgör en stor del av den totala ekonomin i de tre länen, även om omfattningen skiljer sig åt.⁷ I Kronoberg utgör näringslivet 80 procent av totala förädlingsvärdet och knappt 70 procent av antalet sysselsatta. I Blekinge utgör offentlig verksamhet en större andel av ekonomin, bland annat på grund av Försvarsmakten, och näringslivet utgör 70 procent av förädlingsvärdet i länet. I Kalmar utgör näringslivet 75 procent av förädlingsvärdet och knappt 65 procent av antal sysselsatta.

Figur 6. Näringslivets andel av förädlingsvärde respektive sysselsättning i svenska län, 2016

Källor: SCB Regionalräkenskaper och Handelskammaren

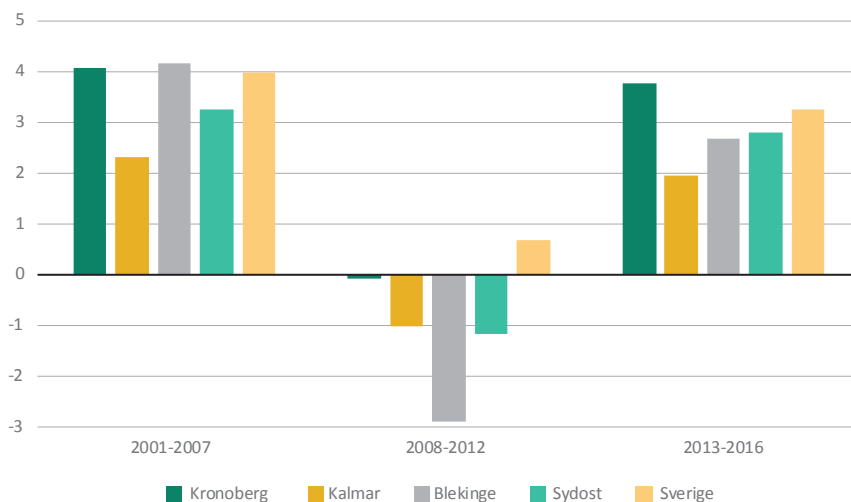
7. I näringslivet ingår aktieföretag, övriga företag och organisationer som inte är offentligt ägda samt statligt och kommunalt ägda företag och organisationer. Den offentliga sektorn består av kommuner och landsting samt statlig förvaltning och affärsverk.

Näringslivets produktivitet och tillväxt skiljer sig åt mellan länen i Sydost. Medan Kronoberg haft en tillväxt i linje med genomsnittet för Sverige 2000–2016, har näringslivet i Blekinge och Kalmar län haft en lägre tillväxt. Samtidigt har produktivitetstillväxten i Kalmar och Blekinge stått för hela tillväxten, medan sysselsättningen har bidragit till tillväxten i Kronoberg (se Figur 4, s. 16).

Tillväxtnmönstret skiljer sig över tid. Blekinge var det län i Sydost som drabbades hårdast av den globala finanskrisen och lågkonjunkturen som innebar att näringslivets förädlingsvärde föll med nästan 3 procent per år under perioden 2008–2012 (se Figur 7). Näringslivet i Kalmar län hade också fallande förädlingsvärde under lågkonjunkturen, men både under perioden före och under de senaste årens återhämtning har tillväxten varit betydligt lägre än övriga län i Sydost och genomsnittet för Sverige. Kronoberg som har haft en tillväxt i näringslivet i linje med genomsnittet för Sverige, hade något lägre tillväxt under finanskrisåren 2008–2012, men har istället haft högre tillväxt under senare år.

I detta kapitel analyseras i vilken utsträckning olika branscher bidrar till utvecklingen i sysselsättning, produktivitet och tillväxt i Sydost. Kapitalintensiva branscher som industrin och mer kunskapsintensiva branscher har vanligtvis högre produktivitet medan tjänstebranscher som handel, och turism framför allt växer genom att antal sysselsatta ökar. Vilka branscher som finns i en region, och i vilken utsträckning de växer, spelar alltså roll för den regionala tillväxten.

Figur 7. Näringslivets tillväxt i Sydost och Sverige, olika tidsperioder

Källor: SCB Regionalräkenskaper och Handelskammaren
Anm.: Avser förädlingsvärdet i näringslivet i fasta priser.

Innan en branschanalys görs är det viktigt att påpeka att det finns tydliga kopplingar mellan branscher. Exempelvis visar Henning, Moodysson och Nilsson (2010) i en studie av det skånska näringslivet att en del branscher inom tillverkningsindustrierna är mer relaterade till vissa specialiserade tjänstebanscher än till vissa andra tillverkningsbranscher. Tillväxten i en bransch som exempelvis tekniska konsulter, kan vara helt beroende av en annan bransch, exempelvis tillverkning av datorer. Även Lind (2010) visar med en så kallad input-output analys att den direkta sysselsättningsminskningen i industrin i Sverige har motverkats av en nästan lika snabb ökning av den indirekta industrisysselsättningen i övriga delar av ekonomin. Den nya forskningen om relaterade branscher rekommenderar därför att analysen kompletteras med en analys av vilka kompetenser och yrken som finns i regionen, vilket görs i kapitel 5.

Branscher eller företag är inte heller statiska. Exempelvis Ericsson är ett företag som tidigare klassificerades som ett tillverkande företag, men som sedan 2015 främst klassas som ett tjänsteföretag.

Fördjupningsruta 2. Att mäta förädlingsvärde och produktivitet

För att mäta produktivitet och dess utveckling behövs först och främst ett mått på hur mycket som produceras. Detta gäller oavsett om det handlar om ett land, en region, en bransch eller ett företag. Med hur mycket menas i sammanhanget mängden av en vara eller tjänst och vilken kvalitet den har. Men detta går inte direkt att mäta. Istället samlas statistik in som visar hur mycket värde som företag skapar i kronor och ören. Detta kallas förädlingsvärde och motsvaras av summan av lönekostnader, vinster och kapitalförslitning:

Förädlingsvärde = lönekostnader (lön och sociala avgifter) + kapitalförslitning + driftsöverskott

Summan av alla förädlingsvärden för företag och andra producenter i ett land utgör tillsammans med produktskatter bruttonationalprodukten (BNP). På motsvarande sätt är summan av alla förädlingsvärden i en region bruttoregionalprodukten (BRP).

Eftersom förädlingsvärdena mäts i kronor och ören avspeglar de också den allmänna prisutvecklingen. Inflation innebär att förädlingsvärdena stiger i löpande priser utan att den producerade mängden har stigit. Men genom att dividera med ett prisindex, en så kallad deflator, kan förädlingsvärdet räknas om till att spegla mängden varor (volymutvecklingen):

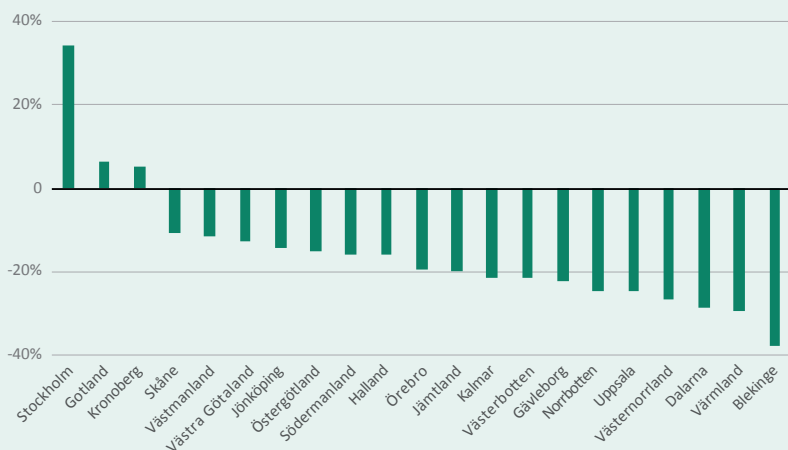
Förädlingsvärdet i fasta priser (volym) = Förädlingsvärdet i löpande priser/ Deflator

Arbetsproduktiviteten kan sedan beräknas som förädlingsvärdet per arbetsinsats. Arbetsinsatsen mäts vanligen som antal arbetade timmar. På regional nivå finns dock ingen statistik på arbetade timmar så arbetsproduktivitet mäts i relation till antal sysselsatta personer:

Arbetsproduktivitet = Förädlingsvärde i fasta priser/Antal sysselsatta

En svårighet med de regionala beräkningarna är att företag kan ha arbetsställen i olika regioner. Ett företag kan exempelvis ha ett huvudkontor i en region och produktionsenheter i andra regioner. Detta tar den regionala statistiken hänsyn till genom att fördela företagets förädlingsvärde till de arbetsställen där värdena uppstår. Fördelningen innebär en källa till osäkerhet i beräkningarna men en jämförelse av data som istället registrerar hela företagets värde på huvudkontoret visar att fördelningen är omfattande:

Huvudkontorsdata i relation till regionalräkenskaper år 2015 i respektive län, procent

Källa: SCB Företagens ekonomi.

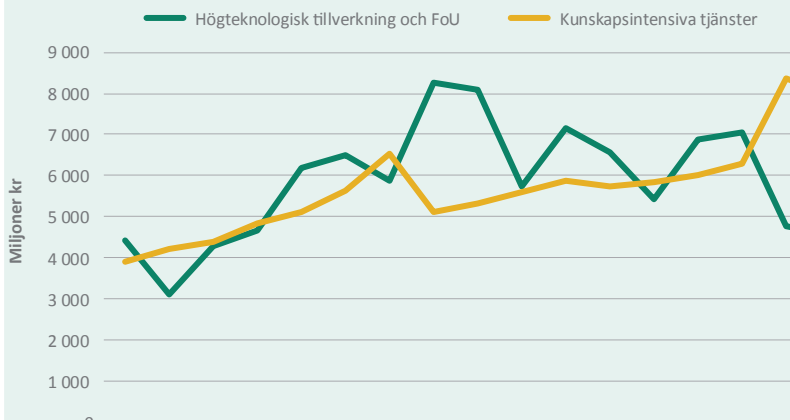
Anm.: Huvudkontorsdata innebär att hela förädlingsvärdet för ett företag med flera arbetsställen registreras på huvudkontoret. Regionalräkenskaper innebär att företagets förädlingsvärde istället fördelas till respektive arbetsställe.

I Blekinge är omfördelningen särskilt omfattande eftersom flera arbetsställen i länet har huvudkontor utanför länet. Detta gäller även Kalmar län, medan Kronoberg har flera huvudkontor i regionen vilket innebär att förädlingsvärdet är något högre om värdena registreras på huvudkontoret. Slutsatsen är att statistiken i stor utsträckning tar hänsyn till olika arbetsställen och är tillförlitligt.

Tidsseriebrott och dubbeldeflatering påverkar siffrorna för Blekinge

Ett bekymmer med statistiken är att det finns ett tidsseriebrott 2015 då Ericsson klassificerades om från tillverkningsindustri till dataprogrammering samtidigt som FoU-verksamhet klassificeras på ett nytt sätt. Detta påverkar särskilt siffrorna för Blekinge, som har Ericsson i Karlskrona som ger ett betydande bidrag till förädlingsvärdet i länet. SCB kommer under 2019 att revidera statistiken så att tidsseriebrottet hanteras, men i väntan på uppdaterad statistik görs analysen utifrån tillgängliga data. I de fall analysen påverkas kommenteras detta i texten.

Förädlingsvärdet i olika branschgrupper i Blekinge, 2000–2016

Källor: SCB Regionalräkenskaper och Handelskammaren

Men genom att studera branschens *direkta* effekter på produktivitet och sysselsättning, får vi ändå en grundläggande förståelse för skillnader och likheter mellan tillväxten i näringslivet i olika regioner.

3.1. Olika branschgrupper och statistik

För att analysera produktivitets- och sysselsättningstillväxten i olika branscher behövs branschstatistik på regional nivå. Analysen bygger på branschspecifika regionalräkenskaper som är specialbeställda från SCB. Statistiken visar förädlingsvärde och sysselsättning för sex olika branschgrupper under perioden 2000–2016. Regionalräkenskaperna har ett par års eftersläpning och det är därför inte möjligt att få tillgång till nyare data. De senaste årens högkonjunktur har sannolikt bidragit till en högre tillväxt i samtliga län, men när det gäller branschstrukturen och tillväxt över en längre period påverkas analysen sannolikt inte i någon större utsträckning.

I analysen används en indelning av branscher som Eurostat har tagit fram där branscher grupperas utifrån inriktning och kunskapsintensitet. Tillverkningsindustrin grupperas efter teknologisk intensitet och delas in i en högteknologisk inriktning och en lågteknologisk. Varuproducenter som inte tillhör tillverkningsindustrin, utgör en egen branschgrupp. Den tjänsteproducerande sektorn grupperas efter kunskapsintensitet och delas in i kunskapsintensiva, arbetsintensiva respektive övriga tjänster (se fördjupningsrutan om Branschgrupper för mer detaljer). Det innebär att analysen tar hänsyn till att det också kan finnas skillnader inom tillverkningsindustrin respektive tjänstesektorn (se Fördjupningsruta 3).

Fördjupningsruta 3. Branschgrupper

Branscher är olika och att mäta och tolka produktivitetsutvecklingen för ekonomin som helhet kan därför vara missvisande. Statistik för enskilda branscher, särskilt på regional nivå, kan även vara något skakiga. Branscher med liknande förutsättningar delas därför in i branschgrupper och den regionala analysen fokuserar på hur dessa olika branschgrupper utveckling varierar mellan regionerna.

Branschgrupperna bygger på den indelning Eurostat använder då de redovisar tillverkningsindustrin efter teknologisk intensitet och den tjänsteproducerande sektorn efter kunskapsintensitet. Det innebär att indelningen är baserad på olika branschers genomsnitt i ett europeiskt perspektiv. Därmed kan enskilda företag avvika väsentligt men överlag speglar branschgrupperna skillnader mellan olika typer av verksamheter på ett tydligt sätt. Indelningen är dock anpassad efter svensk regionalstatistik (se avsnitt A1 i appendix för detaljer).

I högteknologisk tillverkning och FoU ingår branscher med en hög grad av FoU-utgifter som andel av förädlingsvärdet såsom tillverkning av farmaceutiska basprodukter och läkemedel, datorer, elektronikvaror och optik samt kemikalier och kemiska produkter. Exempel på företag är Saft AB, Volvo, Xylem och Nibe.

Till skillnad från Eurostats definition ingår också vetenskaplig forskning och utveckling då merparten av forskningsföretagens arbete avser högteknologisk tillverkning. Det innebär att även den FoU-verksamhet som läggs i egna bolag inkluderas inom ramen för huvudbranschen snarare än som tjänsteverksamhet.

Lågteknologisk tillverkning inkluderar exempelvis livsmedels- och dryckesframställning. Lågteknologisk betyder i sammanhanget lägre FoU-intensitet jämfört med den högteknologiska tillverkningen, vilket innebär att produktionen även i denna branschgrupp kan vara avancerad och teknikintensiv. Pappers- och pappersvarutillverkning samt tillverkning av gummi och plastvaror ingår i också branschgruppen. I övrigt ingår tillverkning av bland annat textilvaror, trävaror och möbler. Exempel på företag i Sydost är Tarkett, Guldfågeln och AAK Sweden.

Varuproducenter som inte tillhör tillverkningsindustrin utgör branschgruppen övrig varuproduktion. Den dominerande branschen är bygg och anläggning. I övrigt ingår jordbruk, skogsbruk och fiske, utvinning av mineraler samt vatten- och energiförsörjning. Även tillverkning av stenkolsprodukter och raffinerade petroleumprodukter ingår. Exempel på företag är OKG, Sydställningar i Sölvesborg och JSB Gruppen AB.

Kunskapsintensiva tjänster avser tjänstebanscher med ett högt kunskapsinnehåll definierat som en hög andel högutbildade i branschen. Branscher som ingår är bland annat finansiella tjänster och försäkringsverksamhet, specialiserade konsulttjänster inom juridik, ekonomi, arkitektur och teknik samt telekommunikation, dataprogrammering och datakonsultverksamhet. Exempel på företag är IKEA of Sweden, Inwidos huvudkontorsverksamhet och Visma Spcs.

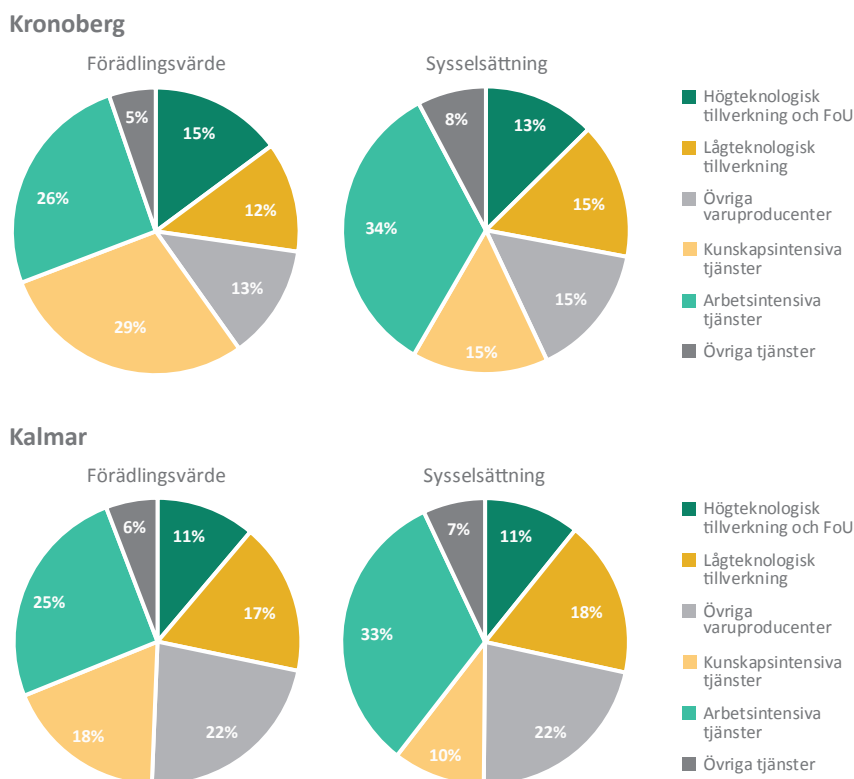
Arbetsintensiva tjänster inkluderar bland annat parti- och detaljhandel. Branschgruppen inkluderar handel med olika typer av produkter såsom livsmedel och videoprodukter som kan ha väsentliga skillnader i kunskapsinnehåll. Även om branschgruppen i genomsnitt har färre andel högutbildade än kunskapsintensiva tjänster kan enskilda branscher och företag ha en hög kunskapsnivå. Branschgruppen inkluderar även tjänster inom transport, hotell- och restaurangverksamheter samt företagstjänster som bemanning och kontorstjänster.

I **övriga tjänster** ingår privata tjänsteföretag verksamma inom välfärdsområden såsom utbildning, hälso- och sjukvård samt vård och omsorg med boende samt öppna sociala insatser.

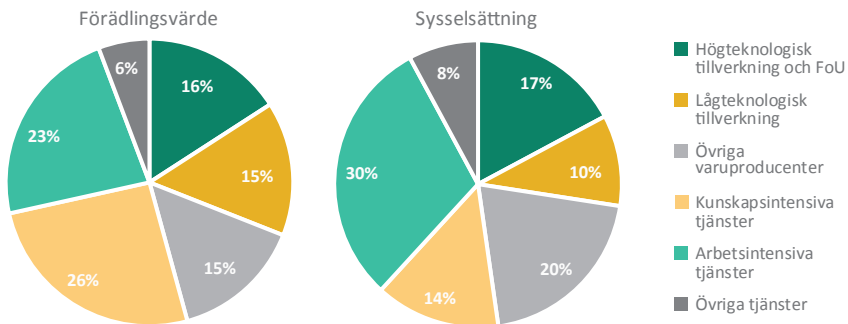
3.2. Tjänstebranscher dominerar, men specialisering i tillverkning

Den övergripande bilden i termer av både förädlingsvärde och sysselsättning är att tjänstebranscherna utgör en betydande del av näringslivet, från hälften i Kalmar län till omkring 60 procent i Kronobergs län. Jämfört med genomsnittet för Sverige är andelen tjänstebranscher dock lägre. Figur 8 visar de olika branschgruppernas omfattning i termer av andel sysselsatta och andel av totala förädlingsvärdet i de tre länen i Sydost och Sverige år 2016, vilket är det senaste året som statistiken finns tillgänglig. Vanligtvis beskrivs en regions branschstruktur utifrån antal sysselsatta i olika branscher, men genom att analysera förädlingsvärdet inkluderas också produktiviteten och därmed branschernas betydelse för den totala ekonomin.

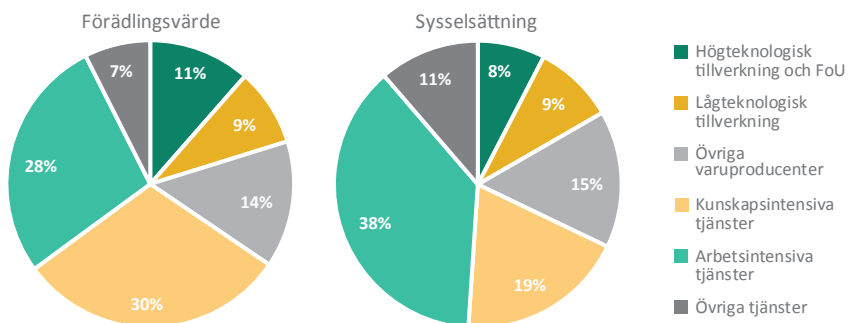
Figur 8. Branschandelar i Sydost och Sverige år 2016, förädlingsvärde respektive sysselsättning

Blekinge

Sverige

Källor: SCB Regionalräkenskaper och Handelskammaren
 Anm.: Förädlingsvärde i nominella termer (=2016 års prisnivå)

Tillverkningsindustrin, som utgör omkring 30 procent i samtliga län i Sydost, utgör en betydligt större andel av både förädlingsvärdet och antalet sysselsatta jämfört med genomsnittet för Sverige. Även om det sker en strukturomvandling mot fler tjänster, är regionen alltså specialiserad inom tillverkningsindustrin jämfört med Sverige som helhet.⁸

Övriga varuproducenter, som framför allt inkluderar byggsektorn, utgör ungefär 15 procent av ekonomin förutom i Kalmar län där branschgruppen utgör 22 procent av förädlingsvärdet. Det beror framför allt på att branschen *Energiförsörjning* med kärnkraftverket OKG i Oskarshamn utgör en betydande andel.

8. Med specialisering menas att en branschgrupp utgör en större andel av totala näringslivet jämfört med genomsnittet för Sverige.

Den stora skillnaden när produktivitet inkluderas i analysen är att omfattningen av kunskapsintensiva tjänster är betydligt större. I samtliga län i Sydost utgör branschgruppen ungefär en dubbelt så stor andel av förädlingsvärdet jämfört med sysselsättningsandelen. I både Kronoberg och Blekinge utgör de kunskapsintensiva tjänstebranscherna den största branschgruppen som andel av förädlingsvärdet. I Kronoberg är IKEA och IT-klustret i Växjö betydande kunskapsintensiva tjänsteföretag, i Blekinge utgör Ericsson en betydande andel.

Att betydelsen av kunskapsintensiva tjänster är större som andel av förädlingsvärdet samtidigt som betydelsen av arbetsintensiva och övriga tjänster är mindre, beror på att produktiviteten skiljer sig mellan branscherna.

3.3. Kunskapsintensiva tjänstebranscher dominerar tillväxten i Sydost

I vilken utsträckning olika branscher påverkar tillväxten beror inte enbart på dess storlek, utan också hur snabbt de växer och i vilken utsträckning det är produktivitet eller sysselsättning som ökar. Detta sammanfattas i en branschgrupps bidrag till tillväxten. Bidraget visar därmed branschens betydelse för tillväxten i produktivitet, sysselsättning och förädlingsvärde.

Medan vissa branscher framför allt växer genom ökad produktivitet, vanligtvis kapitalintensiv industri, växer andra branscher, exempelvis handel och turism, framför allt genom att antal sysselsatta ökar. De kunskapsintensiva tjänstebranscherna däremot växer både genom ökad produktivitet och ökad sysselsättning.

I Sydost är det tydligt att kunskapsintensiva tjänster dominerar tillväxten. Trots att kunskapsintensiva tjänster enbart utgjorde i genomsnitt 20 procent av förädlingsvärdet 2000–2016 så stod de för 40 procent av produktivitetstillväxten (se Figur 9) och 50 procent av tillväxten i förädlingsvärdet (se Figur 10) i regionen. Att bidraget till totala tillväxten är högre beror på att sysselsättningen samtidigt ökar inom de kunskapsintensiva tjänstebranscherna.

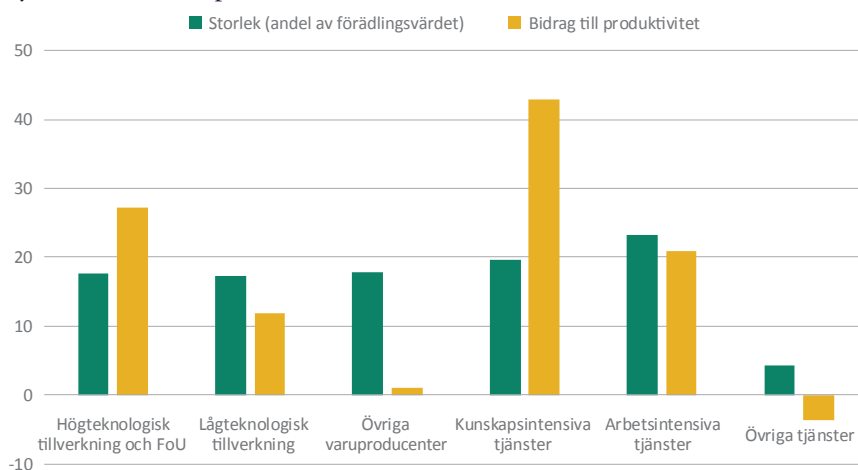
Tillverkningsindustrin, som i genomsnitt utgjorde 35 procent i Sydost 2000–2016, stod för 40 procent av produktivitetstillväxten och 10 procent av tillväxten i förädlingsvärdet. I både den hög- och lågteknologiska industrin faller sysselsättningen, vilket förklarar det låga bidraget till tillväxten. Trots att den lågteknologiska industrin står för knappt en femtedel av ekonomin i regionen bidrar branschen inte *direkt* till tillväxten i regionen.⁹ Faktum är att tillverkningsindustrin i Sydost bidrar i mindre utsträckning till produktiviteten och tillväxten i Sydost än Sverige som helhet, trots att den är större. I Sverige, där tillverkningsindustrin utgjorde 26 procent

9. Om industribolagen exempelvis använder konsulter och inhyrd personal registreras denna ökning i förädlingsvärde och sysselsättning i tjänstebranscherna där bolagen är verksamma.

under perioden, stod den för 50 procent av produktivitetstillväxten och 20 procent av tillväxten i näringslivets förädlingsvärde.

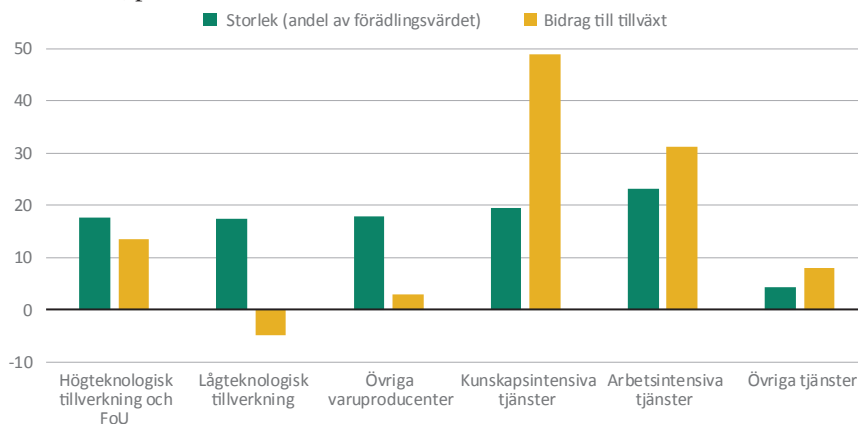
Arbetsintensiva tjänstebranscher växer både genom ökad produktivitet och sysselsättning. I Sydost utgjorde branschen drygt 20 procent av näringslivet 2000–2016 och stod för knappt 20 procent av produktivitetstillväxten samt drygt 30 procent av tillväxten i förädlingsvärdet.

Figur 9. Respektive branschgrupps storlek och bidrag till produktivitetstillväxten i Sydost 2000–2016, procent.

Källor: SCB Regionalräkenskaper och Handelskammaren

Figur 10. Respektive branschgrupps storlek och bidrag till tillväxten i Sydost 2000–2016, procent.

Källor: SCB Regionalräkenskaper och Handelskammaren

3.4. Skillnader mellan länen

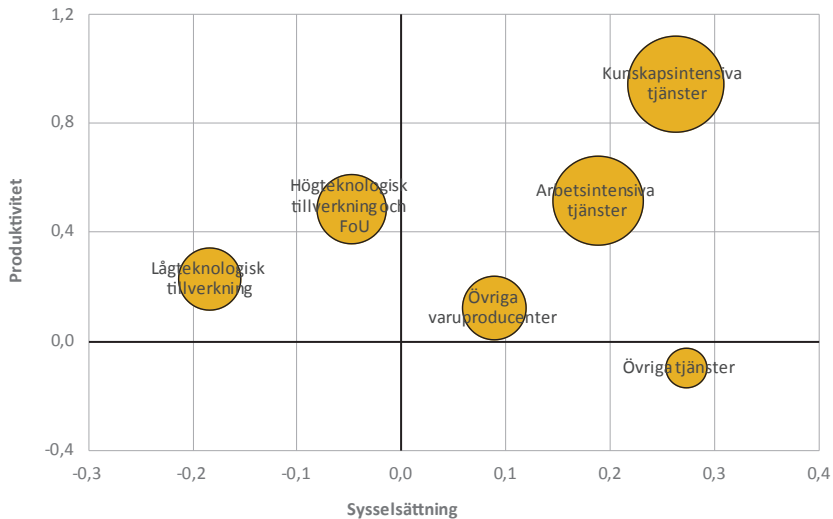
Den övergripande bilden stämmer för samtliga län i Sydost men det finns också skillnader. Figur 11-Figur 14 visar olika branschers bidrag till tillväxten i respektive län i Sydost 2000–2016. Figur 17 jämför branschbidragen i olika delar av Sydost med genomsnittet för Sverige och visar olika tidsperioder.

I **Kronoberg** län står de kunskapsintensiva tjänstebranscherna för nästan hälften av tillväxten den aktuella perioden och de senaste åren har de kunskapsintensiva företagen i regionen bidragit ännu mer till tillväxten. Det beror framför allt på hög produktivitetstillväxt men också på ökad sysselsättning. Företag som bidrar till utvecklingen är IKEA i Älmhult samt Atea och Visma i Växjö. Den hög- och lågteknologiska industrin i Kronoberg är ungefär lika stora men bidraget från den högteknologiska är betydligt större, vilket beror på högre produktivitetstillväxt samtidigt som sysselsättningen i branschen faller långsammare än i den lågteknologiska industrin. Sammantaget innebär det att tillverkningsindustrin i Kronoberg stod för nästan 20 procent av tillväxten. Arbetsintensiva tjänstebranscher, som utgör den största branschgruppen i Kronoberg, växer både i termer av produktivitet och sysselsättning och stod för en fjärdedel av näringslivets tillväxt 2000–2016.

I **Blekinge** län är det den högteknologiska industrin med Ericsson och Volvo i spetsen som har stått för merparten av tillväxten i produktivitet och förädlingsvärde i regionen. Och till stora delar skedde tillväxten i början på 00-talet. Sedan inledningen av finanskrisen har den genomsnittliga tillväxten i Blekinge varit negativ. Eftersom Ericsson omklassificerades under perioden är det svårt att dra slutsatser kring enskilda branscher, men det är tydligt att det totala bidraget från kunskapsintensiva tjänster och högteknologisk tillverkning har varit negativt sedan 2008. Branschen har alltså haft svårt att återhämta sig efter lågkonjunkturen och Ericssons svaga vinstutveckling på senare år bidrar till låg tillväxt. Branscher som har ökat sysselsättningen jämfört med 2000 är privata tjänsteföretag verksamma inom välfärdsområden och byggbranschen (som återfinns inom övriga varuproducenter).

I **Kalmar** län har tjänstebranscherna varit avgörande för tillväxten i näringslivets förädlingsvärde sedan 2000. Särskilt de arbetsintensiva tjänsterna, som utgjorde drygt 20 procent av ekonomin 2000–2016, men stod för mer än 50 procent av tillväxten. Framför allt har sysselsättningen ökat i branschgruppen, men produktiviteten har också ökat under perioden. Tillverkningsindustrin har däremot inte *direkt* bidragit till tillväxten i länet trots att den utgör en tredjedel av näringslivet. Faktum är att tillverkningsindustrin i Kalmar, särskilt den högteknologiska, inte har hämtat sig efter finanskrisen. Branschen har fortfarande lägre produktivitetsnivå jämfört med före finanskrisen. Samtidigt har tillväxten i kunskapsintensiva tjänster varit lägre i Kalmar län, både jämfört med övriga län i Sydost och genomsnittet för Sverige. Vilket beror på att branschen haft en lägre tillväxt i både produktivitet och sysselsättning.

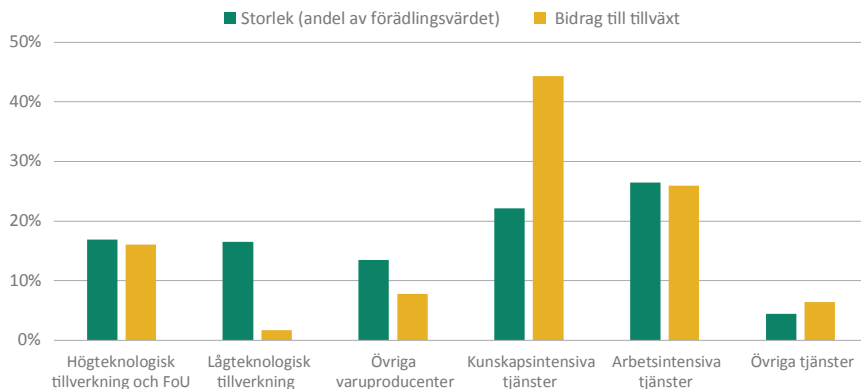
Figur 11. Olika branschgruppers bidrag till näringslivets tillväxt i Kronoberg län, 2000–2016

Källor: SCB Regionalräkenskaper och Handelskammaren

Anm.: Bidrag beräknas som branschgruppens andel av förädlingsvärde respektive sysselsättning multiplicerat med tillväxten. Cirklarnas storlek motsvarar respektive branschgrupps storlek som andel av förädlingsvärdet i löpande priser.

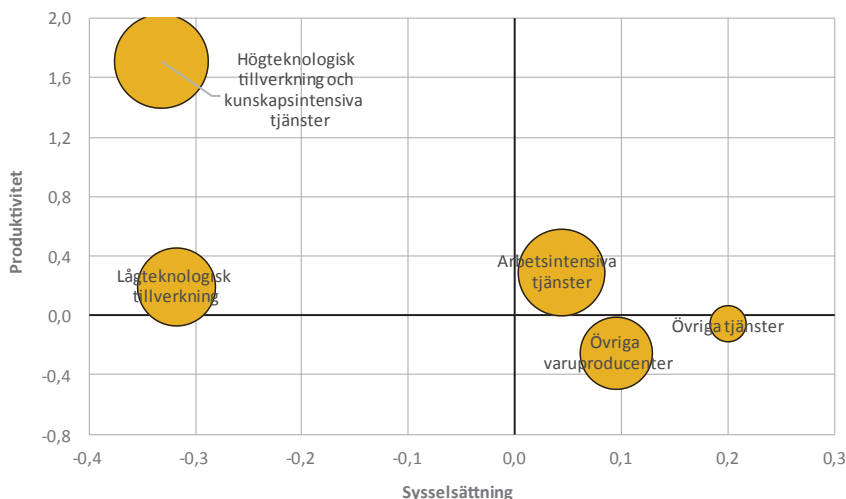
Figur 12. Respektive branschgrupps storlek och bidrag till näringslivets tillväxt i Kronoberg län 2000–2016, procent.

Källor: SCB Regionalräkenskaper och Handelskammaren

Anm.: Bidrag beräknas som branschgruppens andel av förädlingsvärdet multiplicerat med tillväxten. Storlek avser genomsnittlig andel av förädlingsvärdet i löpande priser.

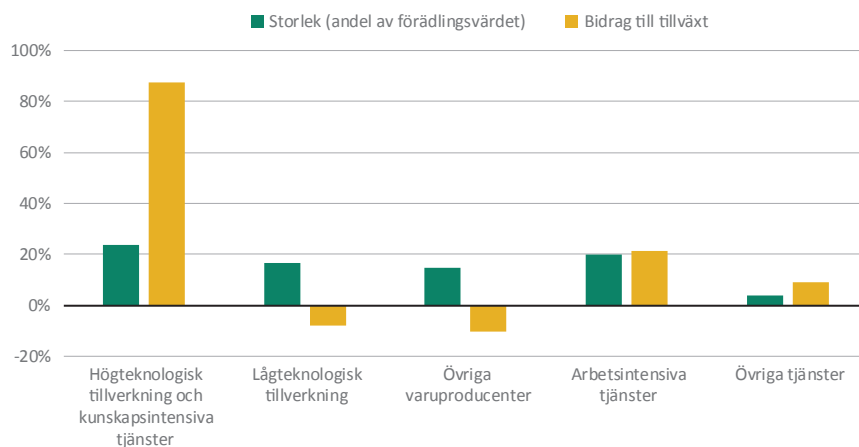
Figur 13. Olika branschgrupperns bidrag till näringslivets tillväxt i Blekinge län, 2000–2016

Källor: SCB Regionalräkenskaper och Handelskammaren

Anm.: Bidrag beräknas som branschgruppens andel av förädlingsvärde respektive sysselsättning multiplicerat med tillväxten. Cirklarnas storlek motsvarar respektive branschgrupps storlek som andel av förädlingsvärdet i löpande priser.

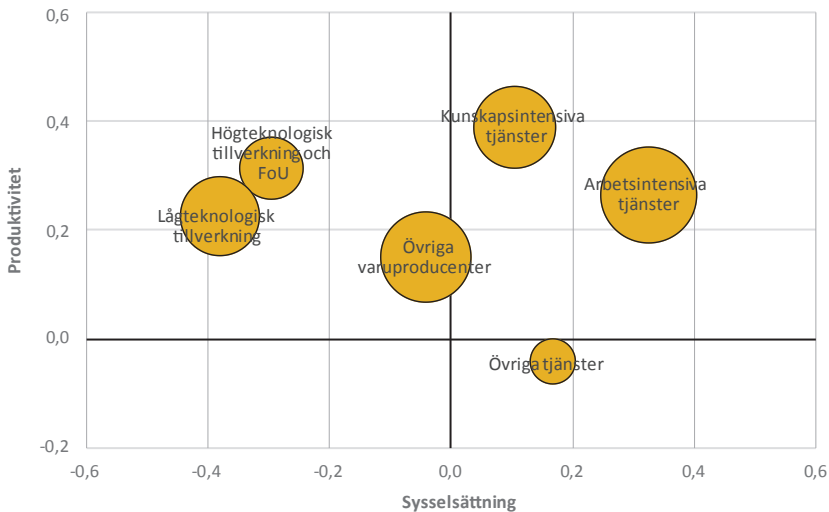
Figur 14. Respektive branschgrupps storlek och bidrag till näringslivets tillväxt i Blekinge län 2000–2016, procent.

Källor: SCB Regionalräkenskaper och Handelskammaren

Anm.: Bidrag beräknas som branschgruppens andel av förädlingsvärdet multiplicerat med tillväxten. Storlek avser genomsnittlig andel av förädlingsvärdet i löpande priser.

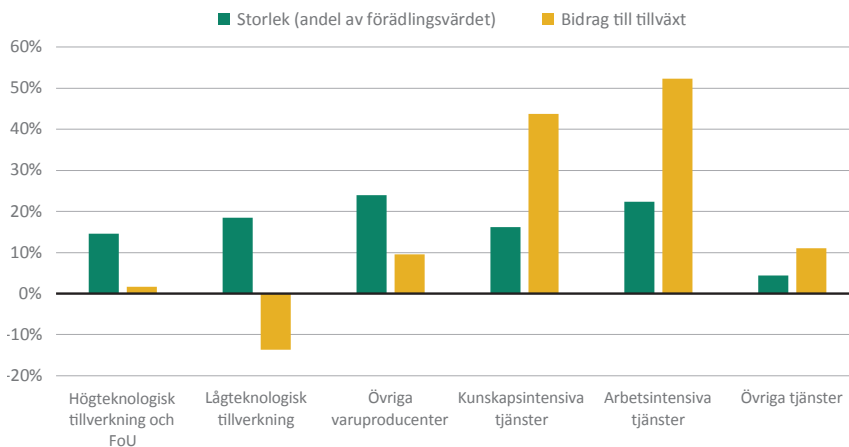
Figur 15. Olika branschgruppers bidrag till näringslivets tillväxt i Kalmar län, 2000–2016

Källor: SCB Regionalräkenskaper och Handelskammaren

Anm.: Bidrag beräknas som branschgruppens andel av förädlingsvärde respektive sysselsättning multiplicerat med tillväxten. Cirklarnas storlek motsvarar respektive branschgrupps storlek som andel av förädlingsvärdet i löpande priser.

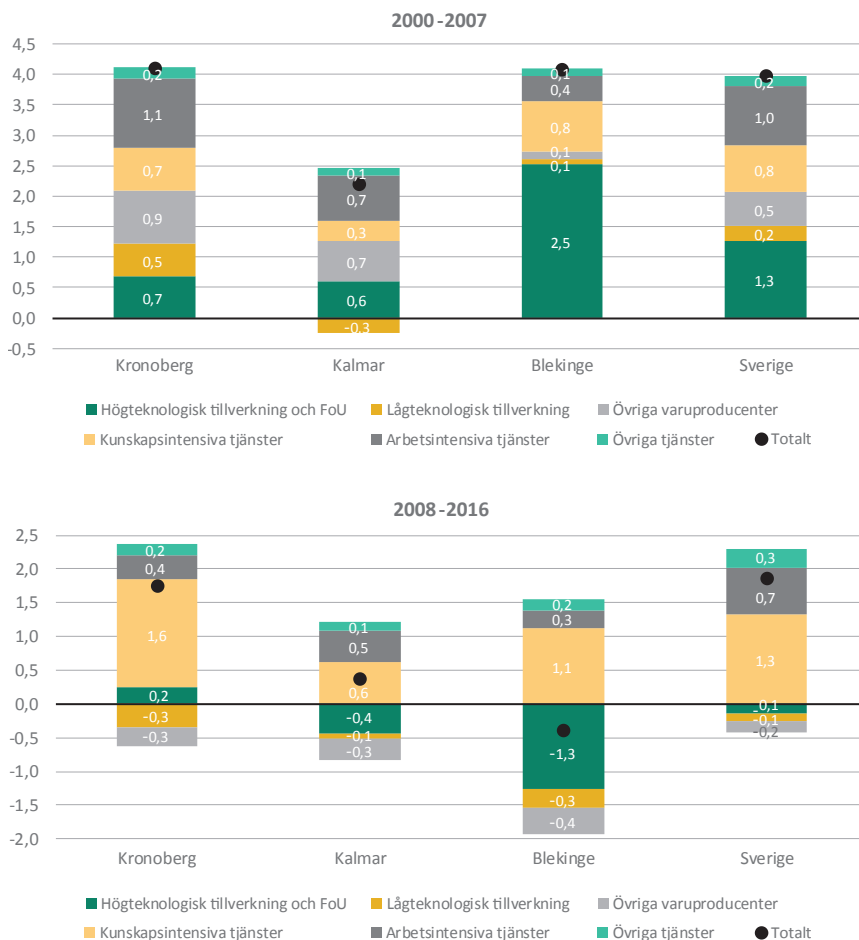
Figur 16. Respektive branschgrupps storlek och bidrag till näringslivets tillväxt i Kalmar län 2000–2016, procent.

Källor: SCB Regionalräkenskaper och Handelskammaren

Anm.: Bidrag beräknas som branschgruppens andel av förädlingsvärdet multiplicerat med tillväxten. Storlek avser genomsnittlig andel av förädlingsvärdet i löpande priser.

Figur 17. Branschers bidrag till tillväxt i näringslivets förädlingsvärde, olika tidsperioder och regioner

Källor: SCB Regionalräkenskaper och Handelskammaren

Anm.: Bidrag beräknas som branschgruppens andel av förädlingsvärdet multiplicerat med tillväxten. I Blekinge överskattas kunskapsintensiva tjänster samtidigt som högteknologisk tillverkning underskattas efter 2008 till följd av omklassificering av Ericsson.

3.5. Avslutning

Branschstrukturen bidrar till att förklara skillnader i tillväxt mellan länen i Sydost. Att tjänstebanscher, särskilt de mer kunskapsintensiva, utgör en större andel av näringslivet i Kronoberg län har lett till högre tillväxt i produktivitet

och sysselsättning. Men det förklarar inte hela skillnaden. Det beror också på att branschgruppernas bidrag skiljer sig mellan länen.

De kunskapsintensiva tjänstebranscherna utgör inte bara en större andel i Kronoberg, de växer också snabbare i termer av både produktivitet och tillväxt, särskilt de senaste åren. Samtidigt har tillverkningsindustrin i både Kalmar och Blekinge län haft en svag utvecklingen sedan finanskrisen och det direkta bidraget från tillverkningsindustrin har varit negativt sedan 2008.

För att förstå skillnaderna i denna utvecklingen behöver vi förstå den ekonomiska geografin och olika regioners förutsättningar och utveckling. Detta analyseras i kommande kapitel.

KAPITEL 4

DEN EKONOMISKA GEOGRAFIN I SYDOST

Med 600 000 invånare är Sydost en relativt stor region som administrativt är indelad i tre län och 25 kommuner. Långa restider leder till att regionen inte är geografiskt sammanhållen. Det tar i dagsläget cirka 3,5 timme med bil från Sölvesborg respektive Markaryd till Västervik. Och det tar ca 1–1,5 timme att åka mellan de tre residensstäderna Karlskrona, Växjö och Kalmar. Det innebär att den ekonomiska aktiviteten är utspridd på flera arbetsmarknadsregioner. En arbetsmarknadsregion definieras utifrån hur företag och arbetstagare organiserar sig och de utgör ett område inom vilket personer bor och arbetar.

Pendlingsbenägenheten bland befolkningen påverkas av både hårda och mjuka faktorer. De hårda faktorerna handlar om restider och geografiska avstånd. De mjuka faktorerna handlar om vilken den mentala bilden av en region är och hur långt man kan tänka sig att pendla. Empirin säger oss att pendlingsbenägenheten i hög utsträckning påverkas av restiderna. När restiden börjar närma sig 45–60 minuter avtar viljan och möjligheterna till regionförstoring relativt drastiskt. Det finns dock skillnader mellan grupper sett till pendlingsbenägenhet. Högavlönade personer pendlar betydligt längre avstånd än lågavlönade. Detta förklaras med att en person med hög inkomst ofta är mer specialiserad och resekostnaderna, i form av tid och pengar, kan motiveras med en ökad löneinkomst.

Storleken på pendlingsströmmarna hänger samman med arbetsmarknadens utveckling. De senaste decenniernas koncentrerade jobbtillväxt har skapat tydliga arbetsmarknadscentrum samtidigt som omlandet allt mer antagit formen av boendekommuner. En central faktor i sammanhanget är tillgången till bostäder och bostadspriser. Bostadsbristen och prisökningarna i städerna har under senare decennier skapat allt större spridningseffekter vilket gynnat omlandet, som kunnat erbjuda lägre bostadspriser och en annan typ av bostadsmiljöer.

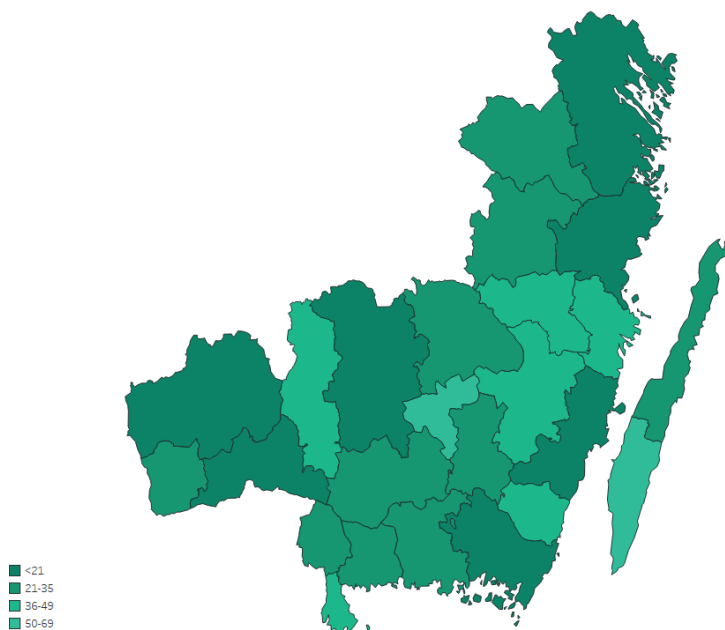
I det här kapitlet analyseras den ekonomiska geografin i Sydost och hur de lokala arbetsmarknadsregionerna har utvecklats över tid.

4.1. Löneinkomster korsar kommungränserna

Ett sätt att analysera de lokala arbetsmarknadsregionerna, som också ger en bild av dess betydelse i ekonomiska termer, är att undersöka var invånarna i olika kommuner tjänar sina löneinkomster.

I genomsnitt kommer cirka en tredjedel av kommuninvånarnas inkomster i Sydost från arbete utanför den egna kommunens gränser. Variationen är emellertid stor. I Oskarshamn kommer endast 12 procent av de totala löneinkomsterna från arbete i andra kommuner medan i Mörbylånga kommer mer än hälften av invånarnas inkomster från arbete i andra kommuner. Karta 2 illustrerar att några kommuner är mer arbetsintensiva i betydelsen att en stor del av inkomsterna tjänas i den egna kommunen (mörkblå), medan andra kommuner istället är boendeintensiva där en stor andel av löneinkomsterna kommer från arbete i andra kommuner (ljusare blå).

Karta 2. Andel av totala löneinkomster som tjänas in genom arbete i andra kommuner, år 2016

Källor: SCB, Region Blekinge, Region Kronoberg, Region Kalmar län och Handelskammaren

4.2. Olika typer av kommuner

Det finns en typ av arbetsdelning mellan kommunerna, vilket innebär att de existerar i en symbios. Medan företagen i de arbetsintensiva kommunerna är beroende av kompetens från andra kommuner, är de boendeintensiva kommunerna beroende av arbetstillfällen i andra kommuner.

Analysen visar också varifrån inkomsterna kommer, det vill säga hur den ekonomiska aktiviteten hänger ihop mellan olika kommuner. Invånare i Mörbylånga tjänar en betydande andel av sina löneinkomster i Kalmar kommun medan i Lessebo, som också tjänar en stor andel utanför kommunens gränser, kommer merparten från arbete i Växjö. I exempelvis Torsås och Mönsterås är bilden inte lika entydig. I Torsås kommer 22 procent av invånarnas löneinkomster från Kalmar och 11 procent från Karlskrona. På motsvarande sätt tjänar invånarna i Mönsterås 20 procent i Oskarshamn och 11 procent i Kalmar. Den kommun som tjänar minst andel av löneinkomsterna inom regionen är Sölvesborg. Där tjänar invånarna 26 procent av löneinkomsterna utanför Sydost, framför allt i Skåne.

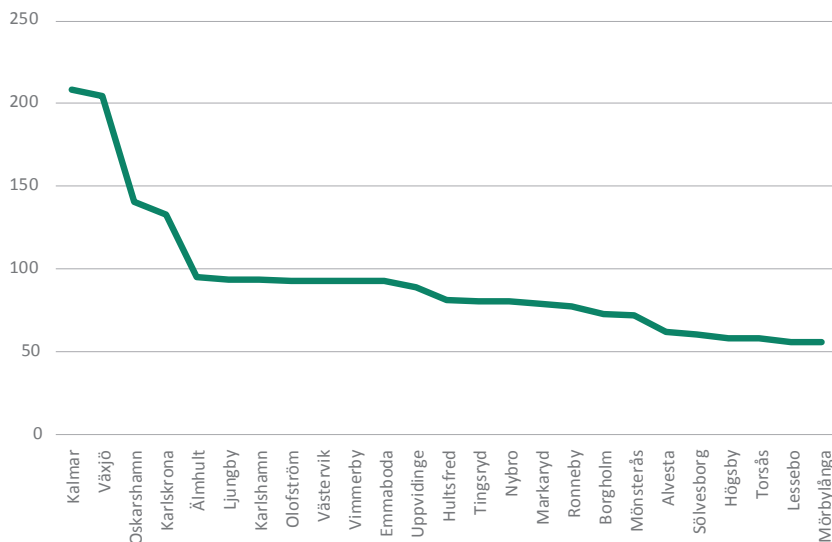
Det går därmed också att identifiera lokala centra utifrån löneanalysen. Genom att summera hur stor andel av olika invånarnas inkomster som tjänas in i en specifik kommun fås ett mått på kommunens centralitet. De kommuner som har ett högt mått utgör viktiga sysselsättningscentrum för regionen.

Analysen visar att Kalmar och Växjö är tydliga centra för den ekonomiska aktiviteten i regionen (se Figur 18). Det innebär att arbete i dessa kommuner genererar inkomster till boende i flera kommuner i regionen. Oskarshamn och Karlskrona men även Älmhult, som har många pendlare från Skåne som inte fångas i löneanalysen, utgör också centra för den ekonomiska aktiviteten. Det innebär att dessa fem kommuner utgör centra i fem olika arbetsmarknadsregioner.¹⁰

Ljungby, Karlshamn, Olofström, Västervik, Vimmerby och Emmaboda ligger också relativt högt, medan övriga kommuner i större utsträckning är boendekommuner. Karlshamn och Olofström har ett tydligt utbyte av varandra, även om Karlshamn också har ett utbyte med Karlskrona. I Emmaboda tjänar invånarna en betydande andel av inkomsterna i Nybro och Kalmar, medan Västervik och Vimmerby inte har motsvarande kopplingar till något annat centrum.

10. Samma lokala centra identifieras om analysen istället utgår från den totala lönesumman som genereras i olika kommuner. Skillnaden är att Växjö, som har en högre total (dag) lönesumma än Kalmar, då har högst centralitet i regionen.

Figur 18. Centralitet i Sydost

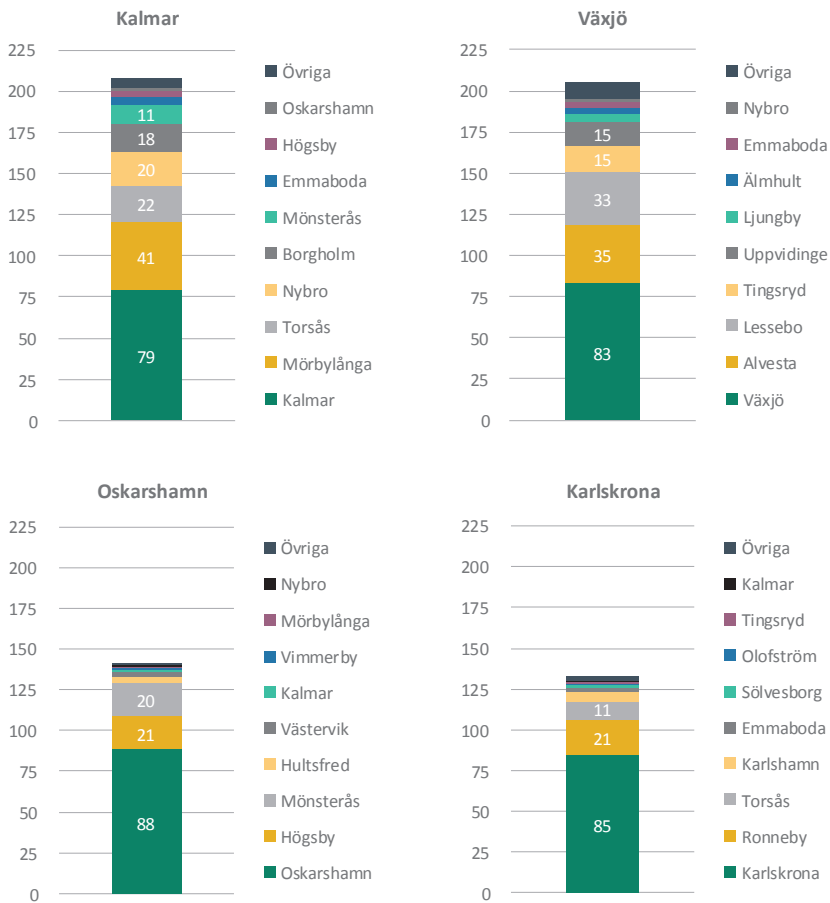

Källor: SCB, Region Blekinge, Region Kronoberg, Region Kalmar län och Handelskammaren
 Anm.: Centralitet beräknas genom att summera hur stor andel av invånarnas inkomster i olika kommuner i Sydost som tjänas in i respektive kommun.

Figur 19 visar vilka kommuner som tjänar en stor andel av sina löneinkomster i de fyra mest centrala kommunerna i Sydost. Detta ger en fingervisning om vilka kommuner som utgör en gemensam arbetsmarknadsregion. Kommuner med stor ekonomisk integration med Växjö är Alvesta, Lessebo, Tingsryd och Uppvidinge, medan Mörbylånga, Torsås, Nybro och Borgholm har tydliga kopplingar till Kalmar. Mönsterås har också en koppling till Kalmar, men en större andel av löneinkomsterna tjänas in i Oskarshamn, vilket också gäller för Högsby. I Blekinge är det tydligt att den ekonomiska integrationen mellan östra och västra delarna är liten och kommuner med tydliga ekonomiska kopplingar till Karlskrona är enbart Ronneby och Torsås.

Merparten av invånarnas löneinkomster tjänas i Sydost, men i vissa ”gränskommuner” kommer en större andel från arbete utanför regionen. I Markaryd, Ljungby, Hultsfred och Sölvesborg tjänar invånarna mer än 10 procent av sina löneinkomster utanför Sydost. Sölvesborg är den kommun som har högst andel med 26 procent av löneinkomsterna, vilket framför allt beror på arbetspendling till Skåne.

Figur 19. Andel av löneinkomster som tjänas i Kalmar, Växjö, Oskarshamn respektive Karlskrona kommun, år 2016, procent

Källor: SCB, Region Blekinge, Region Kronoberg, Region Kalmar län och Handelskammaren

4.3. Nio lokala arbetsmarknadsregioner

Det finns även analyser av hur kommuner hänger ihop som bygger på antal personer som pendlar mellan olika kommuner. SCB gör årligen analyser av var personer bor och arbetar och definierar utifrån dessa lokala arbetsmarknadsregioner (LA-regioner).¹¹

11. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/sysselsattning-forvarvsarbete-och-arbetstider/registerbaserad-arbetsmarknadsstatistik-rams/produktrelaterat/Fordjupad-information/lokala-arbetsmarknader-la/>

Löneanalysen visar att LA-regionerna väl fångar de lokala arbetsmarknadsregionerna i Sydost och dessa används därför som utgångspunkt för analysen. Sydost består därmed av följande nio lokala arbetsmarknadsregioner (LA): Växjö, Kalmar, Karlskrona, Västra Blekinge, Älmhult, Ljungby, Oskarshamn, Vimmerby och Västervik. Vi gör dock en förändring som innebär att Sölvesborgs kommun tillhör arbetsmarknadsregionen Karlshamn-Olofström istället för Kristianstad-Hässleholm. Det görs för att bättre fånga upp utvecklingen även i Sölvesborg när data för Sydost analyseras och faktum är att det också pendlar en hel del personer från Sölvesborg till övriga kommuner i västra Blekinge. Invånarna i Sölvesborg tjänar 9 procent av inkomsterna i Karlshamn och 5 procent i Olofström. Regionen benämns Västra Blekinge LA.

Kalmar LA-region består av sex kommuner medan Växjö LA består av fem kommuner (se Karta 3 och appendix A1 s. 73)). I Karlskrona LA ingår Ronneby, i Ljungby LA ingår Markaryd, i Älmhult LA ingår Osby och i Vimmerby LA ingår Hultsfred. Oskarshamns LA-region består utöver Oskarshamn av Högsby och Mönsterås medan Västervik inte har tydliga kopplingar till någon annan kommun, varken i eller utanför Sydost, och därmed utgör kommunen en egen LA-region.

Karta 3. Lokala arbetsmarknadsregioner (LA-regioner) i Sydost

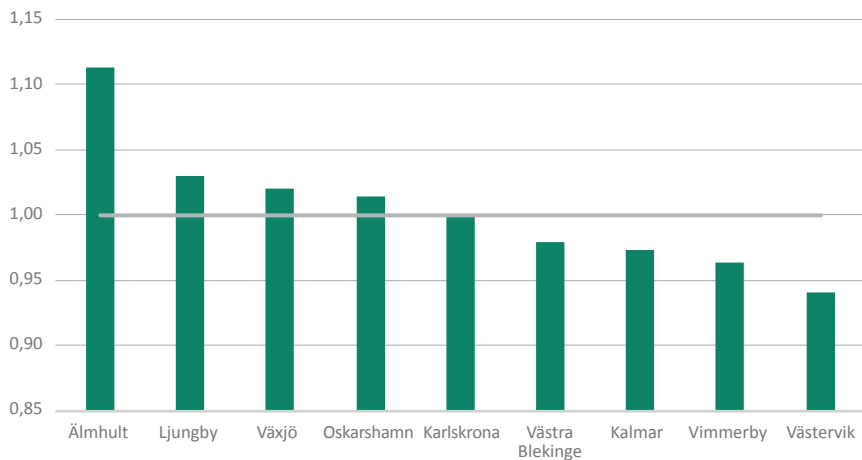
Källor: SCB och Handelskammaren

Anm.: Mörbylånga och Borgholm kommun ingår i Kalmar LA-region. Till skillnad från SCB:s definition av LA-regioner ingår Sölvesborg i Västra Blekinge.

Ett sätt att värdera i vilken utsträckning en arbetsmarknadsregion är väl definierad är att jämföra dagbefolkningen, det vill säga antalet personer som arbetar i regionen, med nattbefolkningen – antal förvärvsarbetande som bor i regionen. För flertalet regioner visar kvoten mellan dag- och nattbefolkningen att de definierade arbetsmarknadsregionerna relativt väl fångar geografiska områden inom vilka personer både bor och arbetar. För Ljungby, Växjö, Oskarshamn, Blekinge och Kalmar är kvoten nära 1 (se Figur 20).

Älmhult-regionen däremot har en betydande andel som pendlar in från andra regioner. År 2017 pendlade cirka 1 600 personer in från andra kommuner, särskilt från Växjö, Malmö och Hässleholm. Även om Älmhult och Osby utgör en egen arbetsmarknadsregion rent definitionsmässigt, visar det att regionen är beroende av närheten både till Växjö och till Malmö/Lund-regionen. Både Vimmerby och Västervik däremot har utpendlare till andra arbetsmarknadsregioner. Förutom ett visst utbyte med varandra pendlar invånarna till Oskarshamn, Eksjö men också Linköping och Stockholm för att arbeta.

Figur 20. Kvot mellan dag- och nattbefolkning i LA-regioner i Sydost.

Källor: SCB och Handelskammaren

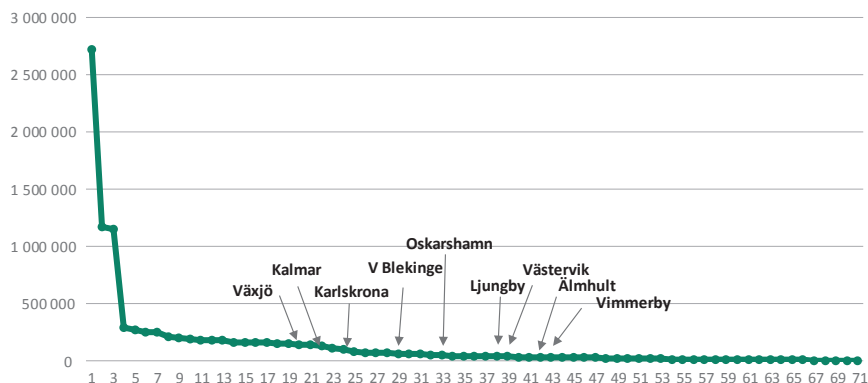
Anm.: En kvot över 1 innebär att LA-regionen har inpendling från andra LA-regioner, medan en kvot under 1 innebär att regionen har utpendling till andra LA-regioner.

4.4. Storleken på arbetsmarknadsregionerna varierar

Sydost ekonomiska geografi består alltså av nio olika arbetsmarknadsregioner av olika storlek. Med drygt 140 000 invånare är Växjö den största arbetsmarknadsregionen i Sydost, medan Vimmerby med 30 000 invånare är den minsta. Jämfört med

andra svenska regioner är Växjö den 20:e största medan Vimmerby och Älmhult är något mindre än medianregionen i landet (se Figur 21).

Figur 21. Befolkning i Sveriges LA-regioner år 2017, sorterad efter storlek

Källor: SCB och Handelskammaren

När regioner delas in i olika storleksklasser (se exempelvis Andersson och Larsson 2019) innebär det att Växjö och Kalmar klassificeras som stora regioner, Karlskrona och Västra Blekinge som medelstora regioner och övriga regioner som små.

Utöver skillnad i storlek skiljer arbetsmarknadsregionerna sig åt i hur täta/glesa de är och det geografiska läget. Tillväxtverket delar in arbetsmarknadsregionerna i olika typer utifrån storlek, hur stor andel av befolkningen som bor i rurala respektive urbana områden samt avståndet till större städer med minst 50 000 invånare.¹² Enligt klassificeringen utgör Kalmar, Växjö, Älmhult och Västra Blekinge täta regioner nära en större stad, medan Karlskrona, Oskarshamn och Västervik utgör täta regioner som är mer avlägset belägna. Ljungby och Vimmerby klassificeras båda som landsbygdsregioner – Ljungby nära en större stad medan Vimmerby är mer avlägset belägen.

4.5. Kraftig arbetsmarknadsförstoring i Sverige, men inte i Sydost

Sedan 1985, när arbetsmarknadsregioner definierades för första gången av SCB, har antalet regioner i Sverige minskat från 126 till 70. Regionerna har alltså blivit färre och större, vilket innebär att det skett betydande arbetsmarknadsförstoringar. En viktig förklaring till detta är förbättringar av infrastrukturen som har lett till förkortade restider och arbetspendling över längre avstånd.

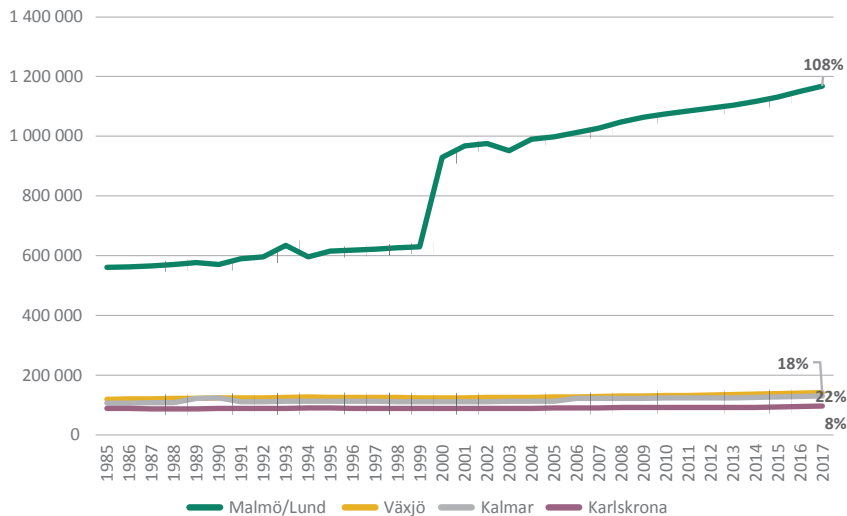
12. Se <https://tillvaxtverket.se/statistik/regional-utveckling/regionala-indelningar.html> för mer information.

Men i Sydost har utvecklingen gått långsammare. Under samma period har antalet arbetsmarknadsregioner minskat från 13 till 9 genom att pendlingen har ökat mellan enskilda kommuner så att de tillsammans utgör en arbetsmarknad. Detta gäller för Markaryd och Ljungby, Hultsfred och Vimmerby samt Karlshamn och Olofström. För de tre residenstäderna har det i princip inte skett någon arbetsmarknadsförstoring de senaste tre decennierna. Karlskrona LA och Växjö LA utgörs av samma kommuner idag som år 1985. Den enda förändringen som har skett är i Kalmar LA där Emmaboda sedan år 2010 också ingår i regionen.

Konsekvensen är att den arbetsmarknadsförstoring som har skett i Sydost i princip enbart kommer från att befolkningen har ökat. Figur 22 illustrerar skillnaden jämfört med Malmö-Lund-regionen som har växt genom hopslagning med Helsingborgsregionen. Storleken på regionen har fördubblats jämfört med 1985, vilket framför allt beror på att regionen blev större rent geografiskt år 2000 men också på att befolkningen har ökat.

I Växjö LA, Kalmar LA och Karlskrona LA, där regionerna i princip är desamma som 1985, är ökningen betydligt mer begränsad. Kalmar LA har växt geografiskt genom att Emmaboda anslöts till arbetsmarknadsregionen. Regionen har haft en befolkningsökning på drygt 20 procent under samma period, medan Växjö LA växt med 18 procent och Karlskrona LA med 9 procent.

Figur 22. Antal invånare i olika arbetsmarknadsregioner, 1985–2017.

Källor: SCB och Handelskammaren

Anm.: Den kraftiga ökningen i Malmö/Lund LA-region år 2000 kommer från att regionen slogs samman med Helsingborg LA.

Dock har pendlingen över kommungränserna, men inom arbetsmarknadsregionerna, ökat under perioden. I samtliga kommuner i Sydost har såväl inpendlare och utpendlare ökat som andel av dag- respektive nattbefolkningen. Som exempel kan nämnas att inpendlingen till Olofström har ökat från 28 procent till 40 procent av dagbefolkningen jämfört med 1997, samtidigt som inpendlingen till Älmhult ökat från 20 till 39 procent. I de tre residensstäderna har andelen inpendlare ökat med 4 procentenheter under samma period till 25 procent i Kalmar, 22 procent i Växjö och 17 procent i Karlskrona.

Exemplet visar att det är svårt att få till någon ordentlig arbetsmarknadsförstoring utan att regioner växer samman med förbättrad infrastruktur. Skulle exempelvis Växjö och Kalmar utgöra en gemensam arbetsmarknadsregion skulle regionens storlek fördubblas.

Det skulle också innebära att de större orterna i regionen har draghjälp av varandra. I Malmö-Lund-regionen har de större kommunerna ett betydande utbyte av varandra. Medan invånare i Malmö tjänar cirka 10 procent av löneinkomsterna i Lund, tjänar invånarna i Lund cirka 20 procent av löneinkomsterna i Malmö. Det finns också betydande utbyte med Helsingborg och Köpenhamn. I Sydost är motsvarande utbyte mellan de större kommunerna minimalt i nuläget. Invånarna i Karlskrona, Växjö och Kalmar tjänar mindre än 1 procent av löneinkomsterna i någon av de andra större kommunerna i Sydost.

De lokala arbetsmarknadsregionernas storlek och geografiska läge påverkar förutsättningarna för tillväxt och produktivitet i regionen, vilket analyseras i nästa kapitel.

KAPITEL 5

STORA SKILLNADER MELLAN ARBETSMARKNADS- REGIONER

Näringslivet i Sydost sysselsatte nästan 200 000 personer år 2017. Med drygt 110 000 personer är cirka 60 procent sysselsatta i någon av de tre största regionerna – Växjö LA, Kalmar LA och Karlskrona LA. Växjö LA-region är störst med knappt 50 000 sysselsatta i näringslivet och 70 000 när offentlig sektor inkluderas.¹³ I de mindre regionerna bor det 26 000 – 45 000 personer i arbetsför ålder och näringslivet sysselsätter 9–20 000 personer.

Tabell 1. Basfakta om arbetsmarknadsregionerna i Sydost, år 2017.

	Befolkning (15-74 år)	Sysselsatta (15-74 år)	Sysselsatta i näringslivet	Näringslivets andel (%)	Andel offentliga bolag (%)	Statens andel av offentlig sektor (%)
Växjö LA	102 800	70 000	47 000	67	5	13
Kalmar LA	94 800	60 700	40 400	67	6	13
Karlskrona LA	69 600	43 900	25 400	58	7	25
Västra Blekinge LA	45 400	28 400	19 500	69	8	8
Oskarshamn LA	33 600	22 100	15 600	71	13	4
Ljungby LA	27 800	19 300	13 900	72	7	3
Älmhult LA	21 500	15 900	12 600	79	2	1
Vimmerby LA	21 800	13 400	9 600	72	4	3
Västervik LA	26 400	15 400	8 900	58	7	12
Sydost	443 800	289 000	193 000	69	7	13

Källa: SCB och Handelskammaren

Anm.: I näringslivet ingår aktiebolag, övriga företag och organisationer som inte är offentligt ägda samt statligt och kommunalt ägda företag och organisationer. Andel offentliga bolag avser hur stor andel av sysselsatta i näringslivet som utgörs av statligt och kommunalt ägda företag och organisationer.

13. Antal sysselsatta avser dagbefolkningen i regionen, det vill säga de som arbetar i regionen.

Det är betydande skillnader i hur stor andel näringslivet utgör av antal anställda i respektive region. I Älmhult LA utgör näringslivet störst andel med 79 procent, medan det endast utgör 58 procent i Västervik LA och Karlskrona LA.¹⁴ I Karlskrona LA beror den höga andelen offentliga jobb till stor del på en hög statlig närvaro, bland annat genom Försvarsmakten. I Västervik hänger ihop framför allt ihop med Landstinget, men också Kriminalvården. I övriga regioner, och i Sydost som helhet, utgör näringslivet omkring 70 procent av totalt antal sysselsatta.

I näringslivet ingår även statligt och kommunalt ägda företag och organisationer, exempelvis kommunala bostadsbolag. Med undantag för Oskarshamn LA utgör dessa bolag en mindre andel av näringslivet. Men i Oskarshamns LA utgör de offentligt ägda bolagen 13 procent av näringslivet, vilket framför allt beror på Lernia som har stor uthyrningsverksamhet bland annat till Scania. Vilken typ av statistik som används diskuteras i Fördjupningsruta 4.

Fördjupningsruta 4. Statistik för arbetsmarknadsregioner

När analysenheten är arbetsmarknadsregioner istället för län som i kapitel 3 finns det inte förlitlig statistik via regionalräkenskaperna. Istället används data som utgår från individers sysselsättning och löneinkomster.

Statistiken bygger då på registerdata i form av kontrolluppgiftsbaserad lönesummestatistik (LSUM) och registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS). Det innebär att statistiken med stor säkerhet kan kopplas till den region där produktionen har skett. Produktivitet mäts i det här sammanhanget som lönesumma per sysselsatt för dagbefolkningen, det vill säga för de som arbetar i regionen. Inom forskningen är lön per sysselsatt ett vanligt mått på produktivitet i liknande analyser.

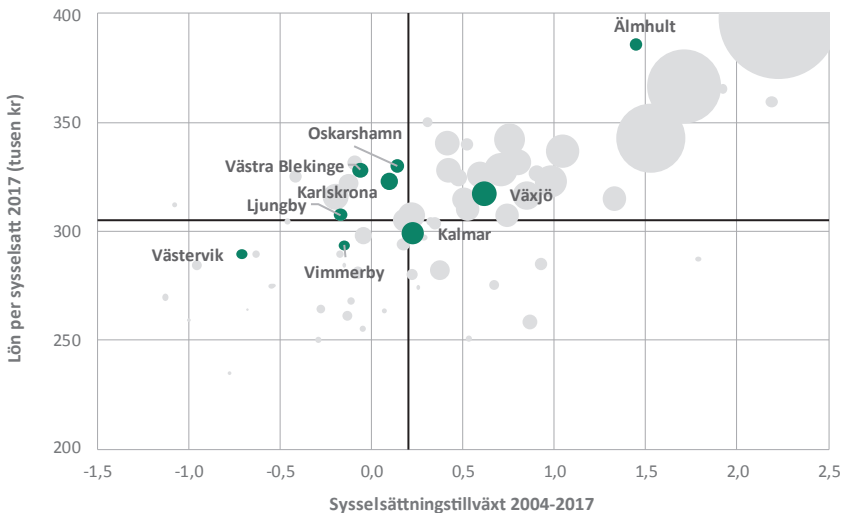
Det privata näringslivet inkluderar aktiebolag och övriga företag som inte är offentligägda, övriga organisationer samt statliga och kommunala bolag. Att offentliga bolag ska ingå i näringslivet är inte självklart, t.ex. spelar det då roll om kommunerna väljer att bolagisera sin verksamhet eller köra den i egen regi. Men det är inte heller självklart att de bör exkluderas eftersom bolagen ska drivas enligt affärsmässiga principer. Statistiska centralbyrån gör uppdelningen efter juridisk form, och har därför med offentligt ägda företag, vilket analysen i denna rapporten utgår ifrån. Där det är relevant görs analysen också på näringslivet exklusive offentliga bolag.

14. I näringslivet ingår aktiebolag (ej offentligt ägda), övriga företag (ej offentligt ägda), statligt ägda företag och organisationer, kommunalt ägda företag och organisationer samt övriga organisationer. Siffrorna avser dagbefolkningen.

5.1. Storlek och geografi spelar roll för tillväxten

Utvecklingen i Sydost är i mångt och mycket en konsekvens av globalisering, urbanisering och strukturomvandling. Som beskrevs i kapitel 2 har stora regioner generellt högre tillväxt och högre produktivitet. Figur 23 visar att detta generella samband stämmer för svenska LA-regioner. Medan storstadsregionerna har haft en genomsnittlig sysselsättningstillväxt på över 1,5 procent årligen samtidigt som de har hög lön per sysselsatt, faller sysselsättningen i flera mindre regioner med relativt låg lön per sysselsatt.

Figur 23. Näringslivets produktivitet och sysselsättningstillväxt i svenska LA-regioner

Källor: SCB RAMS och SCB LUSUM samt Handelskammaren

Anm.: Bubblornas storlek speglar antal sysselsatta (dagbefolkning) i näringslivet i respektive region. Strecken anger sysselsättningstillväxt respektive lön per sysselsatt för medianregionen. Sysselsättning avser åldersgruppen 20–64 år.

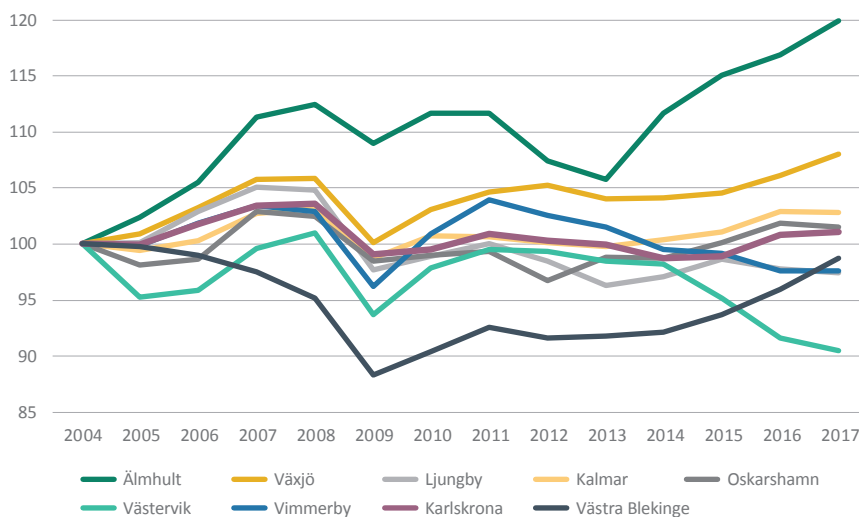
Storlek spelar roll även i Sydost, men utvecklingen i Älmhult LA pekar på att även andra faktorer påverkar och samtidigt har LA-regioner som Oskarshamn och Västra Blekinge relativt hög lön per sysselsatt. Ett försök att sammanfatta tillväxtbilden i Sydost är att gruppera LA-regionerna enligt följande:

- *Tillväxtregioner med stigande sysselsättning i näringslivet och hög lön per sysselsatt:* Älmhult LA och Växjö LA.
- *Regioner med hög lön per sysselsatt, men svag sysselsättningsutveckling:* Oskarshamn LA, Västra Blekinge LA, Karlskrona LA och Ljungby LA.

- *Regioner med relativt låg lön per sysselsatt, och fallande eller svagt ökande sysselsättning: Kalmar LA, Vimmerby LA och Västervik LA.*

Sysselsättningsstillväxten över tid i LA-regionerna i Sydost illustreras i Figur 24. Näringslivets sysselsättning föll betydligt i samtliga LA-regioner i samband med finanskrisen 2008/09 och efterföljande lågkonjunktur. Särskilt stor var nedgången i Västra Blekinge LA, som redan åren före lågkonjunkturen tappade i sysselsättning när bland annat Volvo i Olofström drog ner på personal. Därefter skedde en återhämtning, men faktum är att flera arbetsmarknadsregioner i Sydost alltså fortfarande har färre sysselsatta i näringslivet jämfört med före finanskrisen.

Figur 24 Näringslivets sysselsättning (20–64 år), index 2004=100

Källor: SCB RAMS och Handelskammaren

Anm.: Åldersgruppen 20–64 år används eftersom RAMS gjorde en definitionsändring som påverkar 64+ efter 2011.

Vimmerby LA och Västervik LA, som är de minsta regionerna i Sydost, har haft fallande sysselsättning i näringslivet jämfört med 2004 och även under de senaste årens högkonjunktur har antalet sysselsatta minskat. Särskilt mycket har sysselsättningen fallit i Västervik LA, där näringslivet har cirka 10 procent färre sysselsatta. I Vimmerby LA ser utvecklingen något ljusare ut när offentliga bolag exkluderas (se Figur 46 i appendix). Samtidigt har näringslivet i både Vimmerby LA och Västervik LA en relativt låg produktivitet.

Näringslivet i Ljungby LA och Västra Blekinge LA har också färre antal sysselsatta jämfört med 2004, men i båda regionerna har sysselsättningen ökat under de

senaste årens konjunkturuppgång. Särskilt Västra Blekinge där bland annat Volvo Personvagnar i Olofström har ökat antal anställda de senaste åren med 250 personer.¹⁵ I Västra Blekinge LA är produktiviteten dessutom relativt hög, vilket visar att företagen har rationaliserat och är konkurrenskraftiga.

Även i Oskarshamn LA och Karlskrona LA har näringslivet en relativt hög produktivitet i form av hög lön per sysselsatt. I båda regionerna har antal sysselsatta i näringslivet ökat något jämfört med 2004, men i långsammare takt än medianregionen i Sverige. Och om offentliga bolag exkluderas (se Figur 46 i appendix) så har näringslivet i Oskarshamn LA betydligt färre sysselsatta i näringslivet jämfört med 2004. Expansionen av nya jobb verkar främst ha skett i bemanningsbolag som statliga bolaget Lernia.

I Växjö LA och Kalmar LA, som är de största LA-regionerna i Sydost, skiljer utvecklingen sig åt. Medan Växjö LA har en relativt hög lön per sysselsatt och en tydlig ökning i antal sysselsatta i näringslivet, har Kalmar LA lägre lön per sysselsatt och en lägre tillväxt i antal sysselsatta. I relation till sin storlek, har Kalmar LA en sysselsättningstillväxt i linje med förväntningarna medan Växjö LA har en något högre sysselsättningstillväxt i näringslivet.

Älmhult LA är trots sin storlek den region i Sverige som haft snabbast tillväxt i näringslivet de senaste åren och jämfört med 2004 har sysselsättningstillväxten varit i paritet med storstadsregionerna. Att IKEA, som har flera bolag i Älmhult, har fördubblat antal anställda sedan 2004 är självklart en viktig förklaring. IKEA-bolagen har drygt 5 000 anställda i Älmhult, vilket innebär att de utgör omkring 45 procent av totalt antal anställda i näringslivet i LA-regionen.¹⁶

Men att IKEA kunnat expandera så kraftfullt i Älmhult hänger samman med en betydande ökning av inpendling från omkringliggande större regioner. Fördjupningsruta 5 visar att Älmhults geografiska läge, med pendling av högutbildad arbetskraft från bland annat Malmö och Lund, har varit avgörande för tillväxten som skett i regionen. En region behöver alltså inte vara stor i sig själv för att växa, utan tillgänglighet/goda pendlingsmöjligheter till andra stora regioner, så kallad ”lånad storlek”, kan också vara en förutsättning för tillväxt.

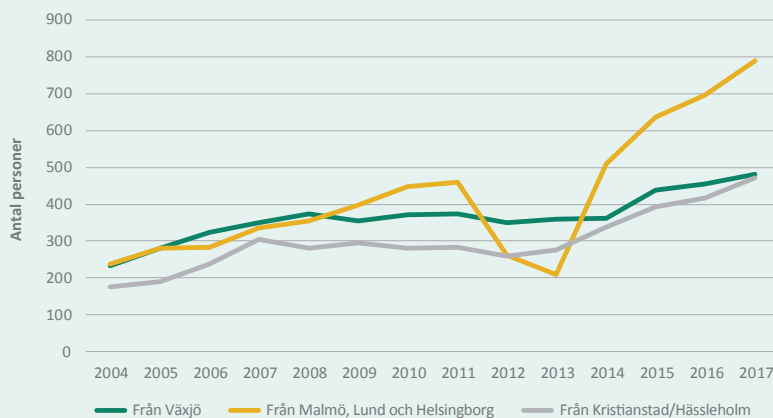
15. Bygger på uppgifter från SCB:s företagsregister via www.foretagsklimat.se.

16. Bygger på uppgifter från SCB via www.foretagsklimat.se och inkluderar IKEA AB, IKEA Communications AB, IKEA Components AB, IKEA Indirect Material & Services AB, IKEA Industry Älmhult AB, IKEA IT AB, IKEA Museum AB, IKEA of Sweden AB, IKEA Purchasing Services (Sweden) AB, IKEA Svenska AB, IKEA Svenska Försäljnings AB och IKEA Trading Services AB.

Fördjupningsruta 5. Närhet till stora regioner spelar också roll: Inpendling till Älmhult

Älmhult är i sig själv en liten arbetsmarknadsregion, men den har täta förbindelser med storstadsregionen Malmö/Lund/Helsingborg och arbetsmarknadsregionerna Växjö och Kristianstad/Hässleholm. Från Malmö/Lund/Helsingborg pendlar dagligen cirka 800 personer för att arbeta i Älmhult LA, medan motsvarande från Växjö respektive Kristianstad/Hässleholm är cirka 500 personer. Pendlingsstatistiken visar också att antal pendlare från Malmöregionen har ökat kraftigt de senaste åren.

Antal personer som pendlar till Älmhult LA från omkringliggande regioner

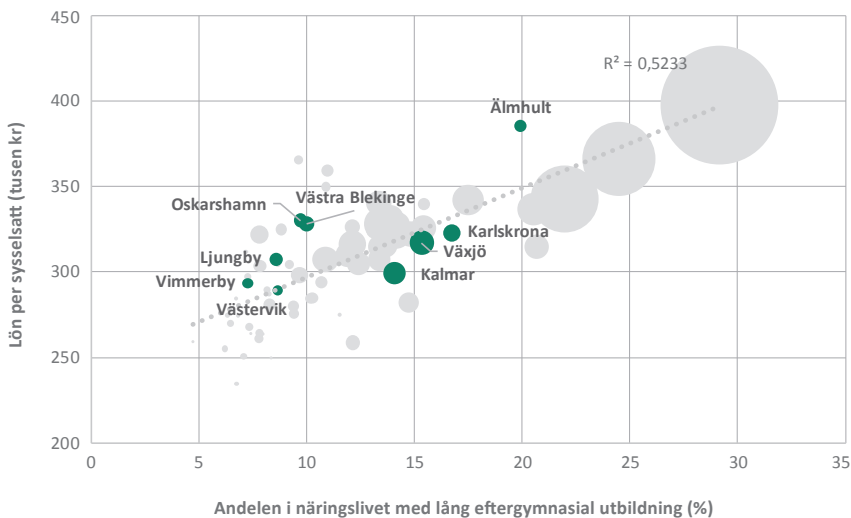
Källor: SCB RAMS och Handelskammaren

Men det är inte bara antal personer som pendlar från omkringliggande regioner som är högt. Pendlingen utgör ett betydande kompetenstillskott. Av de som pendlar från Malmö/Lund/Helsingborg har 62 procent från Malmö/Lund/Helsingborg minst en treårig eftergymnasial utbildning och från Växjöregionen har 46 procent en hög utbildning.

Exemplet Älmhult visar att två faktorer är viktiga för att en mindre region ska kunna växa i linje med storstadsregionerna. För det första har Älmhult IKEA som är ett stort och attraktivt företag. Företag som kan locka kompetens till en region benämns i litteraturen ankarföretag. För det andra har Älmhult tillgång till infrastruktur som möjliggör omfattande pendling från omkringliggande regioner.

Att storlek, eller ”lånad storlek”, spelar roll för tillväxten och produktiviteten hänger ihop med att välutbildad arbetskraft och kunskapsintensiv verksamhet söker sig till stora regioner. Figur 25 visar hur andelen högutbildade är högre i större regioner, vilket fördjupas i avsnitt 5.2 och 5.3. Figuren illustrerar också att fler faktorer än kompetens förklarar skillnaderna i lön per sysselsatt mellan svenska LA-regioner, vilket diskuteras i avsnitt 5.5.

Figur 25. Lön per sysselsatt och andel högutbildade i svenska LA-regioner, år 2017

Källor: SCB RAMS och LUSUM samt Handelskammaren

Anm.: Lång eftergymnasial utbildning avser minst 3-årig utbildning.

5.2. Kompetens och kunskapsintensiva jobb koncentreras till större regioner...

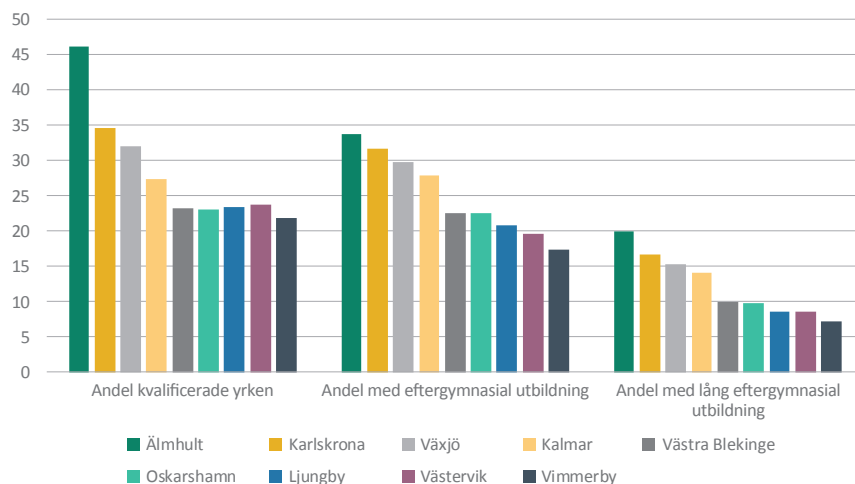
Som Figur 25 indikerar är det betydande skillnader i utbildningsnivå i näringslivet i LA-regionerna i Sydost. I Älmhult LA har vart femte sysselsatt i näringslivet en längre universitetsutbildning, medan motsvarande i Karlskrona LA, Växjö LA och Kalmar LA ligger runt 15 procent och i övriga regioner mellan 7 och 10 procent.

Liknande skillnader finns mellan regionerna i Sydost sett till andel med en eftergymnasial utbildning som är kortare än tre år (se Figur 26). Andelen i näringslivet sträcker sig då från 17 till 34 procent. Skillnaderna i utbildningsnivå påverkar också vilka typer av yrken som finns i de olika regionerna. Yrken som ställer krav på högskolekompetens eller motsvarande och chefsyrken, så kallade kvalificerade yrken, utgör en större andel i de större regionerna och i Älmhult LA. Särskilt när det gäller kvalificerade yrken är andelen betydligt högre i Älmhult LA. Detta är ett exempel på

att kvalificerade yrken inte alltid kräver högskolekompetens, även internutbildning och andra typer av kompetensförstärkningar kan stärka arbetskraftens möjligheter till att ha kvalificerade yrken.

Av de tre större regionerna har Kalmar LA något färre med eftergymnasial utbildning och kvalificerade yrken. Men den största skillnaden är att Kalmar LA har färre kvalificerade yrken i relation till andelen som har en eftergymnasial utbildning.

Figur 26. Andel kvalificerade yrken och andel med högre utbildning i näringslivet år 2017

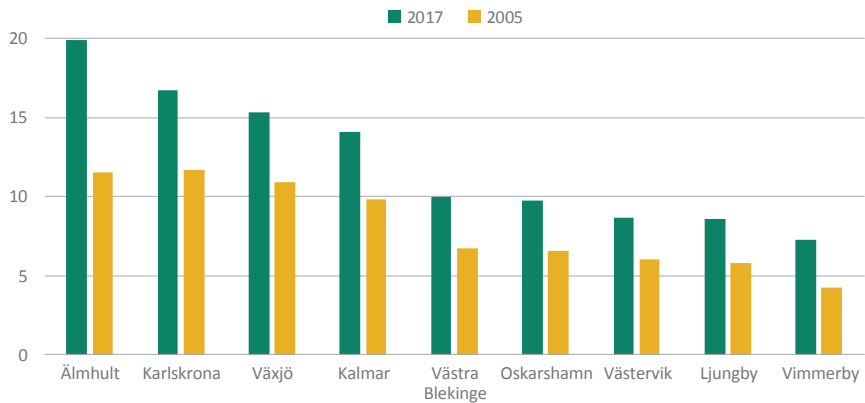
Källor: SCB RAMS och yrkesregister samt Handelskammaren

Anm.: Med kvalificerade yrken avses Chefsyrken, Yrken med krav på fördjupad högskolekompetens och Yrken med krav på högskolekompetens eller motsvarande enligt SSYK2012. Andel med lång eftergymnasial utbildning avser minst 3-årig utbildning.

En mer detaljerad bild av olika yrken ges i Tabell 5 på s. 94 i appendix. Den visar att yrken inom byggverksamhet och tillverkning, service-, omsorgs- och försäljningsyrken samt administration och kundtjänst är vanliga yrken i flera LA-regioner i Sydost.

Även om kompetensen koncentreras till större regioner sker en omvandling i samtliga LA-regioner i Sydost. Jämfört med 2005 har andelen i näringslivet med lång eftergymnasial utbildning ökat med 3–8 procentenheter (se Figur 27). Ökningen var störst i Älmhult och Karlskrona, som är de regioner som redan 2005 hade högst andel högutbildade, och i övriga regioner har andelen ökat med 3–4 procentenheter. Det visar att det samtidigt som det sker en koncentration så ökar kunskapsnivån i näringslivet i samtliga delar av Sydost.

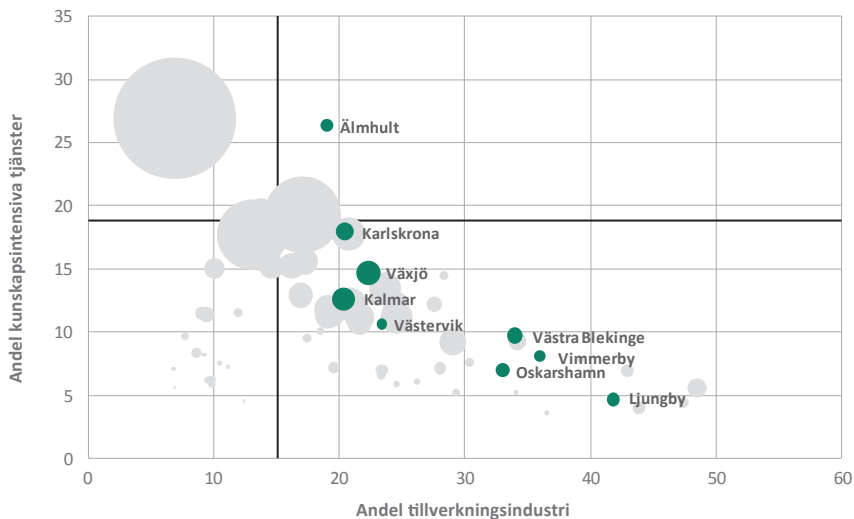
Figur 27. Andel i näringslivet med lång eftergymnasial utbildning per LA-region i Sydost, år 2005 och 2017

Källor: SCB RAMS och Handelskammaren

Anm.: Andel med lång eftergymnasial utbildning avser minst 3-årig utbildning.

Figur 28. Andel sysselsatta inom kunskapsintensiva tjänster respektive tillverkningsindustrin, år 2016

Källor: SCB RAMS och Handelskammaren

Anm.: Streck avser genomsnittet för Sverige. Bublornas storlek speglar antal sysselsatta i näringslivet i respektive region.

Samtidigt som kompetensen koncentreras till vissa platser koncentreras mer kunskapsbaserade och tjänstetunga verksamheter dit. Bakgrunden till detta, som diskuteras i kapitel 2, är att företag lokaliserar sig där det finns tillgång till kompetens

samtidigt som det innebär andra fördelar, exempelvis kunskapspridning, att finnas i en miljö med många andra företag. Det innebär att den pågående strukturomvandlingen från tillverkning till tjänster förstärker koncentrationen och urbaniseringen.

Figur 28 visar att andelen kunskapsintensiva tjänster är betydligt högre i de större regionerna, medan andelen sysselsatta i tillverkningsindustrin är betydligt högre i de mindre regionerna.

I Sydost finns kunskapsintensiva tjänster framför allt i Älmhults och Karlskronas arbetsmarknadsregioner. Det framför allt IKEA som dominerar i Älmhult och kunskapsintensiva tjänster återfinns bland annat i designverksamheten i bolaget IKEA of Sweden AB samt huvudkontorsverksamhet för hela IKEA-koncernen. I Karlskrona är Ericsson och Telenor stora arbetsgivare inom kunskapsintensiva tjänster.

5.3. ... och större städer

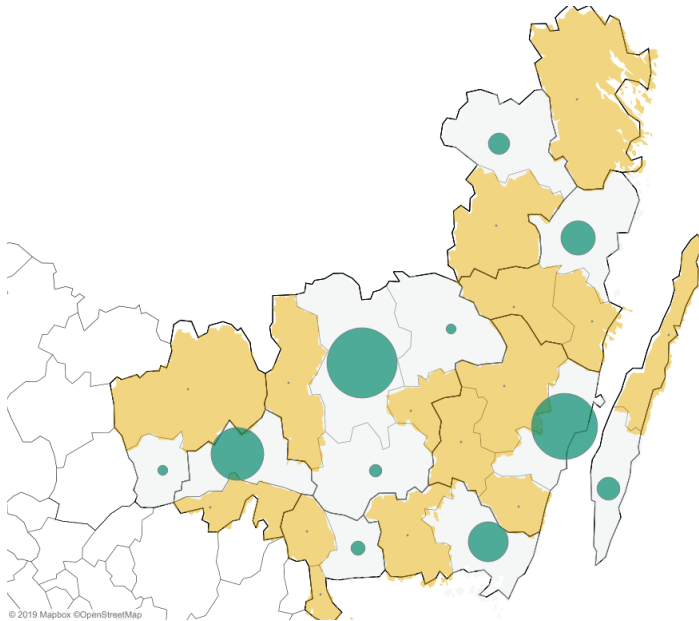
Men det sker också en tydlig koncentration av nya jobb och kunskapsintensiva verksamheter till centralorterna inom respektive arbetsmarknadsregion. Karta 4 visar att antal nya jobb i näringslivet i Sydost sedan 2004 koncentreras till ett antal platser. Medan sysselsättningen ökar i 11 kommuner, minskar antalet sysselsatta i övriga 14. Och det är framför allt i centralorterna i respektive LA-region som de nya jobben tillkommer.

Totalt har antal sysselsatta i näringslivet ökat med 5 000 i Sydost sedan 2004, medan antal nya jobb i Karlskrona, Kalmar, Växjö och Älmhult summerar till 10 000. Det innebär att det under perioden har skett en ökad koncentration till dessa platser. 2017 fanns 44 procent av jobben i näringslivet i Karlskrona, Kalmar, Växjö och Älmhult, medan motsvarande 2004 var 39 procent.

Urbaniseringen av jobben innebär att arbetsdelningen mellan kommunerna förstärks. Medan företagen i de kommuner som har växande sysselsättning (arbetsintensiva kommuner) är beroende av kompetens från andra kommuner, är de boendeintensiva kommunerna beroende av arbetstillfällena i andra kommuner. Konsekvensen är att pendlingsmöjligheter blir allt viktigare för att näringslivet i regionen ska kunna växa.

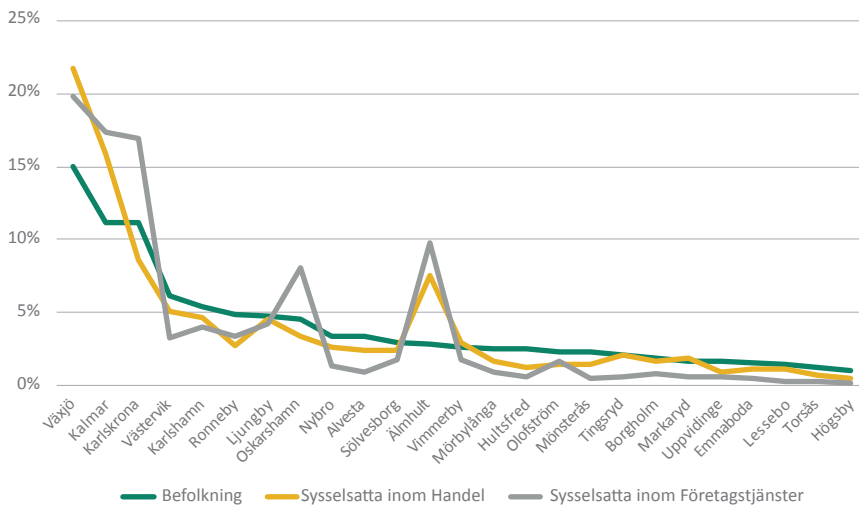
Urbaniseringen hänger ihop med den geografiska koncentrationen av de växande tjänstebanscher till större städer. Figur 29 visar att sysselsatta inom handel samt företagstjänster är tydligt koncentrerade till vissa platser. Jämfört med om respektive kommun hade haft lika stor andel av olika branscher som av befolkningen så är detalj- och partihandel tydligt koncentrerad till Växjö, Kalmar och Älmhult, medan företagstjänster är koncentrerade till Växjö, Kalmar, Karlskrona, Oskarshamn och Älmhult. 37 procent av befolkningen i Sydost bor i Växjö, Kalmar eller Karlskrona, men 54 procent av företagstjänsterna finns i dessa städer.

Karta 4. Antal nya jobb i näringslivet per kommun i arbetsmarknadsregionerna i Sydost, 2017 jämfört med 2004, (20–64 år)

Källor: SCB och Handelskammaren

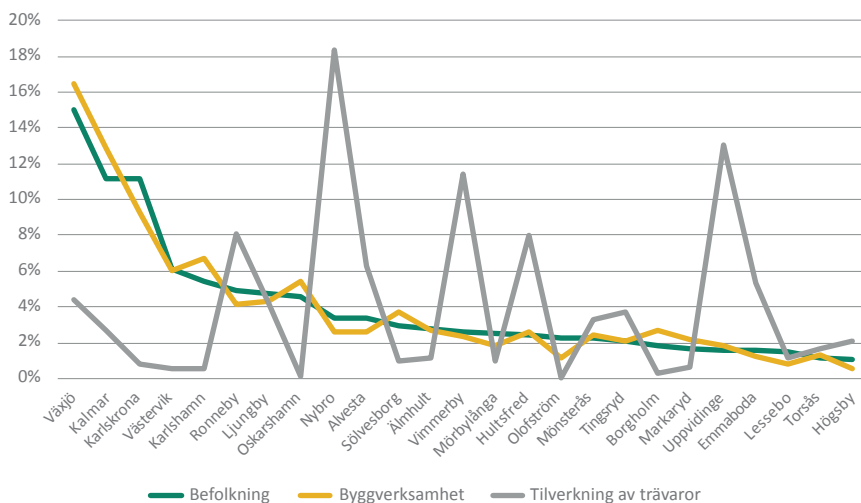
Figur 29. Befolkningsandel och andel sysselsatta inom handel respektive företagstjänster i olika kommuner i Sydost, år 2017

Källor: SCB och Handelskammaren

Tillverkningsindustrin och byggsektorn har däremot en helt annan geografi (se Figur 30). Medan byggsektorn är spridd proportionerligt med befolkningen är tillverkningsindustrin, exemplifierad med tillverkning av möbler i diagrammet, koncentrerad till vissa platser utanför de större städerna.

Figur 30. Befolkningsandel och andel sysselsatta inom byggsektorn respektive tillverkning av möbler i olika kommuner i Sydost, år 2017

Källor: SCB och Handelskammaren

Det innebär att den pågående strukturomvandlingen förstärker urbaniseringen och att de nya jobben framför allt växer på vissa platser.

5.4. Tillverkningsindustrin omvandlas, men i olika takt

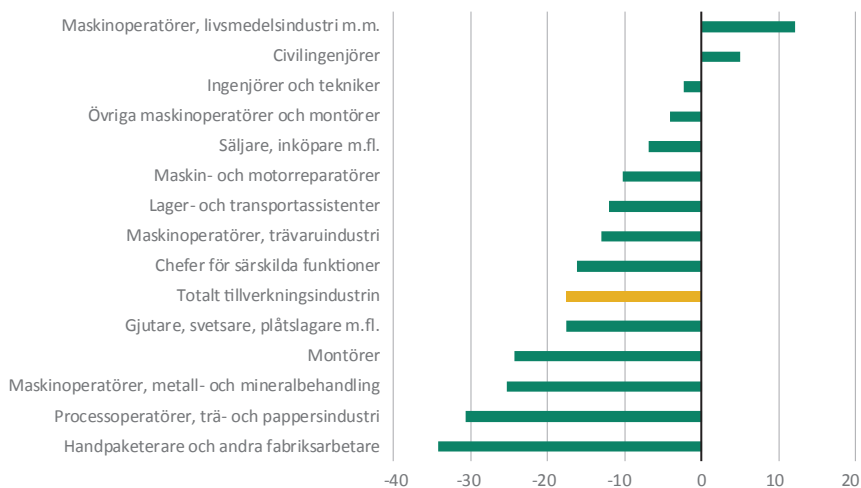
Samtidigt som sysselsättningen framför allt ökar i tjänstebanserna, står tillverkningsindustrin för en betydande del av produktivitetstillväxten. Analysen i kapitel 3 visade att industrins produktivitet bidragit till tillväxten i näringslivets förädlingsvärde i Kronoberg och Blekinge län sedan 2000, men inte i Kalmar. Detta avsnitt analyserar tillverkningsindustrin i LA-regionerna i Sydost, med fokus på industrins omvandling.

Samtliga LA-regioner i Sydost har en större andel sysselsatta i tillverkningsindustrin än genomsnittet för Sverige. I Ljungby LA, Vimmerby LA, Västra Blekinge LA och Oskarshamn LA utgör tillverkningsindustrin så mycket som 30–40 procent av näringslivet. I Oskarshamn LA och Västra Blekinge LA är det framför allt fordonsindustrin som dominerar, i Ljungby LA verkstadsindustri, medan Vimmerby LA har en tydlig specialisering i trävaruindustri (se Tabell 6 i appendix).

I Sverige som helhet och i Sydost pågår en tydlig omvandling inom industrin som innebär att nya yrken ersätter gamla. Samtidigt som sysselsättningen totalt faller i sektorn, finns det yrkesgrupper som växer. För att analysera denna omvandling behövs yrkesstatistik som är jämförbar över tiden. På grund av att yrkeskategorierna uppdaterades med start 2014 finns det inte jämförbar statistik över en längre period. Däremot är det möjligt att analysera vad som hände under finanskrisåren och den efterföljande lågkonjunkturen 2008–2013. Pågående strukturomvandlingar skyndas vanligtvis på av en lågkonjunktur, vilket gör tidsperioden sannolikt speglar styrkan i omvandlingen relativt väl.

Och det är tydligt att det under dessa år skedde en tydlig omvandling i industrin. Medan sysselsättningen minskade med 18 procent i tillverkningsindustrin 2008–2013 i Sydost, ökade antalet sysselsatta maskinoperatörer inom livsmedelsindustrin med mer än 10 procent och antalet civilingenjörer med 5 procent. Samtidigt minskade handpakterare och processoperatörer inom trä- och pappersindustrin med mer än 30 procent (se Figur 31).

Figur 31. Förändring i olika yrkesgrupper i tillverkningsindustrin i Sydost, 2008–2013, procent

Källor: SCB yrkesregistret och Handelskammaren
Anm.: Avser SSK96

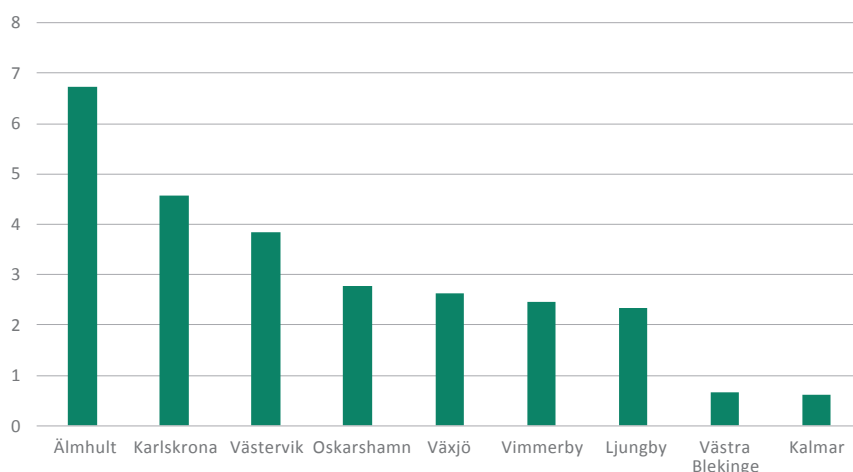
Tabell 7 i appendix ger en detaljerad bild av LA-regionerna i Sydost. Att maskinoperatörer inom livsmedelsindustrin ökar beror framför allt på Kalmar LA-region där bland annat Guldfågeln i Mörbylånga och KLS Ugglarp i Kalmar skalade upp verksamheten under perioden. Civilingenjörer ökar i samtliga regioner förutom Kalmar LA och Västra Blekinge LA. Och det är tydligt att förändringen i dessa två LA-regioner inte har varit lika kunskapsintensiv som i övriga. I Kalmar LA

och Västra Blekinge LA har andelen kvalificerade yrken inom tillverkningsindustrin ökat med 1 procent mellan 2008 och 2013, medan i övriga har andelen ökat med 2–7 procentenheter (se Figur 32).

Omställningen inom industrin innebär att företagen efterfrågar ny kompetens även om antal sysselsatta totalt i branschen sjunker. Det finns också indikationer från flera företag att brist på bland annat civilingenjörer är påtaglig. Till exempel påpekar Teknikföretagen i rapporten ”Vinna eller försvinna” att tre av fyra teknikföretag tvingas anpassa sin verksamhet efter bristen på personal.¹⁷

Det är också betydande skillnader mellan LA-regionerna sett till yrkesstrukturen år 2017 (se figur 33). Medan Karlskrona har den mest kunskapsintensiva industrin med vart tredje anställd som har ett yrke som kräver högskole- eller specialistkompetens, så är andelen betydligt lägre i övriga regioner. Det märks också tydliga skillnader mellan LA-regionerna i de olika länen. Medan industrin i Kronobergs LA-regioner är relativt kunskapsintensiv, har LA-regionerna i Kalmar län en mindre andel anställda inom yrke som kräver högskole- eller specialistkompetens. Detta kan vara en förklaring till att tillverkningsindustrin i Kalmar län inte har bidragit till tillväxten det senaste decenniet som beskrivs i kapitel 3.

Figur 32. Förändring i andel kvalificerade yrken i tillverkningsindustrin per LA-region i Sydost, 2008–2013

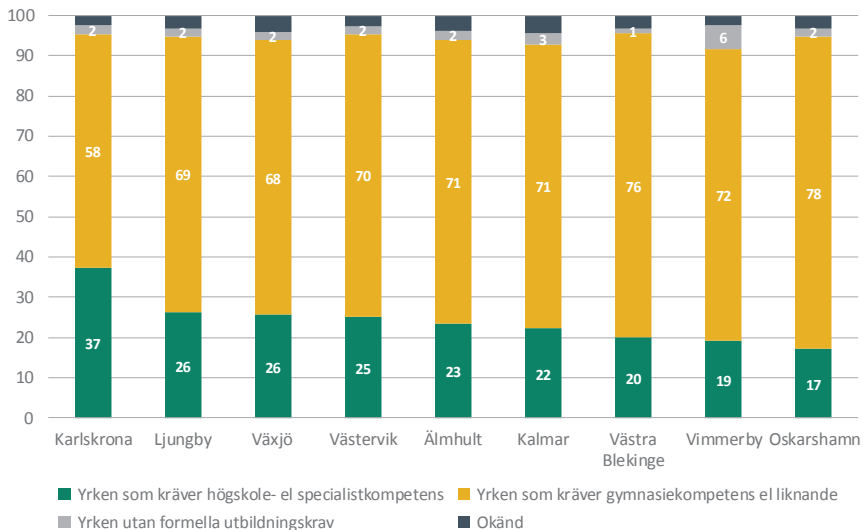

Källor: SCB yrkesregistret och Handelskammaren

Anm.: Avser SSYK96. Kvalificerade yrken avser de yrken kvalifikationsnivåer 3 och 4 som inkluderar yrken som kräver högskole- eller specialistkompetens.

17. Vinna eller försvinna. Kompetensbehov, utmaningar och strategier i teknikföretag. Teknikföretagen 2018.

Figur 33. Yrkesstruktur i tillverkningsindustrin per LA-region i Sydost, år 2017

Källor: SCB yrkesregistret och Handelskammaren

Anm.: Avser SSK2102.

5.5. Företagsstruktur spelar också roll

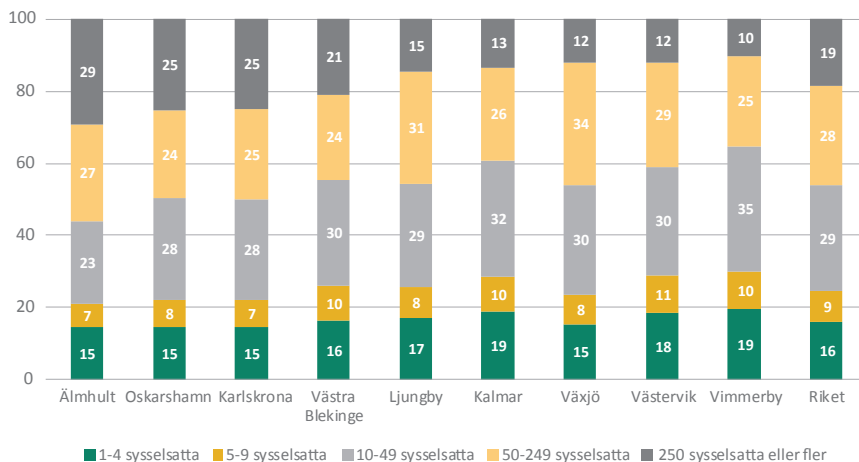
Men skillnader i kunskapsintensitet och koncentration till större regioner och städer av nya jobb inom tjänstbranscherna förklarar exempelvis inte att Oskarshamn LA och Västra Blekinge LA har högst produktivitet i Sydost tillsammans med Älmhult LA.

En annan faktor som spelar roll är företagsstruktur. Älmhult och Oskarshamn LA, men också Västra Blekinge LA, har en hög andel sysselsatta i bolag med utländska ägare (se Figur 34 och 35). Dessa regioner har också, tillsammans med Karlskrona, relativt många sysselsatta i stora arbetsställen. Större företag är i genomsnitt mer produktiva vilket kan bero på skalfördelar i produktionen och en region med fler sysselsatta i större företag kan därför förväntas ha högre produktivitet. Kalmar, Västervik och Vimmerby däremot har en högre andel anställda i små bolag (1–9 anställda), medan en tredjedel i Växjös arbetsmarknadsregion är anställda på medelstora bolag (50–249).

Företag som har mycket export och import är i större utsträckning en del av de globala värdekedjorna vilket hänger ihop med produktivitet. I nuläget finns det dock ingen bra regional handelsstatistik tillgänglig. Regeringskansliet tar via SCB fram länsvisa siffror för export och import av varor, men de bygger på att ett företags/koncerns hela export- och importvärde registreras på huvudkontoret. Detta ger en skev bild när olika regioner analyseras. För handel med tjänster finns det ingen regional statistik. Men via www.foretagsklimat.se går det att ta del av statistik från SCB där export- och importvärden för varor har fördelats på olika arbetsställen och

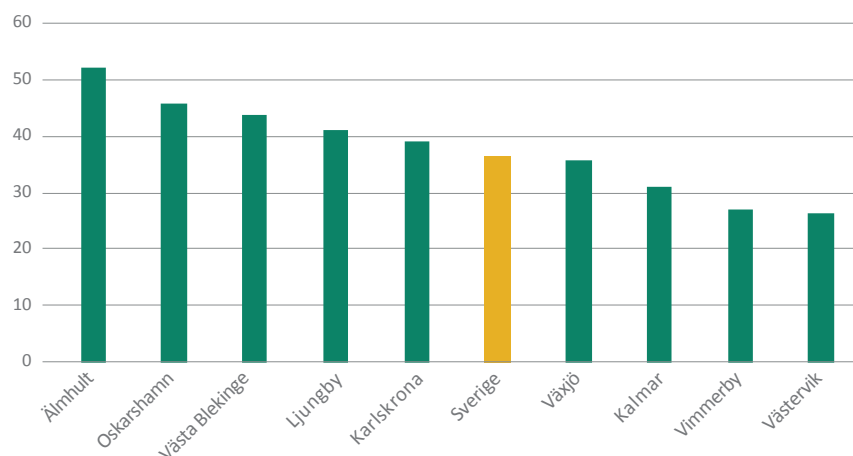
därmed regioner utifrån antal anställda. Detta är en metod som Tillväxtverket för närvarande analyserar vidare som underlag till officiell svensk statistik på området.¹⁸ Älmhult LA och Västra Blekinge LA, har särskilt mycket global varuhandel, vilket till stor del hänger ihop med IKEA och Volvo.

Figur 34. Andel anställda i näringslivet utifrån storlek på bolag, år 2017

Källor: SCB via Raps och Handelskammaren

Figur 35. Andel anställda i multinationella koncerner (svenska och utlandsägda) år 2017

Källa: Tillväxtanalys (2019)

18. Läs mer om Tillväxtverkets projekt här: <http://www.reglab.se/wp-content/uploads/2018/12/20.-Regional-exportstatistik-och-internationaliseringsindex.pdf>

5.6. I linje med förutsättningar?

Det är tydligt att olika LA-regioner har olika förutsättningar. Genom att utgå ifrån dessa förutsättningar går det att få en bild av i vilken utsträckning dessa förutsättningar förklarar näringslivets produktivitet i olika regioner.

För att göra det skattas en modell med utgångspunkt i Johansson (2017). Genom att inkludera ett antal förklarande faktorer tar modellen hänsyn till regionernas olika förutsättningar. Faktorer som inkluderas är andel med lång högskoleutbildning som mått på kompetens, andel FoU-chefer som mått på innovation men också global handel och andel stora företag för att fånga företagsstrukturen. Modellen inkluderar även storlek på arbetsmarknadsregionerna för att kontrollera för agglomerationseffekter. Tillsammans förklarar variablerna 83 procent av variationen i lön per sysselsatt mellan svenska LA-regioner år 2017 (se Tabell 2). Om enbart andel högutbildade och FoU-chefer inkluderas förklarar modellen 58 procent av produktivitetsskillnaden mellan regionerna.

Tabell 2. Regressionsresultat för svenska LA-regioner

	Lön per sysselsatt
Kompetens	0,008*** '(0,002)
FoU	0,178 '(0,141)
Internationell handel (ln)	0,043*** '(0,011)
Stora företag	0,005** '(0,001)
Storlek (ln)	-0,001 '(0,007)
Konstant	5,545*** '(0,054)
Observationer	71
R2	0,830

Källor: SCB, www.foretagsklimat.se och Handelskammaren.

*Anm.: Beroende variabel är lön per sysselsatt i näringslivet (logaritmerad). Modellen skattas med OLS och avser år 2017. Standardfel inom parentes. *** $p < 0,01$, ** $p < 0,05$, * $p < 0,1$*

Vilka indikatorer som inkluderas, vilket år modellen skattas för m.m. kan påverka analysen av hur förutsättningarna samvarierar med produktiviteten i olika regioner. Men modellen ger ändå en indikation på hur LA-regionernas olika förutsättningar speglar produktiviteten och om det finns tecken på att en enskild region ”under- eller överpresterar”. Med underpresterar menas att näringslivet i en region har lägre produktivitet än förväntat när hänsyn tas till regionens förutsättningar i termer av kompetens m.m.

Resultatet indikerar att de svenska regioner som har hög produktivitet också har:

- En högre andel högutbildade i näringslivet
- Mer forskning och utveckling¹⁹
- Mer varuhandel med omvärlden
- En större andel sysselsatta i stora företag

Att storlek på arbetsmarknad inte blir signifikant i modellen beror sannolikt på att stora regioner också har fler högutbildade och en högre innovationsgrad. De agglomerationseffekter som identifieras i litteraturen är relativt lokala och fångas inte alltid i en modell som har arbetsmarknadsregioner som analysenhet. Andersson och Larsson (2018) påpekar att det är väl belagt både teoretiskt och empiriskt att agglomerationsvinster avtar med avstånd, vilket innebär att det behövs mindre observationsenheter för att fånga dem i en ekonomisk modell.

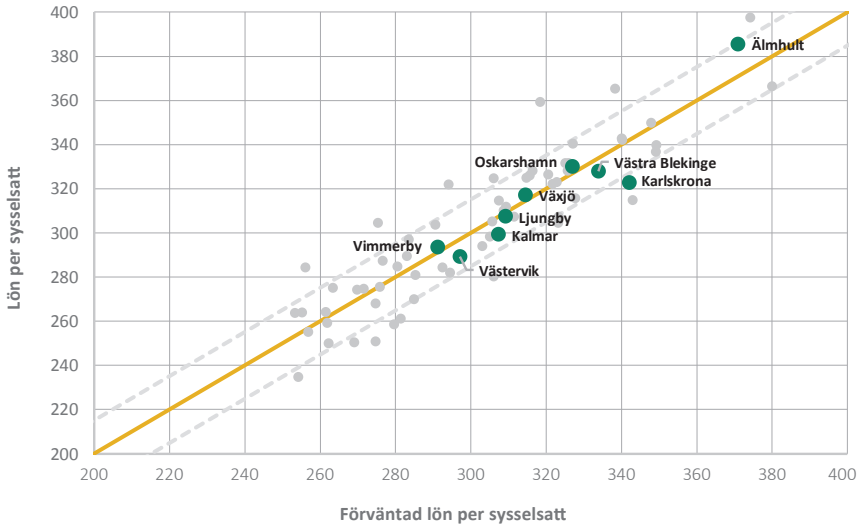
Figur 36 illustrerar lön per sysselsatt år 2017 jämfört med förväntad produktivitet när hänsyn tas till regionens förutsättningar i termer av kompetens, forskning och utveckling samt övriga förklarande variabler. De flesta regioner ligger inom en halv standardavvikelses intervall, vilket innebär att de har en lön per sysselsatt ungefär i linje med dess förutsättningar. Att Vimmerby LA och Västervik LA har lägre lön per sysselsatt jämfört med övriga arbetsmarknadsregioner i Sydost beror alltså inte på att näringslivet ”underpresterar” utan att förutsättningarna för produktivitet är något sämre i regionerna. Älmhult LA, som har klart bäst förutsättningar av regionerna i Sydost, har också klart högst lön per sysselsatt (cirka 4 procent högre än förväntat).

Oskarshamn LA och Västra Blekinge LA har relativt hög lön per sysselsatt i näringslivet men relativt låg andel högutbildade. Det är istället företagsstrukturen med stora, internationella bolag som förklarar att både förväntad och faktisk produktivitet är hög.

Karlskrona LA är den region i Sydost som ligger en bit ifrån sina förutsättningar. Faktisk lön per sysselsatt är 6 procent lägre jämfört med förväntad produktivitet utifrån regionens förutsättningar. Framför allt är det en relativt stor andel högutbildade och att vart fjärde är anställd i stora företag som ger goda förutsättningar.

19. Andel FoU-chefer är inte lika robust som övriga variabler och är inte signifikant när data för 2017 används. I Johansson (2017) används data för 2014 och då är indikatorn signifikant. Andel FoU-chefer är inte heller ett heltäckande mått och andra studier visar att FoU och innovationskraft samvarierar med hög produktivitet.

Figur 36. Faktisk och förväntad lön per sysselsatt år 2017

Källa: Handelskammaren

Anm.: Förväntad lön per sysselsatt beräknas utifrån sambandet mellan lön per sysselsatt och de förklarande variablerna som presenteras i Tabell 2. De streckade linjerna avser konfidensintervall beräknat som +/- en halv standardavvikelse.

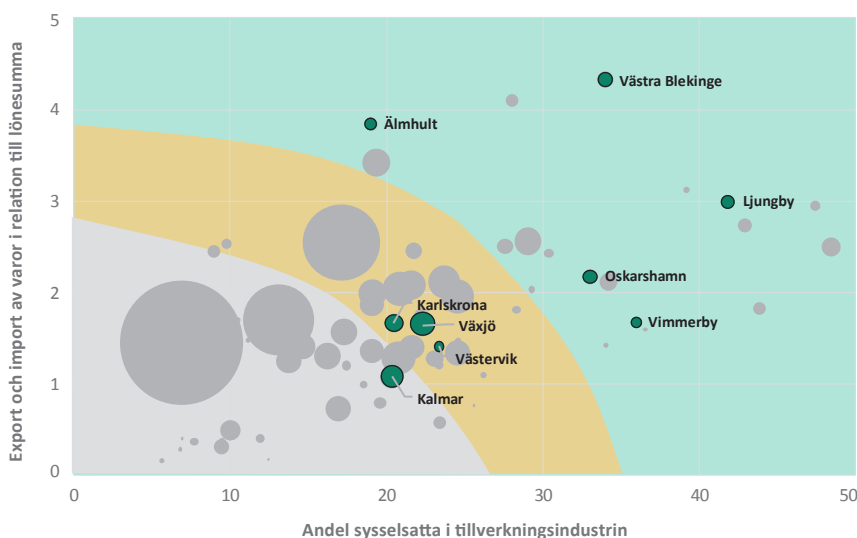
5.7. Sårbarhet och konjunkturkänslighet

Vilka faktorer som driver produktiviteten spelar roll för regionernas sårbarhet. Om kompetens och innovation är de huvudsakliga drivkrafterna är regionens näringsliv mer motståndskraftigt mot globala svängningar, medan en region vars produktivitet drivs av enskilda stora företag och mycket varuhandel är mer känsliga för svängningar i omvärldskonjunkturen.

Regioner som har en större andel sysselsatta inom tillverkningsindustrin och som har mer handel med omvärlden är generellt mer konjunkturkänsliga än andra när den globala konjunkturen vänder.

Västra Blekinge LA och Ljungby LA sticker ut som de mest konjunkturkänsliga regionerna med en hög andel sysselsatta i tillverkningsindustrin och hög andel varuexport och import (se Figur 37). Oskarshamn och Vimmerby är konjunkturkänsliga i den mån att fler än 30 procent i näringslivet är sysselsatta i tillverkningsindustrin, medan näringslivet i Älmhult är konjunkturkänsligt på grund av betydande varuhandel med omvärlden.

Figur 37. Global varuhandel och andel sysselsatta i tillverkningsindustrin, svenska LA-regioner, år 2017

Källor: SCB via www.foretagsklimat.se och Handelskammaren
 Anm.: Varuhandeln är fördelad utifrån antal sysselsatta till olika arbetsställen.

5.8. Väger det offentliga upp?

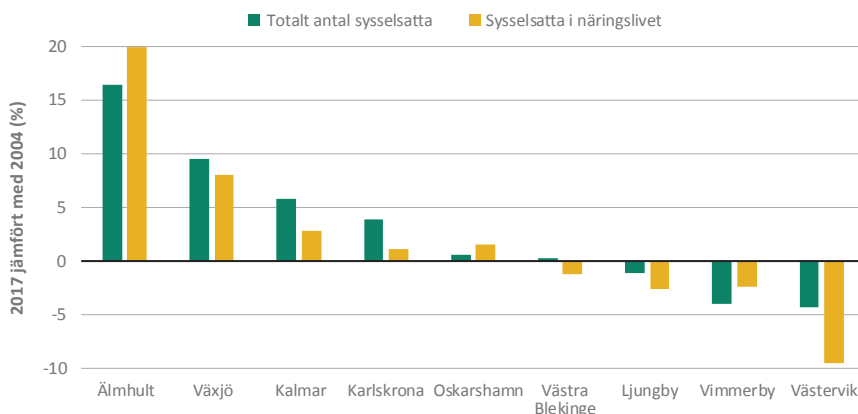
Som inledningen i kapitlet visade är det stora skillnader mellan LA-regionerna vilken omfattning näringslivet respektive den offentliga sektorn utgör. I framför allt Karlskrona LA och Västervik LA utgör offentlig verksamhet en betydande andel med cirka 40 procent. Avsnittet analyserar om resultaten som presenterats i kapitlet förändras när den offentliga verksamheten inkluderas i analysen.

Figur 38 visar sysselsättningsförändringen mellan 2004 och 2017 i LA-regionerna i Sydost för hela ekonomin jämfört med när enbart näringslivet analyseras. Skillnaderna är inte särskilt stora, men i Kalmar LA, Karlskrona LA och Västervik LA är sysselsättningsstillväxten något högre när även de offentliga verksamheterna inkluderas. Slutsatserna om att tillväxten koncentreras till vissa platser och att flera små LA-regioner i Sydost har fallande eller enbart svagt ökande sysselsättning kvarstår dock.

Men det är betydande skillnader i kompetensnivå när den offentliga sektorn inkluderas. I samtliga LA-regioner förutom Älmhult LA, arbetar fler än hälften av de som har en lång eftergymnasial utbildning i offentlig sektor. Det innebär att andelen högutbildade i respektive LA-region är betydligt högre för totalt antal sysselsatta (se Figur 39). Karlskrona har då högst andel sysselsatta med lång eftergymnasial utbildning

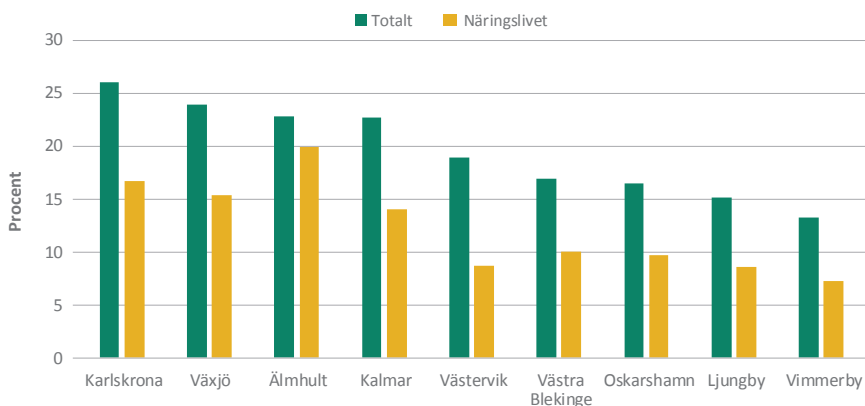
(25 procent). Utöver Blekingesjukhuset och Försvarsmakten har Försäkringskassan en stor IT-avdelning i Karlskrona. I Vimmerby är andelen med hög utbildning nästan dubbelt så hög när offentlig sektor inkuderas. Älmhult LA är den enda regionen där flertalet med längre universitetsutbildning finns i näringslivet.

Figur 38. Sysselsättningstillväxt i hela ekonomin respektive näringslivet per LA-region i Sydost

Källor: SCB och Handelskammaren

Figur 39. Andel med lång eftergymnasial utbildning i hela ekonomin respektive näringslivet per LA-regioner i Sydost

Källor: SCB och Handelskammaren

Det spelar roll även för näringslivet att den offentliga sektorn lockar kompetens till regionen. Det är exempelvis lätt att tänka sig att rörligheten mellan Försäkringskassans IT-avdelning i Karlskrona och regionens IT-bolag är hög. I

nästa avsnitt analyserar var olika kompetenser arbetar, vilket ger en mer omfattande bild av regionens kompetens.

5.9. Avslutning

Kapitlet pekar på betydande skillnader i både förutsättningar och näringslivets tillväxt i olika LA-regioner i Sydost. Flera faktorer förklarar skillnaderna men kompetens och innovation utgör viktiga förklaringsfaktorer. Nästa kapitel undersöker därför dessa i mer detalj.

FÖRDJUPNING KOMPETENS OCH INNOVATION

Kompetens och innovation är avgörande för tillväxt. Föregående kapitel pekar på stora skillnader i utbildningsnivå mellan olika arbetsmarknadsregioner i Sydost. I detta kapitel undersöker vi varifrån regionens kompetens kommer ifrån och hur mycket företagen satsar på innovation.

6.1. Linnéuniversitetet och BTH examinerar årligen cirka 3 500 studenter

Sydost har två lärosäten för högre utbildning, Linnéuniversitetet och Blekinge Tekniska Högskola (BTH). Tillsammans examinerar lärosätena årligen omkring 3 500 studenter. Under perioden 2012–2017 examinerades 17 100 studenter på Linnéuniversitetet och 4 700 studenter på BTH.

Årligen rapporterar SCB på uppdrag av Universitetskanslersämbetet (UKÄ) i vilken utsträckning de examinerade studenterna bor kvar i studielänet efter avslutade studier. Under perioden 2012–2017 bodde i genomsnitt 40 procent av de examinerade studenterna vid Linnéuniversitetet kvar i Kalmar eller Kronoberg län året efter examen. Motsvarande för examinerade studenter vid BTH var 30 procent.

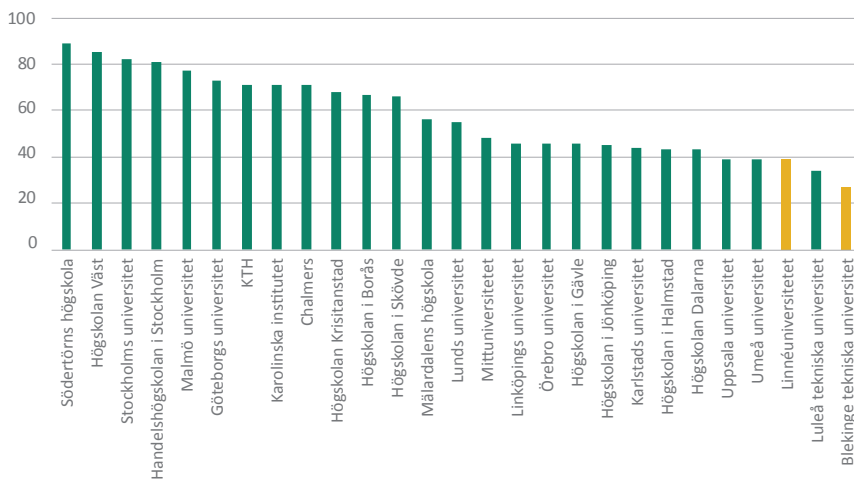
Jämfört med andra lärosäten är det få av Linnéuniversitetets och BTH:s studenter som stannar kvar i det län som de har studerat i (se Figur 40). I topp ligger de tre storstadsregionernas lärosäten, men också Högskolan Väst i Trollhättan som sedan 2002 har regeringens uppdrag att utveckla arbetsintegrerat lärande i högre utbildning. Bland annat arbetar lärosätet med Cooperative Education, som innebär att programstudenter varvar studier med betalda arbetsperioder hos arbetsgivare i regionen.

Tabell 3. Studerande vid Linnéuniversitetet och Blekinge Tekniska Högskola

	Läsår	Examinerade	Rekryterade från länet	Boende i länet t+1	Rekryterade (%)	Boende (%)
Linnéuniversitetet	2016/17	3030	1010	1180	33	39
	2015/16	2900	1000	1100	34	38
	2014/15	2710	890	1060	33	39
	2013/14	2920	1030	1130	35	39
	2012/13	2760	980	1090	36	39
	2011/12	2770	980	1120	35	40
	Totalt	17090	5890	6680	34	39
BTH	2016/17	670	120	180	18	27
	2015/16	630	140	210	22	33
	2014/15	820	150	260	18	32
	2013/14	820	110	230	13	28
	2012/13	960	130	260	14	27
	2011/12	830	130	240	16	29
	Totalt	4730	780	1380	16	29

Källor: SCB och UKÄ

Figur 40. Andel som bor kvar i studeranderegionen året efter examen, svenska lärosäten, 2016/17

Källor: SCB och UKÄ

Men trots att en relativt låg andel bor kvar året efter avslutade studier visar statistiken att Linnéuniversitetet och BTH har bidragit med cirka 8 000 personer med eftergymnasial utbildning till arbetsmarknaden i regionen de senaste sex åren.

6.2. Inflyttning är också en viktig rekryteringskanal

Ett annat sätt att analysera vikten av lärosätena innebär att titta på ett antal utbildningsgrupper i regionen och se i vilken utsträckning ökningen kommer från att personer flyttar hit eller om de utbildas vid lärosätena i regionen. Statistiken finns tillgänglig via de regionala matchningsindikatorerna i SCB:s statistikdatabas (se Fördjupningsruta 6).

I avsnittet undersöks tre utbildningsgrupper:

- Ingenjörer (civilingenjörer och högskoleingenjörer)
- Personer med eftergymnasial examen inom naturvetenskap, matematik och datateknik
- Ekonomer, jurister och personalvetare med eftergymnasial examen²⁰

Antal personer med en utbildning inom dessa områden har ökat i Sydost de senaste tio åren. Det finns idag drygt 1 900 fler ingenjörer jämfört med 2006, 2 800 fler ekonomer, jurister och personalvetare samt 1 600 fler med eftergymnasial utbildning inom natur, matematik och datavetenskap (nettoökning).

Fördjupningsruta 6. Regionala matchningsindikatorer

De regionala matchningsindikatorerna har arbetats fram av regionala aktörer under paraplyorganisationen ”Reglab” tillsammans med Tillväxtverket, med syfte att beskriva de olika förutsättningar och utmaningar som finns i det regionala perspektivet. Indikatorerna finns tillgängliga via statistikdatabasen hos SCB.

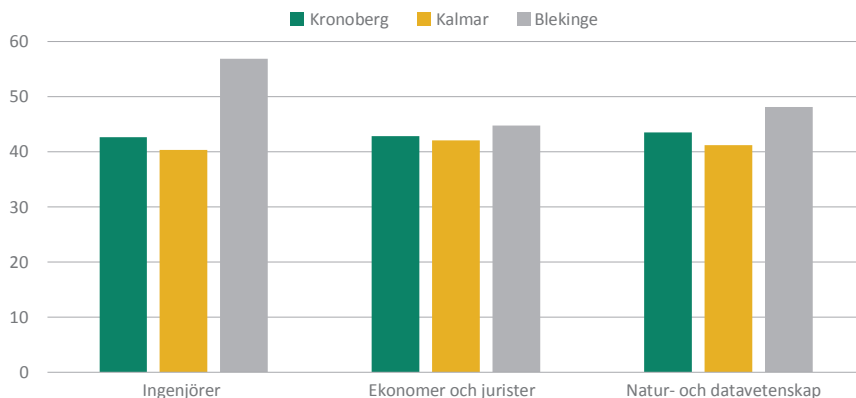
I den här rapporten använder vi statistiken om utbildningsflöden som visar nettoförändringen av olika utbildningsgrupper. Statistiken avser befolkningen i åldersgruppen 18–64 år och alltså inte förvärvsarbetande eller dagbefolkning. Men merparten är också förvärvsarbetande och nattbefolkningen överensstämmer relativt väl med dagbefolkningen på länsnivå. Siffrorna tolkas därmed som en indikation på arbetsmarknadens kompetensförsörjning.

En grupp som statistiken fångar är de som bor i ett län och tar examen. Det är okänt om personen läst vid lärosätet i länet, dagpendlat till ett lärosäte i ett grannlän eller veckopendlat till ett annat lärosäte i Sverige. Sannolikt utgör de två första grupperna de största och vi tolkar därmed variabeln som att den visar hur mycket lärosätena i regionen bidrar till den nya kompetensen.

20. Ingenjörer avser utbildningsgrupperna 55B-55L, Natur- och datavetare avser utbildningsgrupperna 45B-45X och Ekonomer och jurister avser utbildningsgrupperna 35E-35J.

Bruttoökningen kommer antingen från att personer examineras vid ett lärosäte i regionen eller att personer med en viss examen flyttar till regionen. Figur 41 visar att båda dessa kanaler är viktiga för kompetensförsörjningen i Sydost. Examinerade vid lärosätena i regionen stod under perioden 2006–2017 för cirka 40 procent av bruttoökningen i respektive utbildningsgrupp och län medan inflyttning stod för cirka 60 procent. Undantaget är ingenjörer i Blekinge där examinerade i den egna regionen utgjorde mer än hälften av bruttoökningen, vilket beror på att BTH:s inriktning mot tekniska utbildningar.

Figur 41. Andel av bruttoökning i respektive utbildningsgrupp som bor i länet och tar en examen, 2006–2017

Källor: SCB Regionala matchningsindikatorer och Handelskammaren

Statistiken visar inte exakt hur mycket just BTH och Linnéuniversitetet bidrar till utvecklingen, men den indikerar att lärosätena i regionen (inklusive de som är inom pendlingsavstånd) är viktiga för företagens möjligheter att rekrytera högutbildad kompetens i Sydost. Cirka 3 000 nya ingenjörer, 3 000 ekonomer och jurister och 2 000 med examen inom natur- och datavetenskap har examinerats det senaste decenniet och finns kvar i regionen år 2017 (se Tabell 4). Samtidigt har inflyttning av personer med universitetsexamen varit viktig för regionens kompetensförsörjning. Exempelvis flyttade 1 200 personer med ingenjörsexamen till Kronobergs län, 1 050 till Kalmar län och 1 100 till Blekinge län från andra län under perioden 2006–2017.

Samtidigt flyttar personer från regionen eller lämnar arbetskraften pga. pension så nettoökningen är alltså mindre. Generellt är skillnaden mellan inflyttare och utflyttare positiv, det vill säga fler personer i en utbildningsgrupp flyttade till respektive län än som flyttade därifrån. Ingenjörer i Blekinge är återigen undantaget med ett negativt flyttnetto (se Tabell 4).

Tabell 4. Utbildningsflöden per län i Sydost, 2006–2017, åldersgruppen 18–64 år

Utbildningsgrupp	Län	Examinerade i regionen	Inflyttade	Bruttoförändring	Utflyttade	Åldersutträden	Okänd	Nettoförändring
Ingenjörer	Kronoberg	910	1 220	2 120	-930	-190	-260	740
	Kalmar	710	1 050	1 760	-890	-230	-120	510
	Blekinge	1 410	1 070	2 490	-1 470	-140	-220	650
Ekonomer och jurister	Kronoberg	1 180	1 580	2 770	-1 330	-250	-50	1 140
	Kalmar	950	1 310	2 260	-950	-340	10	980
	Blekinge	750	930	1 680	-760	-170	-70	680
Natur- och datavetenskap	Kronoberg	750	970	1 720	-740	-120	-170	690
	Kalmar	590	840	1 430	-640	-160	-200	430
	Blekinge	770	830	1 600	-810	-110	-160	510

Källor: SCB Regionala matchningsindikatorer och Handelskammaren.

Anm.: Examinerade i regionen är personer som är folkbokförda i regionen både år 1 och 2, men som utbildat sig så att de nu tillhör en ny utbildningsgrupp. Flyttnetto avser skillnaden mellan inflyttare och utflyttare. Åldersutträden avser personer som trillar ur gruppen pga. att de blir äldre än 64 år.

Jämfört med olika läns storlek (befolkningsandelar i arbetsför ålder) är det tydligt att Stockholmsregionen har en oproportionerligt hög andel som bor i länet och tar examen, men också en högre inflyttning i samtliga tre utbildningsgrupper. Det finns också forskning som visar att studenter med höga gymnasiebetyg och högutbildade föräldrar uppvisar en särskilt hög benägenhet att flytta till någon av Sveriges tre storstadsregioner för att studera eller arbeta (Ahlin m.fl. 2018).

När sydostlänens andelar för respektive utbildningsgrupp jämförs med befolkningsandelar skiljer det sig mellan länen. I Kalmar län är andelen som bor i länet och tar en examen, andelen inflyttade och andelen av nettoökningen mindre i samtliga utbildningsgrupper. Det är särskilt andelen som examineras i regionen som är låg. Detta kan antingen bero på relativt få utbildningar inom de tre områdena som studeras eller att relativt många flyttar efter examen. I Kronoberg och Blekinge län är flödena mer i linje med länen. Undantaget i Kronoberg är ingenjörer, där antalet examinerade i regionen som stannar kvar är lägre. I Blekinge är antalet ekonomer, personalvetare och jurister färre, vilket beror på färre som examineras och stannar kvar men också en lägre inflyttning.

Sammanfattningsvis är lärosäten i regionen och inflyttning viktiga kanaler för att rekrytera kompetens till näringslivet i Sydost.

6.3. En Yrkeshögskola på frammarsch

Ett annat sätt att säkra eftergymnasial kompetens i regionen är via Yrkeshögskolorna (YH). Utbildningarna ska möta den regionala arbetsmarknadens behov och de finns därmed inom många olika branscher och över hela landet.

År 2019 finns 90 utbildningsanordnare och 2 300 platser på YH-utbildningar i Sydost med avslut 2019–2025. Inkluderas även distansutbildningar med huvudsäte i regionen ökar antalet platser till 3 200 och antal utbildningsanordnare till 122.

Fördjupningsruta 7. Kort om Yrkeshögskolan

Yrkeshögskoleutbildningar (YH) finns inom många olika branscher och över hela landet. Utbildningsformen har ersatt KY (Kvalificerad Yrkesutbildning) som upphörde i december 2013.

Utbildningarna ska svara mot ett verkligt behov på arbetsmarknaden. De drivs i nära samarbete med företag och andra arbetsgivare, som är aktiva i både planering och genomförande av utbildningarna. De allra flesta utbildningar inom yrkeshögskolan kombinerar också teori med praktik ute på en arbetsplats, så kallat ”Lärande i arbete” (LIA).

Utbildningar på ett års heltidsstudier (minst 200 poäng) på yrkeshögskolan leder till yrkeshögskoleexamen. Dessutom finns en kvalificerad yrkeshögskoleexamen för dem som läst under två år (minst 400 poäng).

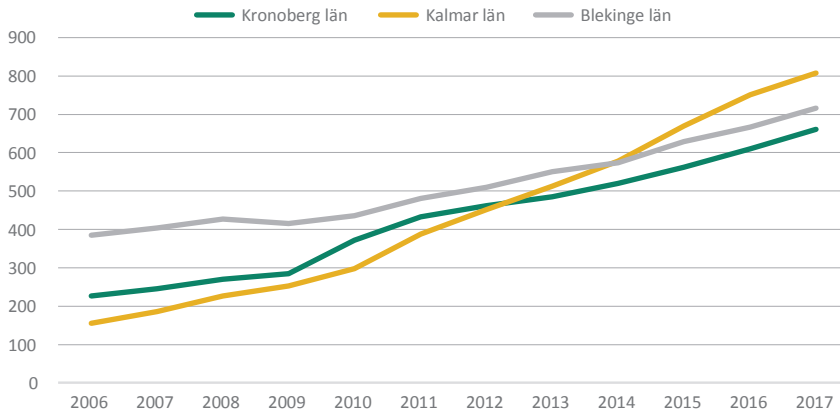
Innehåll och inriktning på utbildningarna varierar över tid, och nya utbildningar inom yrkeshögskolan startar och gamla läggs när behovet på arbetsmarknaden förändras. Myndigheten för yrkeshögskolan beviljar tillstånd, granskar utbildningarnas kvalitet, följer upp resultat och gör den samlade bedömningen av arbetsmarknadens behov av utbildning.

Examinerade från Yrkeshögskolan (YH) utgör fortfarande en mycket liten andel av arbetskraften men antalet ökar snabbt. I Sydost ökar antal förvärvsarbetande med en YH-examen inom Teknik och bygg snabbt i samtliga län. I Kalmar län har ökningen varit snabbast och 2017 arbetade 800 YH-tekniker i länet (se Figur 42). I Blekinge län arbetar 700 YH-tekniker och i Kronobergs län 650.

En undersökning av YH-utbildningar i Skåne visar att Yrkeshögskolan bidrar till den pågående kompetensomställningen och att de som examinerats har arbete inom relevanta yrken och branscher.²¹

21. Kommande studie från Produktivitetskommissionen i Skåne.

Figur 42. Antal förvärvsarbete med en YH-examen inom Teknik och bygg, 2006–2017

Källor: SCB Regionala matchningsindikatorer och Handelskammaren

Antalet utbildningsplatser per 10 000 invånare är flest i de tre storstadslänen, Jönköpings län och Västernorrland. I Jönköping är Jönköping University huvudman för YH-utbildningarna som drivs i samarbete med kommuner och branschorganisationer.

I Sydostlänerna är antalet YH-platser relativt få. Det finns alltså anledning att undersöka vidare hur YH-utbildningar kan bidra till kompetensomställningen i Sydost i större utsträckning framöver.

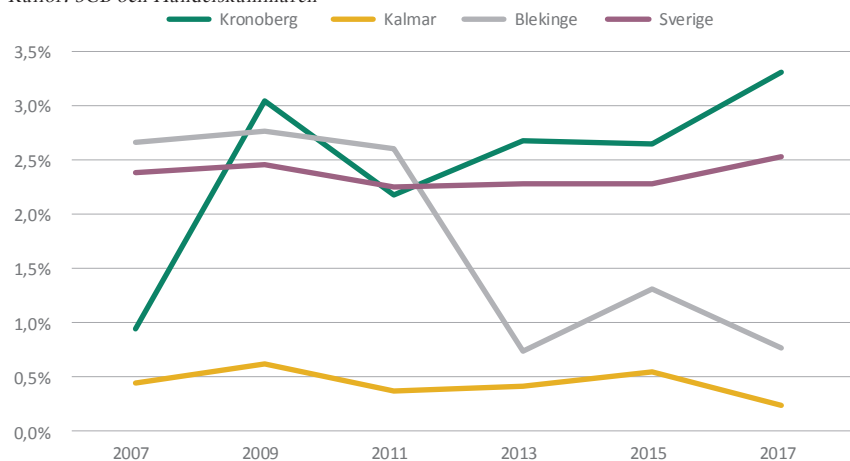
6.4. Företagen i Kronobergs län investerar mer i forskning och utveckling

Företagens investeringar i forskning och utveckling (FoU) spelar roll för produktiviteten, tillväxten och dynamiken i en regions näringsliv. SCB publicerar uppgifter vartannat år om hur mycket olika sektorer satsar på FoU i olika län. I det här avsnittet sammanställer vi uppgifter om företagens FoU-investeringar i Sydost och i övriga Sverige.

Medan FoU-investeringarna ökar i Kronoberg och år 2017 uppgår till nästan 3,5 procent av länets BRP, minskar investeringarna kraftigt i Blekinge under perioden, från drygt 2,5 procent under perioden 2007–2011 till omkring 1 procent de senaste åren. I Kalmar län har företagens FoU-investeringar legat på omkring 0,5 procent av BRP under hela tioårsperioden (se Figur 43). Det innebär att Kronobergs FoU-investeringar år 2017 är tredje högst av samtliga län i Sverige, medan Kalmars företag satsar minst.

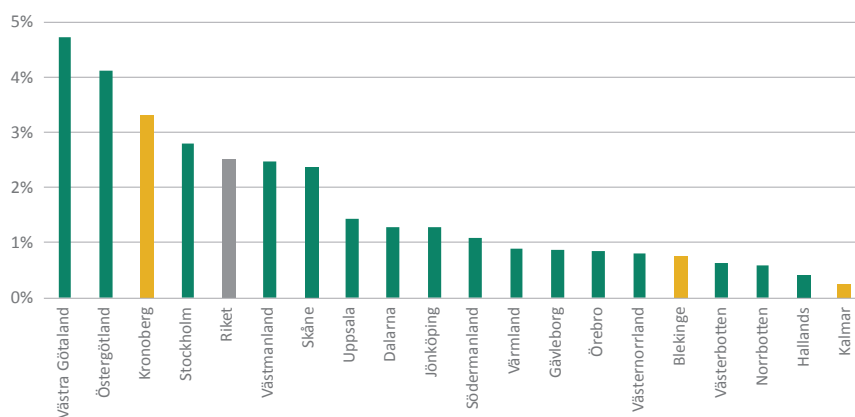
Figur 43. Företagens utgifter för FoU i Sydost och Sverige 2007–2017 per län, andel av BRP

Källor: SCB och Handelskammaren

Figur 44. Företagens utgifter för FoU svenska län år 2017, andel av BRP

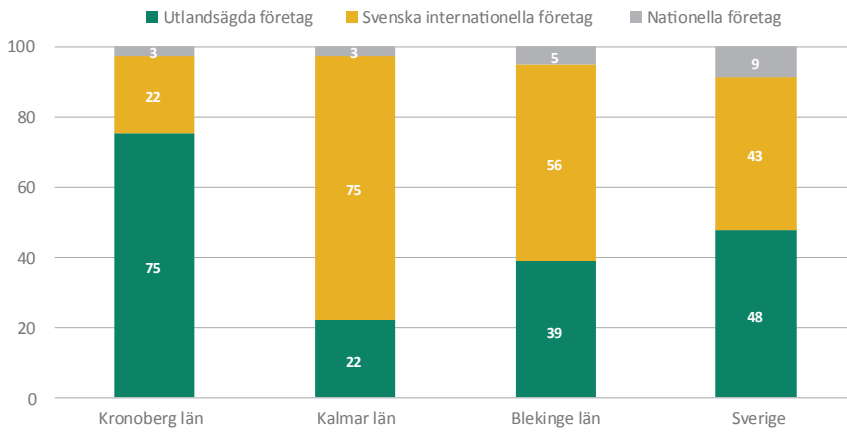
Källor: SCB och Handelskammaren

Tillväxtanalys visar i rapporten Forskning och utveckling i internationella företag 2017 att ungefär 48 procent av näringslivets FoU-investeringar utfördes av utlandsägda företag 2017. Det innebär att regioner som har fler utlandsägda företag också har högre FoU-investeringar. I Kronobergs län utfördes 75 procent av utlandsägda företag, medan motsvarande i Kalmar län var 22 procent och i Blekinge 39 procent.

En förklaring till Kalmars låga FoU-investeringar är alltså att andelen utlandsägda företag som satsar på FoU är relativt få i Kalmar län.

Figur 45. Företagens utgifter för FoU per län år 2017 fördelat efter ägande

Källa: Tillväxtanalys (2019a)

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR STÄRKT TILLVÄXT I SYDOST

Analysen av näringslivets produktivitet och den ekonomiska tillväxten i Sydost visar på både styrkor och utmaningar i regionen. Här finns Älmhult LA som växer som storstadsregionerna, stora och internationella bolag, lärosäten för högre utbildning, men också regioner där sysselsättningen i näringslivet faller och där produktiviteten är relativt låg.

För att stärka produktiviteten och tillväxten framöver bör åtgärder sättas in på tre områden:

- Bättre infrastruktur för att knyta ihop arbetsmarknadsregioner
- Stärkt kompetens
- Snabbare omvandling av industrin och näringslivet

7.1. Infrastruktursatsningar som näringspolitik

Storlek och tillgänglighet är faktorer som spelar roll för näringslivets tillväxt. I Sydost är arbetsmarknadsregionerna små och det har i princip inte skett någon arbetsmarknadsförstoring de senaste decennierna. Samtidigt koncentreras allt mer av den ekonomiska aktiviteten i regionerna till centralorterna.

För att förbättra förutsättningarna i regionen och dra nytta av den koncentration och urbanisering som sker behöver tillgängligheten förbättras mellan arbetsmarknadsregionerna i Sydost, men också med omkringliggande regioner och den internationella marknaden. Satsningar på infrastruktur som förkortar restider och gynnar pendling är av avgörande betydelse för regionens framtida tillväxt.

7.2. Stärkt kompetens genom nya utbildningar och samverkan

Det är stora skillnader i utbildningsnivå mellan arbetsmarknadsregionerna i Sydost. Medan näringslivet i Älmhult LA har 20 procent sysselsatta med lång eftergymnasial utbildning, Karlskrona LA, Växjö LA och Kalmar LA kring 15 procent är motsvarande i övriga regioner 10 procent eller lägre.

Storleken på arbetsmarknaden spelar roll för var personer och företag väljer att lokalisera sig. Stora regioner lockar till sig både högutbildad arbetskraft och mer kunskapsintensiva verksamheter. Ökad tillgänglighet och arbetsmarknadsförstoring spelar alltså roll för att stärka kompetensen i regionen, men andra åtgärder är också viktiga. Analysen visar att lärosätena i regionen är viktig för kompetensförsörjningen, men också att inflyttning spelar en betydande roll.

För att stärka kompetensen i Sydost behövs ökad samverkan mellan näringslivet och lärosätena. Med tanke på regionens specialisering inom industri är det särskilt viktigt att stärka den yrkesinriktade kompetensen inom teknik och tillverkning. Här kan fler utbildningsplatser på Yrkeshögskolan vara en väg framåt, liksom fler yrkesutbildningar på Komvux och gymnasienivå.

7.3. Åtgärder för en snabbare omvandling av industrin och näringslivet

Industrin och näringslivet som helhet står inför ett stort omvandlingstryck. Både ökad globalisering och digitalisering ställer krav på nya lösningar och ny kompetens. Kompetensomställning av personal och livslångt lärande är därför av stor betydelse. Yrkeshögskoleutbildningar kan även spela en stor roll för den regionala omställningen.

Automatisering och internationalisering kan stärkas genom samverkan mellan bolag i regionen. Tech-tank är ett exempel på hur bolag kan samverka kring kompetensutveckling, innovation och internationalisering. Regionens Science Parks är också viktiga aktörer för ökad omvandling och innovation i regionens näringsliv. Genom ökade möjligheter att samverka och specialisera sig på olika områden kan innovationsstrukturen i Sydost stärkas.

7.4. Framtida analyser

En annan viktig slutsats från rapporten är att analyser av regioners tillväxt behöver innehålla en analys av hur produktiviteten utvecklas. Detta för att få en heltäckande bild av utvecklingen samtidigt som branschens olika produktivitet är viktiga faktorer att ta hänsyn till när det beslutas om åtgärder och insatser såsom smart specialisering med mera.

Den här studien har pekat ut några områden för stärkt tillväxt i regionen men den pekar också på några områden som behöver analyseras mera.

Det finns tecken på att de produktiva företagen i Sydost inte leder till sysselsättning i andra branscher i den utsträckning som nationella genomsnitt indikerar.²² För att förstå den dynamiken bättre behöver länkarna mellan olika branscher och företag i regionen kartläggas. Det är också av vikt att bättre förstå i vilken utsträckning olika branscher i regionen är relaterade till varandra och hur det påverkar utvecklingen.²³

Det behövs också en ökad förståelse för kompetensförsörjningen i regionen. En fördjupad studie av Linnéuniversitetets och BTH:s betydelse för kompetensutvecklingen i regionen, men också hur en expansion av Yrkeshögskolan kan bidra till kompetensomställningen i industrin och näringslivet.

22. Se exempelvis Gullstrand och Arnarson (2016)

23. Se exempelvis Neffke och Henning (2012)

REFERENSER

- Ahlin, L., Andersson, M. & Thulin, P. (2018), "Human capital sorting: The "when" and "who" of the sorting of educated workers to urban regions", *Journal of Regional Science*, vol. 58, nr. 3, s. 581–610. <https://doi.org/10.1111/jors.12366>
- Ahrend, R. och A. Schumann (2014), "Does Regional Economic Growth Depend on Proximity to Urban Centres?", *OECD Regional Development Working Papers*, nr 2014/07, OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/5jz0t7fxh7wc-en>.
- Ali-Yrkkö, J. och P. Rouvinen (2013), "Implications of Value Creation and Capture in Global Value Chains – Lessons from 39 Grassroot Cases", *ETLA Reports*, Helsingfors.
- Andersson, M., O. Ejerme och J. Källström (2014), "Forskning och utveckling i Göteborgsregionen - omfattning, inriktning och kopplingar till den övriga lokala ekonomin." http://www.businessregion.se/sv/f_o_u_rapport_2014.
- Andersson, M och J. P. Larsson (2019), *Västsverige: Ekonomisk utveckling och geografi, Ny teori och empiri*, VGR Analys 2019:14.
- Andersson, M och J. P. Larsson (2018), *Att lära av staden: Ekonomi och fysisk planering i urbaniseringens tidevarv*, Entreprenörskapsforum, Rapport nr 2 från regionalpolitiskt forum.
- Combes, P.-P., G. Duranton och L. Gobillon (2008), "Spatial wage disparities: Sorting matters!", *Journal of Urban Economics*, vol. 63, nr 2, s. 723–742.
- Duranton, G. och Puga, D. (2004), "Micro-foundations of urban agglomeration economies", i V. Henderson och J.-F. Thisse (red.), *Handbook of Regional and Urban Economics*, vol. 4, s. 2063–2017, Amsterdam: North Holland.
- Enflo, K. och J. Rosés (2015), "Coping with Regional Inequality in Sweden: Structural Change, Migrations and Policy, 1860–2000", *Economic History Review*, vol. 68, nr 1, s. 191–217.
- Gullstrand, J. och B. T. Arnarson (2016) Linking Services to Manufacturing Exports https://project.nek.lu.se/publications/workpap/papers/wp16_27.pdf
- Henning, M. (2009). *Industrial Dynamics and Regional Structural Change. Geographical Perspectives on Economic Evolution*.
- Henning, M., J. Moodysson och M. Nilsson (2010), *Innovation och regional omvandling: Från skånska kluster till nya kombinationer*, Region Skåne.
- Henning, M., Borggren, J., Boström Elias, J., Enflo, K., & Lavén, F. (2016), *Strukturomvandling och automatisering: Konsekvenser på regionala arbetsmarknader*. https://utveckling.skane.se/siteassets/publikationer_dokument/strukturomvandling.pdf.

- Johansson, P. (2017), *Produktivitetens nya geografi*. Dialogos förlag
- Lind, D. (2010), "Avindustrialiseringen av Sverige: Myt och verklighet",
Ekonomisk Debatt, årg. 38, nr 7, s. 35–51.
- Lucas, R.E. (1988), "On the Mechanics of Economic Development", *Journal of Monetary Economics*, vol. 22, nr 1, s. 3–42.
- Lundgren, S. (red.), Edquist, H och A. Wallgren (2007), *Tillväxt i otakt*,
Konjunkturrådets rapport 2007, SNS Förlag, Stockholm.
- Neffke, F. och M. Henning (2012) "Skill relatedness and firm diversification",
Strategic Management Journal, vol. 34, nr. 3, s. 297–316.
- Romer, P. (1990), "Endogenous Technological Change", *Journal of Political Economy*, vol. 98, nr 5, del 2, s. S71–S102.
- Solow, R. (1956), "A Contribution to the Theory of Economic Growth", *The Quarterly Journal of Economics*, vol. 70, nr 1, s. 65–94.
- Tillväxtanalys (2019a) "Regional employment effects of MNE offshoring", PM
2019:05, Dnr: 2018/024
- Tillväxtanalys (2019b) "Forskning och utveckling i internationella företag 2017",
Statistik 2019:02, Dnr: 2019/093
- Timmer, M.P., B. Los, R. Stehrer och G. de Vries (2013), "Fragmentation, Incomes and Jobs. An analysis of European competitiveness", *ECB Working Paper Series*,
Nr. 1615.

APPENDIX

A1. Lista med arbetsmarknadsregioner i Sydost

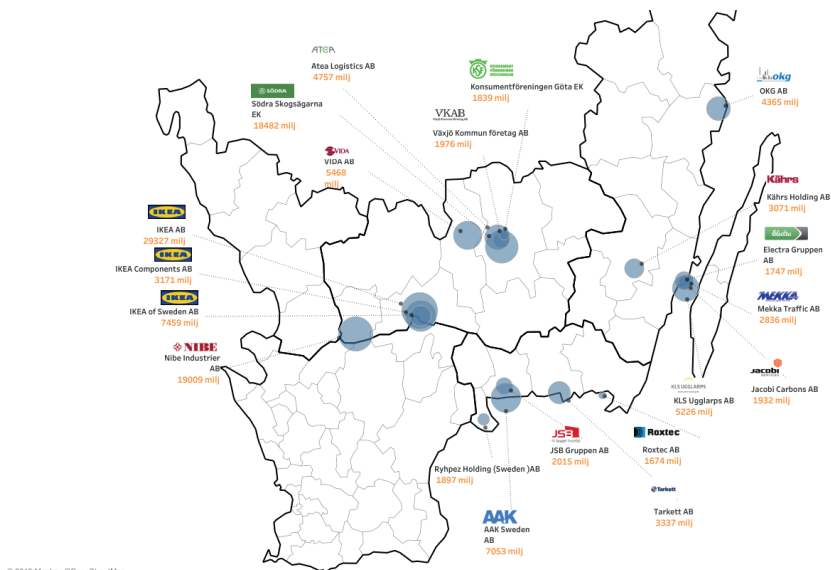
LA-region	Kommunkod	Kommun
Älmhult	765	Älmhult
Älmhult	1273	Osby
Växjö	760	Uppvidinge
Växjö	761	Lessebo
Växjö	763	Tingsryd
Växjö	764	Alvesta
Växjö	780	Växjö
Ljungby	767	Markaryd
Ljungby	781	Ljungby
Kalmar	834	Torsås
Kalmar	840	Mörbylånga
Kalmar	862	Emmaboda
Kalmar	880	Kalmar
Kalmar	881	Nybro
Kalmar	885	Borgholm
Oskarshamn	821	Högsby
Oskarshamn	861	Mönsterås
Oskarshamn	882	Oskarshamn
Västervik	883	Västervik
Vimmerby	860	Hultsfred
Vimmerby	884	Vimmerby
Karlskrona	1080	Karlskrona
Karlskrona	1081	Ronneby
Västra Blekinge	1060	Olofström
Västra Blekinge	1082	Karlshamn
Västra Blekinge	1083	Sölvesborg

A2. Branschindelning

Branschgrupp	Bransch	SNI	U
Högteknologisk tillverkning och FoU	Kemi- och läkemedelsindustri	20-21	U09-U10
Högteknologisk tillverkning och FoU	Dator- och elektronikindustri	26-27	U15
Högteknologisk tillverkning och FoU	Maskinindustri	28	U15
Högteknologisk tillverkning och FoU	Transportmedelsindustri samt övrig industri	29, 30, 32	U16
Högteknologisk tillverkning och FoU	Vetenskaplig forskning och utveckling	72	U39
Lågteknologisk tillverkning	Livsmedelsindustri o.d.	10-12	U03
Lågteknologisk tillverkning	Textil och beklädnadsindustri	13-15	U04
Lågteknologisk tillverkning	Trä-, massa- och pappersindustri	16-17	U05-U06
Lågteknologisk tillverkning	Grafisk industri	18	U07
Lågteknologisk tillverkning	Gummi- och plastindustri	22	U11
Lågteknologisk tillverkning	Jord- och stenvaruindustri	23	U12
Lågteknologisk tillverkning	Stål- och metallindustri	24-25	U13-U14
Lågteknologisk tillverkning	Möbelindustri	31	U17
Lågteknologisk tillverkning	Reparationsverkstäder	33	U18
Övriga varuproducenter	Jordbruk och jakt	01	U01
Övriga varuproducenter	Skogsbruk	02	U01
Övriga varuproducenter	Fiske och vattenbruk	03	U01
Övriga varuproducenter	Gruvor och mineralutvinningsindustri	05-09	U02
Övriga varuproducenter	Petroleumraffinaderier m.m. El-, gas-, värme-, vattenverk o.d.	19, 35-37	U08, U19, U20
Övriga varuproducenter	Avfall och återvinning	38-39	U21
Övriga varuproducenter	Byggindustri	41-43	U22
Kunskapsintensiva tjänster	Förlagsverksamhet	58	U29
Kunskapsintensiva tjänster	Film-, radio- och TV-bolag m.m.	59, 60	U29
Kunskapsintensiva tjänster	Telekommunikation, datakonsulter	61-63	U30-U31
Kunskapsintensiva tjänster	Banker och andra kreditinstitut	64	U32
Kunskapsintensiva tjänster	Försäkringsbolag o.d.	65-66	U33-U34
Kunskapsintensiva tjänster	Fastighetsbolag och fastighetsförvaltare	68	U35
Kunskapsintensiva tjänster	Konsultföretag inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	69, 70-71	U36-U38
Kunskapsintensiva tjänster	Reklambyråer och andra företagstjänster	73-75	U40-U41
Arbetsintensiva tjänster	Handel med motorfordon	45	U23
Arbetsintensiva tjänster	Partihandel	46	U24
Arbetsintensiva tjänster	Detaljhandel	47	U25
Arbetsintensiva tjänster	Persontransporter	491, 492, 493, 51	U26
Arbetsintensiva tjänster	Godstransporter	494, 495, 50	U26
Arbetsintensiva tjänster	Stödtjänster till transport, magasinering	52	U26
Arbetsintensiva tjänster	Post- och kurirverksamhet	53	U27
Arbetsintensiva tjänster	Hotell- och logiverksamhet	55	U28
Arbetsintensiva tjänster	Restaurang-, catering- och barverksamhet	56	U28
Arbetsintensiva tjänster	Uthyrningsfirmor	77	U42
Arbetsintensiva tjänster	Bemannning, rese- och säkerhet- och fastighetstjänster	78-79, 80-82	U43-U44
Övriga tjänster	Utbildning	85	U46
Övriga tjänster	Hälsa- och sjukvård	86	U47
Övriga tjänster	Vård och omsorg	87-88	U48-U49
Övriga tjänster	Företag inom kultur, nöje och fritid	90-93	U50
Övriga tjänster	Reparationer av datorer och annan serviceverksamhet	94-96	U51
Övriga tjänster	Förvärvsarbete i hushåll	97-98	U51

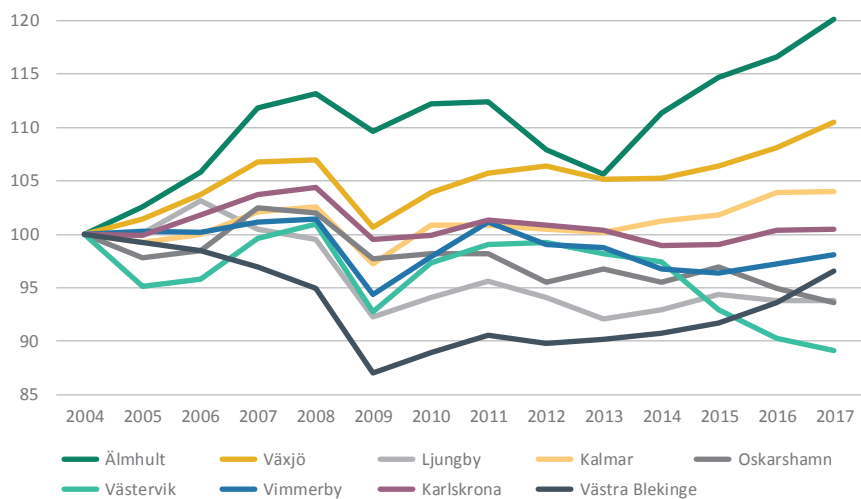
A3. Figurer

Karta 5. Stora bolag i Sydost utifrån omsättning år 2018 (avser hela koncerner)

Källa: Largestcompanies

Figur 46 Näringslivets sysselsättning (20–64 år), exklusive offentliga bolag, index 2004=100

Källor: SCB RAMS och Handelskammaren

Tabell 5. Andel sysselsatta i respektive yrkeskategori i näringslivet i arbetsmarknadsregioner i Sydost, år 2017

Kvalifikationsnivå	Chefs-yrken	Fördjupad högskolekompetens	Högskolekompetens eller motsvarande	Administration och kundtjänst	Service-, omsorgs- och försäljningsyrken	Lantbruk, trädgård, slogsbruk och fiske	Byggsverksamhet och tillverkning	Maskinell tillverkning och transport	Kortare utbildning eller introduktion	Okänd	Kvalificerade yrken
	3/4	4	3	2	2	2	2	2	1	-	3/4
Älmhult	10	18	19	13	10	1	14	8	4	4	46
Växjö	7	11	15	9	16	1	17	13	5	6	32
Ljungby	6	6	11	10	11	1	26	18	5	6	23
Kalmar	6	10	12	10	17	2	17	13	7	7	27
Oskarshamn	5	7	10	8	11	2	24	20	7	5	23
Västervik	6	5	13	6	20	2	19	15	7	7	24
Vimmerby	5	5	11	7	14	2	25	18	6	6	22
Karlskrona	6	15	14	8	16	1	14	11	8	7	35
Västra Blekinge	5	8	10	7	13	2	26	16	6	7	23
Sverige	7	16	15	9	17	1	13	10	6	6	38

Källor: SCB och Handelskammaren

Anm.: Färgade celler avser de branscher/yrken som respektive region har samma eller högre andel jämfört med genomsnittet för Sverige (=specialisering).

Tabell 6. Andel sysselsatta i olika branscher i näringslivet år 2017, olika arbetsmarknadsregioner i Sydost

	Detaljhandel	Byggnadsindustri	Företags-service	Logistik & Transport	Verkstadsindustri	Besöksnärning	Fordonsindustri	Avancerade företags-tjänster	IKT	Trävaruindustri	Livsmedel	Metallvaruindustri	Areella livsmedelsnäringar	Skog	Övrig partihandel
Växjö	7	7	4	5	5	3	1	2	4	3	2	3	1	2	2
Kalmar	8	7	5	4	4	5	1	2	2	3	3	1	3	1	1
Karlskrona	7	6	7	3	2	4	2	2	6	1	1	1	1	1	0
Älmhult	11	6	2	5	4	2	1	15	2	5	0	2	1	2	6
Västra Blekinge	6	8	4	4	1	3	13	2	1	0	4	3	2	1	1
Oskarshamn	5	7	8	4	1	3	12	2	0	1	0	2	2	2	0
Ljungby	7	7	4	3	16	3	0	1	1	2	2	2	2	3	2
Västervik	8	7	3	3	4	4	1	2	1	1	2	3	2	1	1
Vimmerby	8	8	2	4	1	3	0	2	1	6	4	3	3	3	0
Sydost	7	7	5	4	4	4	3	3	3	2	2	2	2	2	1
Sverige	8	8	5	5	2	5	2	4	4	1	2	1	1	1	2

Källor: SCB och Handelskammaren

Anm.: Färgade celler avser de branscher/yrken som respektive region har samma eller högre andel jämfört med genomsnittet för Sverige (=specialisering). Branschgrupperna följer en indelning gjord av Region Skåne som presenteras här: https://utveckling.skane.se/siteassets/publikationer_dokument/innovationsrapport.pdf

Tabell 7 Olika yrkesgruppers förändring i tillverkningsindustrin år 2008–2013, procent

	Sydost	Älmhult	Växjö	Ljungby	Kalmar	Oskanshamn	Västervik	Vimmerby	Karlskrona	Västra Blekinge
123 Chefer för särskilda funktioner	-16	6	-17	-24	-26	-1	0	-20	-14	-7
214 Civilingenjörer	5	24	-10	17	-26	18	-8	38	15	-16
311 Ingenjörer och tekniker	-2	49	2	-12	-11	30	1	34	-8	-14
341 Sällare, inköpare m.fl.	-7	-10	-12	2	-13	-18	-16	-4	3	-2
413 Lager- och transportsystemer	-12	-11	-22	53	-53	-30	-5	-32	15	-23
721 Gjutare, svetsare, plåtlagare m.fl.	-18	-41	-9	-21	38	-36	-6	-11	-22	-24
722 Smeder, verktygsmakare m.fl.	-15	-67	-18	-13	-32	-8	5	-27	-24	-5
723 Maskin- och motorreparatörer	-10	-5	-17	-19	3	28	-27	4	-8	-22
814 Processoperatörer, trä- och pappersindustri	-31	-88	-24	-67	-33	-13	-100	-29	-24	-27
821 Maskinoperatörer, metall- och mineralbehandling	-25	-17	-15	-20	-42	-33	-10	-32	-30	-14
824 Maskinoperatörer, trävaruindustri	-13	-3	-18	-17	-26	-29	-8	23	-15	-15
827 Maskinoperatörer, livsmedelsindustri m.m.	12	0	-27	38	103	0	-4	-28	-72	-29
828 Montörer	-24	-29	-7	-29	-25	-35	-28	-14	-29	-46
829 Övriga maskinoperatörer och montörer	-4	-74	-28	54	33	-23	-79	78	5	-2
932 Handpakterare och andra fabriksarbetare	-34	-71	-25	-47	-34	-15	-73	-45	-36	-7
Tillverkningsindustrin totalt	-18	-24	-20	-19	-19	-17	-20	-15	-12	-15
Förändring andel kvalificerade yrken (procentenheter)	3	7	3	2	1	3	4	2	5	1
Andel kvalificerade yrken 2017	24	23	26	26	22	17	25	19	37	20

Källor: SCB och Handelskammaren

Anm.: Yrkeskoder avser SSKY96. Kvalificerade yrken avser de yrken kvalifikationsnivåer 3 och 4 som inkluderar yrken som kräver högskole- eller specialistkompetens. Grönt markerar de yrkesgrupper som ökar, medan orange markerar de yrkesgrupper som minskar mer än tillverkningsindustrin totalt.

Handelskammaren
I sydsvenska företags intresse